

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA

2132663

LOKALIZAČNÉ A REALIZAČNÉ PREDPOKLADY ROZVOJA
CESTOVNÉHO RUCHU VO VYBRANOM REGIÓNE

2010

Magdalena Šókyová, Bc.

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

**LOKALIZAČNÉ A REALIZAČNÉ PREDPOKLADY
ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU VO VYBRANOM
REGIÓNE**

Diplomová práca

Študijný program:	Manažment rozvoja vidieckej krajiny a vidieckeho turizmu
Študijný odbor:	3.3.5 Verejná správa a regionálny rozvoj
Školiace pracovisko:	Katedra regionálneho rozvoja
Školiteľ:	Mária Fáziková, doc., Ing., CSc.
Konzultant:	Janka Beresecká, Ing.

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Magdalena Šókyová vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Lokalizačné a realizačné predpoklady rozvoja cestovného ruchu vo vybranom regióne“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 28. apríla 2010

Magdalena Šókyová

Pod'akovanie

Týmto vyslovujem pod'akovanie pani Ing. Janke Bereseckej za odborné vedenie pri tvorbe mojej diplomovej práce, ako aj za cenné rady, ktoré mi poskytla pri jej vypracovávaní.

Magdalena Šókyová

Abstrakt

V diplomovej práci na tému „Lokalizačné a realizačné predpoklady rozvoja cestovného ruchu vo vybranom regióne“ sme sa zamerali na vyhodnotenie predpokladov pre rozvoj cestovného ruchu v okrese Nové Zámky a Nitrianskom samosprávnom kraji. Z hlavného cieľa práce sme vyvodili parciálne ciele. V úvodnej časti diplomovej práce sme vymedzili základné pojmy akými sú: cestovný ruch, vývoj cestovného ruchu, druhy a formy cestovného ruchu, subjekt a objekt cestovného ruchu. V hlavnej časti sú charakterizované lokalizačné predpoklady cestovného ruchu ako je: všeobecná charakteristika územia, prírodný potenciál, kultúrno-historický potenciál a organizované podujatia v okrese Nové Zámky a v Nitrianskom samosprávnom kraji. Realizačné predpoklady sú zastúpené ubytovacími zariadeniami a stravovacími službami v regióne (supraštruktúrou) a infraštruktúrou cestovného ruchu (cestovné kancelárie, turisticko-informačné centrá, doprava, kultúrno-spoločenské zariadenia, športové areály, predajne zmiešaného tovaru, pošty a iné). Výsledkami našej práce bolo konštatovanie, že okres Nové Zámky a Nitriansky samosprávny kraj majú značný prírodný a kultúrno-historický potenciál, vytvárajúci širokú ponuku zaujímavostí pre cestovný ruch: minerálne a termálne pramene, prírodu a zachované kultúrno-historické pamiatky. Tento prírodný potenciál nie je v skúmanom území využívaný v plnom rozsahu.

Kľúčové slová: cestovný ruch, realizačné predpoklady, lokalizačné predpoklady, okres Nové Zámky, Nitriansky samosprávny kraj.

Abstract

In this theses with the topic: „The Location and Realization Assumes of the Tourist Trade Development in Selected Area“, we are shooting the assumes of tourist trade development in Nové Zámky region and in Nitra region. We have setted the primary goal of this diploma and in the consequence of this, also some partial goals. In the introductory part we have specify the key terms as: common area characteristic, nature potencial, culture-historical potencial and organized undertakings in Nové Zámky and Nitra region. The realization assumes are represented by accommodation and catering services in the region (suprastructure) and tourisst trade infrastructure (travel agencyes, tourist-information centres, traveling, culture and sociable institutions, sport areas, miscellaneous articles shops, post officces, etc). The result of our research is, that the both regions are having large natural and culture-historical potential and in the consequence of this also wide range of tourist attractions: mineral and thermal springs, beauty of landscape or culture-historical monuments. Unfortunately we can say, that this potencial is not fully spend.

Key words: tourist trade, realization assumptions, localization assumptions, Nové Zámky region, Nitra region.

OBSAH

Úvod.....	8
1 Prehľad riešenej problematiky.....	10
1.1 Cestovný ruch a jeho vývoj	10
1.2 Druhy a formy cestovného ruchu	14
1.3 Subjekt cestovného ruchu	17
1.4 Objekt cestovného ruchu	19
1.5 Trh cestovného ruchu	21
1.6 Lokalizačné predpoklady cestovného ruchu.....	23
1.7 Realizačné predpoklady cestovného ruchu.....	27
1.8 Región a cestovný ruch ako faktor regionálneho rozvoja	30
2 Cieľ práce	32
3 Metodika práce	33
3.1 Metódy práce	33
3.2 Použitý materiál	34
4 Výsledky práce	35
4.1 Charakteristika územia okresu Nové Zámky.....	35
4.2 Hodnotenie lokalizačných predpokladov cestovného ruchu v okrese Nové Zámky...	37
4.3 Hodnotenie realizačných predpokladov cestovného ruchu v okrese Nové Zámky	57
4.4 Hodnotenie lokalizačných a realizačných predpokladov okresu Nové Zámky návštevníkmi.....	66

4.5 SWOT analýza.....	75
4.6 Charakteristika územia Nitrianskeho samosprávneho kraja.....	77
4.7 Analýza lokalizačných predpokladov cestovného ruchu Nitrianskeho samosprávneho kraja	80
4.8 Analýza realizačných predpokladov cestovného ruchu.....	84
4.9 Hodnotenie lokalizačných a realizačných predpokladov rozvoja cestovného ruchu Nitrianskeho samosprávneho kraja návštevníkmi	94
4. 10 SWOT analýza	103
5 Komparácia lokalizačných a realizačných predpokladov okresu Nové Zámky a Nitrianskeho samosprávneho kraja	105
6 Návrhy na využitie výsledkov	107
6.1 Návrhy na využitie výsledkov v okrese Nové Zámky.....	107
6.2 Návrhy na využitie výsledkov pre Nitriansky samosprávny kraj.....	108
7 Záver	109
8 Prílohy.....	114

Úvod

Cestovný ruch predstavuje súbor aktivít, cieľom ktorých je uspokojovanie potrieb návštevníkov a ich dopytu po službách. Je mnohostranným odvetvím, ktoré zahŕňa zariadenia poskytujúce ubytovacie a stravovacie služby, infraštruktúru cestovného ruchu, služby cestovných kancelárií, sprievodcovské služby, turistické informačné systémy a ďalšie služby, ktoré sú spojené so sprievodnými programami. V cestovnom ruchu pôsobí súkromný i verejný sektor. Systémovo koncipovaný rozvoj cestovného ruchu prináša v rámci oboch sektorov nielen hospodársky prínos, ale má aj ďalšie kladné zhodnotenie v podobe zachovania pôvodných tradícií, kultúrnych zvykov a ochrany životného prostredia. Je tiež dôležitým faktorom prelínania kultúr, tradícií a zdravej identity.

Odvetvie cestovného ruchu patrí k najvýznamnejším súčasťam národného a svetového trhu. Podľa údajov Svetovej organizácie cestovného ruchu (WTO) a Svetovej rady cestovania a cestovného ruchu (WTTC) je cestovný ruch najväčším zamestnávateľom a jedným z najvýnosnejších odvetví svetovej ekonomiky. Ak hodnotíme odvetvie cestovného ruchu na Slovensku z makroekonomického hľadiska, môžeme konštatovať, že cestovný ruch priaznivo ovplyvňuje zamestnanosť, podieľa sa na tvorbe hrubého domáceho produktu, prostredníctvom devízových príjmov prispieva do platobnej bilancie štátu, tvorí príjmy štátneho rozpočtu, ako aj príjmy rozpočtov jednotlivých regiónov a priaznivo pôsobí aj na investičné aktivity.

Slovenská republika má vhodné podmienky pre rozvoj cestovného ruchu, žiaľ, nie sú v plnej miere využívané. Dôležitou podmienkou rozvoja je zaistenie dostatočnej kvantity či kvality služieb v oblasti ubytovania, stravovania, dopravy, kultúrneho a športovo-rekreačného vyžitia, poskytovania informácií a iných doplnkových a špecifických služieb. Môže sa pochváliť lokalitami regionálneho, európskeho i celosvetového významu. Na našom území sa nachádza veľké množstvo historických, kultúrnych a prírodných zaujímavostí, ktoré je možné využívať v cestovnom ruchu.

Z hľadiska súčasne platného územnosprávneho členenia sa Slovensko delí na osem krajov, z ktorých Nitriansky samosprávny kraj je rozlohou piatym a v rámci počtu obyvateľstva tretím najväčším samosprávnym krajom. Má nížinný charakter a patrí medzi najteplejšie oblasti Slovenska. Výhodné klimatické podmienky sú predpokladom na vznik prevládajúceho hospodárskeho charakteru územia. Súčasná sídelná štruktúra Nitrianskeho samosprávneho kraja je výsledkom pôsobenia prírodných podmienok a dlhodobého historického vývoja, ktorá sa vyznačuje pomerne rovnomerným rozložením sídiel

spadajúcich k väčšiemu ťažiskovému sídlu. Ďalším vplyvom bol vznik dopravných trás – najskôr cestných, neskôr železničných a postupné spriemyselňovanie územia, ktoré odráža využitie prírodnej krajiny človekom. Výsledkom takéhoto antropogénneho pôsobenia v kraji je vznik poloprirodzených a umelých prvkov, ktoré spolu s prírodnými prvkami dotvárajú celkovú mozaiku súčasnej krajinej štruktúry a dávajú predpoklad pre trvalé a udržateľné využitie prírodného, historického a kultúrneho bohatstva. V súčasnosti tento potenciál nie je v dostatočnej miere využívaný. Problém vidíme v tom, že služby poskytované návštevníkom tohto regiónu nie sú na dostatočnej úrovni. Východiskom by mohlo byť vytvorenie regionálneho turisticko-informačného centra a siete turistických informačných kancelárií v jednotlivých lokalitách, ktoré budú tvoriť predpoklady pre medziregionálnu, medzinárodnú a cezhraničnú spoluprácu a budú vytvárať jednotný obraz Nitrianskeho samosprávneho kraja.

Významné postavenie v rámci Nitrianskeho samosprávneho kraja má okres Nové Zámky. Systém osídlenia vychádza z charakteristicky založeného produkčného sektora – poľnohospodárstva a jeho polohových daností. Pre takéto územie je dominantné osídlenie menším počtom väčších obcí. V území okresu sa nachádzajú zdroje prírodných minerálnych vôd, ktoré nie sú všetky využívané. Z pohľadu hodnotenia lokalizačných a realizačných predpokladov rozvoja cestovného ruchu má v území významné postavenie rekreačný turizmus s príslušným vybavením kapacitami, ale nevýhodou je ich nerovnomerné rozloženie. I napriek tomu majú sídla ako Podhájska, Štúrovo a Nové Zámky vysoký kredit nielen doma, ale aj v zahraničí. Poznávací turizmus sa v prevažnej miere sústreďuje v lokalitách koncentrácie kultúrnych a historických pamiatok, ktorými sú väčšinou väčšie sídla. Pre rozvoj cestovného ruchu v okrese Nové Zámky bude potrebné vytvoriť efektívnejšiu propagáciu podujatí a zaujať návštevníkov tohto regiónu novými programovými balíkmi.

1 Prehľad riešenej problematiky

1.1 Cestovný ruch a jeho vývoj

Jednu z prvých definícií cestovného ruchu formuloval v roku 1910 rakúsky ekonóm Hermann von Schullard (In: Schmoll, 1977), ktorý povedal, že cestovný ruch je súhrnom operácií, hlavne ekonomickej povahy, ktoré sa priamo vzťahujú na vstup, pobyt a pohyb cudzincov mimo alebo vnútri určitej krajiny, mesta alebo regiónu.

Prvé pokusy o jednotné vymedzenie pojmu cestovný ruch boli zaznamenané v roku 1942, kedy Hunziker - Krapf (In: Kopšo a kol., 1979) cestovný ruch definovali ako súbor vzťahov a javov, ktoré vyplývajú z pobytu na cudzom mieste, pokiaľ cieľom pobytu nie je trvalé usadenie sa alebo výkon zárobkovej činnosti.

Podľa Borovského – Smolkovej - Niňajovej (2008) pojem cestovný ruch v sebe skrýva cestovné a pobytové aktivity ľudí mimo svojho obvyklého bydliska, ktoré netrávajú dlhšie ako rok a slúžia na využitie voľného času, obchodné cesty alebo iné účely. Podľa autorov s cieľom zjednotiť názory na definovanie predmetu cestovného ruchu ho v roku 1976 Anglická spoločnosť pre cestovný ruch definovala ako činnosť osoby cestujúcej na prechodnú dobu do miesta, ktoré leží mimo jej bežného prostredia života (bydliska) a práce, a to na kratšiu dobu, pričom hlavný účel cesty v navštívenom mieste je iný ako výkon zárobkovej činnosti a obsahuje akékoľvek aktivity ľubovoľného významu.

Podľa Kopša (1985) cestovný ruch je významnou formou uspokojovania potrieb ľudí, ktoré súvisia s rekreáciou, poznaním a stykom s ľuďmi. Človek nepociťuje bezprostredne potrebu po cestovnom ruchu ako takom, skôr pociťuje potrebu úplne konkrétnych potrieb biologického i spoločenského charakteru. Kopšo uvádza, že z tohto hľadiska možno potreby uspokojované prostredníctvom cestovného ruchu rozdeliť do dvoch skupín:

- na potreby, ktorých uspokojenie je vlastným cieľom účasti na cestovnom ruchu (potreby odpočinku, pokoja, pohybu, zmeny miesta, poznania, estetických dojmov a pod.). Tieto potreby motivujú účasť ľudí na cestovnom ruchu a sú preto z hľadiska rozvoja cestovného ruchu rozhodujúce,
- na potreby, ktorých uspokojenie podmieňuje a sprostredkúva realizáciu predchádzajúcich potrieb bez toho, aby sami o sebe boli cieľom cestovného ruchu. Patria sem potreby výživy, bývania, premiestnenia, hygienické potreby a iné.

Cestovný ruch tvorí súbor aktivít v určitom prostredí, ktoré uspokojujú potreby ľudí súvisiace s cestovaním mimo ich trvalého bydliska bez rozdielu, či dôvodom ich cestovania je oddych alebo nepravidelná povinnosť, či služobná cesta (Ondriš a kol., 1996).

Gúčík (2004) uvádza, že cestovný ruch možno chápať ako ucelený teoretický systém- teóriu cestovného ruchu (turizmológia) alebo oblasť hospodárskej činnosti spojenú s produkciou, predajom a spotrebou statkov cestovného ruchu návštevníkmi.

Cestovný ruch podľa Borovského et.al (2008) je hospodárskym odvetvím, ktoré výrazne prispieva k ekonomickému, kultúrnemu a sociálnemu rozvoju spoločnosti. Ako potvrdzujú skúsenosti z turisticky významných krajín, orientácia vládnych politík na podporu cestovného ruchu prináša mimoriadne národohospodárske zisky najmä vďaka jeho vysokej pridanej hodnote. Prínosy však presahujú priame ekonomické efekty, pretože vplývajú na rozvoj kultúry krajiny, jazykovej zdatnosti obyvateľstva a ďalšie neekonomické efekty.

Horner – Swarbrooke (2003) uvádzajú, že obecné sa cestovný ruch definuje ako krátkodobý presun ľudí na iné miesta, ako sú miesta ich obvyklého pobytu, za účelom pre nich príjemných činností. Autori ďalej uvádzajú, že v krajných severnej Európy, ktoré sú viac hospodársky rozvinuté, sa cestovný ruch považuje za zameranú aktivitu, kedy veľké počty ľudí cestujú na juh za slnkom alebo do iných krajín hľadať nové zážitky. Krajiny južnej Európy sú naopak menej industrializované a urbanizované a ich obyvateľstvo má celkovo nižšie príjmy ako severoeurópske obyvateľstvo. Tieto skutočnosti do značnej miery ovplyvňujú ich pohľad na cestovný ruch. Tým že sú tieto krajiny skôr tradičnými hosťiteľmi turistov ako ich producentmi, sa cestovný ruch často považuje za súčasť ubytovacích a stravovacích zariadení.

Podľa charakteru definícií názory na vymedzenie cestovného ruchu podľa Kopša et al. (1985) možno rozdeliť do štyroch skupín: početná je skupina autorov, ktorí charakterizujú cestovný ruch ako **dopravný jav**. Skupina geografov sa prikláňa ku **geografickému chápaniu** cestovného ruchu. Ďalší teoretickí pracovníci pokladajú cestovný ruch za **sociologický jav** a najsilnejšiu skupinu tvoria autori, ktorí sa zhodujú v tom, že cestovný ruch je **ekonomický jav**. Preto spájajú jeho vymedzenie so spotrebou hmotných a nehmotných statkov, ktoré hradia účastníci cestovného ruchu z prostriedkov získaných v mieste trvalého bydliska.

V antickom Grécku v uznávaných kúpeľoch Epidauros liečili ľudí, ktorí hľadali svoje stratené zdravie. Dom pre hostí (Katagoigon) s kapacitou 160 izieb by sme

v súčasnosti mohli nazvať hotelom, ktorý sa orientoval na segment účastníkov **kúpeľného a liečebného** cestovného ruchu. Veštiareň v Delfách bola uctievaná v celom Grécku a v modernom slovníku by sme mohli hovoriť o incentívnom alebo **kultúrno-poznávacom** cestovnom ruchu. Rimania už v tomto období využívali možnosti letných bytov mimo mesta, i keď určite nehovorili o **rekreačnom** cestovnom ruchu. Svedčia o tom mnohé vykopávky v Taliansku, v Tunise i na Cypre. Cestovný ruch ako ho poznáme dnes sa začal rozvíjať už od dôb starého Ríma, kedy sa začali budovať kúpele, **hostince** a iné zariadenia slúžiace cestujúcim. V Líbyi sa využívali ubytovacie hostince, ktoré boli útočiskom pred nocou a únavou obchodníkov v karavánach s tovarmi. (Ondriš et al.1996).

Kaspar (1995) uvádza, že v cestovnom ruchu sa vždy prejavovali panujúce politické, kultúrne a hospodárske pomery. Dnes známe motivácie cestovného ruchu existovali už v stredoveku. Vznikom Olympijských hier v roku 770 pred Kr. dochádza k zmene miesta kvôli aktívnej alebo pasívnej účasti na športových podujatiach. V stredoveku motívom cestovného ruchu bolo spoznávanie zvykov a tradícií, liečenie a púte k chrámom bohov.

Návštevy veľtrhov sú taktiež spojené s históriou, ktorá sa datuje k počiatkom nášho letopočtu. Pravidelné veľtrhy v Petre, Gaze a Týruse boli v tomto období nielen miestom obchodu, kam cestovali obchodníci z rôznych krajín, ale tieto veľtrhy boli aj cieľovým miestom ďalších návštevníkov, ktorí obchodníkov sprevádzali. Svojou výzvou návratu k prírode sa už v 18. storočí možno J. J. Rousseau zaradil k presadzovaniu myšlienky vytvárania predpokladov pre **ekologický** cestovný ruch, čiže soft-turizmus. Európa v období feudalizmu však už nevytvorila pre počiatky rozvoja cestovného ruchu také podmienky, ako tomu bolo u starých kultúrnych národov staroveku – Asýrčanov, Babylončanov, Grékov či Rimanov. Ľudia mali voči cudzincom nedôveru a predsudky. Kresťanstvo, ktoré sa rozšírilo v európskych krajinách, však čiastočne prispelo k zdokonaleniu pohostinstva a cestovného ruchu. Boli to najmä **kláštory**, ktoré ako strediská náboženstva, kultúrneho a hospodárskeho života mali záujem, aby privábili cudzincov a pre kupcov a pútnikov zakladali „hospice“. Vznikali súkromné podniky, ktoré z dôvodu prilákania zvýšeného počtu cestujúcich – dnes by sme ich mohli nazvať účastníkmi **religiózneho** cestovného ruchu - niesli mená s náboženským významom (Ondriš et al. 1996).

Ďalšími podmienkami vzniku cestovného ruchu boli podľa Jarábkovej (2007) rozvoj dopravy, vznik prvých ubytovacích a stravovacích zariadení, zavedenie

sprostredkovateľských služieb prostredníctvom cestných kancelárií, rozvoj sprievodcovskej činnosti, zakladanie turistických spolkov a cestopistná literatúra.

Počiatky **hotelierstva** v súčasnom ponímaní možno datovať až do 17. storočia, kedy v Paríži a na území Francúzska už fungovali ubytovacie zariadenia (hotel Picardia d Orleán, Imperial d Anjou), ktoré vynikali výbornou gastronómiou. Podobným spôsobom sa vyvíjali ubytovacie služby aj v Belgicku, Taliansku a vo Švajčiarsku. (Ondriš a kol., 1996).

V cestovnom ruchu sa vždy prejavovali politické, kultúrne a hospodárske pomery. Historický pohľad späť potvrdzuje, že dnes známe motivácie cestovného ruchu z veľkej časti existovali už v staroveku. Vznikom Olympijských hier v roku 770 pred n. l. dochádza k zmene miesta kvôli aktívnej alebo pasívnej účasti na športových podujatiach. Grécky geograf a historik Herodotos v rokoch 480 – 421 pred n. l. sa stal prvým známym cestujúcim a účastníkom cestovného ruchu vo svojej krajine. Cestovanie využíval na spoznávanie zvykov a tradícií, čím položili základy vzdelávacieho cestovného ruchu (Habán – Otepka, 2004).

Námorná preprava podmienila rozvoj transkontinentálnych zájazdov. Pravidelné spojenie medzi Londýnom a New Yorkom zabezpečovali parníky už od roku 1838. Thomas Cook navštívil USA, aby zorganizoval zájazdy i týmto smerom a výsledkom bola päťmesačná cesta parníka Quaker City pre námorné zájazdy. Na transatlantické linky v roku 1907 vyplávali lode Sírirus, Lousitania, Mauretania, ktoré boli využívané nielen na účely prepravy, ale ich komfort poskytoval aj možnosti príjemného prežitia voľného času. Nositeľmi rastúceho cestovného ruchu boli predovšetkým cestné komunikácie.

Automobilová doprava zaznamenala svoj nárast už v predvojnovom období, avšak do vypuknutia prvej svetovej vojny využívali účastníci cestovného ruchu prevažne železničnú a námornú prepravu osôb.

Letecká preprava zaznamenala svoj boom už v rokoch prvej svetovej vojny, avšak hromadné využitie pre potreby cestovného ruchu sa datuje do neskoršieho obdobia. (Ondriš et al. 1996). Podobne ako sa historicky menil spôsob cestovania a používania dopravného prostriedku, menil sa i dôvod ciest. Za najvýznamnejšie motívy cestovania v minulosti môžeme označiť dôvody: obchodné, náboženské, zdravotné, kultúrne, vedecké, objavné, športovo-rekreačné, politické a vojenské. Jednotlivé spoločensko-ekonomické formácie v historickom vývoji nevytvárali rovnaké podmienky na cestovanie pre všetkých členov spoločnosti. Cestovanie bolo výsadou len bohatých vrstiev spoločnosti. Podstatná zmena nastala až v období kapitalizmu, čo sa odrazilo v rozšírení príležitostí cestovať aj pre stredné a nižšie vrstvy. Spôsobil to výrazný rozvoj výrobných síl (Jarábková, 2007).

Svetová hospodárska kríza a následne politické napätie v Európe zapríčinilo stagnáciu rozvoja cestovného ruchu. Druhá svetová vojna prerušila medzinárodný cestovný ruch a veľká časť dovedy vybudovanej technickej základne cestovného ruchu bola zničená. Až v roku 1950 sa medzinárodný cestovný ruch dostal do štádia „masového“ hromadne organizovaného cestovného ruchu. V roku 1974 bola vytvorená vládna organizácia so štatútom Organizácie spojených národov – Svetová organizácia cestovného ruchu so sídlom v Madride. Boli prijaté významné dokumenty – Listina práv v cestovnom ruchu a Turistický kódex (Ondriš et al. 1996).

1.2 Druhy a formy cestovného ruchu

Druhy cestovného ruchu vyjadrujú motívy a prevažujúce záujmy, ktoré vedú ľudí k účasti na cestovnom ruchu (Habán – Otepka, 2004).

Podľa Foreta – Foretovej (2001) základnými druhmi cestovného ruchu sú rekreačný, kultúrno-poznávací, náboženský, nákupný, vzdelávací, spoločenský, zdravotný, športový, dobrodružný, politický, profesný, špecifický a poznávanie prírody.

Podľa miesta realizácie a vzťahu k platobnej bilancii Novacká (1999) hovorí o domácom a zahraničnom cestovnom ruchu. **Domáci cestovný ruch** je realizovaný pre domáceho účastníka cestovného ruchu na území vlastného štátu. **Zahraničný aktívny cestovný ruch** (príjazdový, incoming, inbound tourism) je realizovaný pre zahraničných účastníkov na území nášho štátu. Podľa autorky zahraničný aktívny cestovný ruch predstavuje prínos pre ekonomiku, nakoľko za všetky služby platí zahraničný klient podnikateľským subjektom cestovného ruchu danej krajiny v konvertibilnej mene, takže z aspektu platobnej bilancie štátu predstavuje aktívum. **Zahraničný pasívny cestovný ruch** (výjazdový, outgoing, outbound tourism) je organizovaný za účelom vycestovania našich občanov do iného štátu. Podľa autorky predstavuje pre naše podnikateľské subjekty výdavky spojené s úhradou za služby, ktoré sú poskytované našim účastníkom cestovného ruchu v zahraničí v konvertibilnej mene. Z hľadiska platobnej bilancie predstavuje pasívum. Autorka následne vymedzuje nasledovné druhy cestovného ruchu:

Tab. 1**[Druhy cestovného ruchu]**

cestovný ruch	je zameraný predovšetkým na odpočinok, na regeneráciu telesných a duševných síl človeka. Obsahuje široké spektrum aktivít a nárokov účastníkov podľa ich individuálnych potrieb.
Kultúrno - poznávací cestovný ruch	plní významnú spoločenskú funkciu ako prostriedok zvyšovania spoločenskej, kultúrnej, odbornej a všeobecnej vzdelanostnej úrovne človeka poznávaním kultúrnych, umeleckých, historických a spoločenských pamiatok a hodnôt, ktoré ľudstvo za stáročia vytvorilo.
Kúpeľno - liečebný cestovný ruch	základným predpokladom rozvoja je existencia prírodných liečivých zdrojov (voda, bahno, plyn, klíma, vzduch, minerálne pramene), vhodné prírodné prostredie (ekologicky čisté prostredie s veľkými plochami upravených parkov a sadov, pokoj, kľud), ako aj možnosti spoločenského a kultúrneho vyžitia (filmové a hudobné festivaly, koncerty, výstavy).
Športovo - turistický cestovný ruch	produkt je značne obohatený rozličnými športovými doplnkovými službami, Orientuje sa na uspokojenie potrieb športového vyžitia prostredníctvom aktívnej účasti (lyžovanie, splavovanie riek, surfovanie, paraglaiding, lietanie v balóne alebo na rogale, jazda na koni, horolezectvo, cykloturistika, pešia turistika). Pasívnu účasť klientov športového cestovného ruchu predstavuje návšteva športového podujatia alebo rôznych športových udalostí.
Kongresový cestovný ruch	informatívno-poznávacía funkcia sa premieta vo vytvorení možností pre účasť na kongresoch, sympóziách, výstavách, veľtrhoch. Cieľom stretnutí účastníkov týchto podujatí je výmena poznatkov, informácií, skúseností a vedomostí.
Vidiecky cestovný ruch	predstavuje osobitnú formu rekreácie s využitím všetkých daností vidieka.
Incentívny cestovný ruch	orientuje sa na uspokojenie potrieb účastníka cestovného ruchu po ďalšom poznaní, vzdelaní alebo získaní nových skúseností, schopností či zručností. Súčasťou tejto formy je organizovanie odborných exkurzií a odborných tematických zájazdov pre okruh špeciálne orientovaných ľudí, zaoberajúcich sa určitým vedným, kultúrnym alebo spoločenským odborom z radov už vzdelaných odborníkov, ale aj študentov.
Spoločensky zameraný cestovný ruch	je motivovaný návštevou príbuzných a miest, odkiaľ pochádzajú predkovia. Citové väzby k miestu pôvodu sa prenášajú aj na ďalšie generácie.
Profesionálne zameraný cestovný ruch	je spojený s výkonom služobných povinností, akými sú rokovania s obchodnými partnermi, účasťou na výstavách, kongresoch, veľtrhoch.

Zdroj: Novacká, E. 1999. Služby a cestovný ruch, SPRINT, november 1999

Formy cestovného ruchu zohľadňujú podľa Jarábkovej (2007) klasifikáciu cestovného ruchu na základe kvalitatívnych charakteristík a vyjadrujú pôsobenie vonkajších faktorov a vplyvov.

Tab. 2
[Formy cestovného ruchu]

Hľadisko triedenia:	Forma cestovného ruchu
geografické hľadisko	a) domáci b) národný c) medzinárodný d) zahraničný
dĺžka pobytu	a) krátkodobý b) dlhodobý
počet účastníkov cestovného ruchu	a) individuálny b) kolektívny c) masový d) ekologický
vek účastníkov	a) mládežnícky b) rodinný c) seniorský
ročné obdobie	a) celoročný b) sezónny c) mimosezónny
spôsob organizovania	a) individuálne cesty b) organizované cesty (zájazd)
spôsob financovania	a) CR prostredníctvom financovania b) CR prostredníctvom dodatočného financovania
vplyv na platobnú bilanciu	a) aktívny b) pasívny
použitý dopravný prostriedok	a) železničný b) lodný c) letecký d) autoturistika
spôsob ubytovania	a) hotelový b) parahotelový
prevažujúce miesto pobytu	a) mestský b) prímestský c) vidiecky d) horský e) prímorský

Zdroj: Jarábková, J. 2007. Vybrané kapitoly z cestovného ruchu. Vydavateľstvo SPU Nitra.

Rozdielne formy cestovného ruchu podľa Borovského a kol. (2008) môžeme klasifikovať podľa: účelu návštev (využitie voľného času, dovolenky, kultúrne, športové,

zdravotné cesty), trvania pobytu (víkendové pobyty, pracovné cesty, tradičné dovolenkové dlhodobejšie pobyty), charakteru ciest (domáce alebo zahraničné), typu destinácie (vidiecke, mestské, prímorské alebo horské), vzdialenosti ciest (ďaleké alebo krátke cesty) a vekovej štruktúry účastníkov cestovného ruchu (deti, mládež, rodiny).

Špeciálne formy turizmu sú alternatívou klasickej pobytovej dovolenky. Podľa Borovského et al. (2008) ich význam v posledných desaťročiach stúpol a boli označované ako „trhové medzery“. Patrí k nim: zdravotný (kúpeľný) turizmus, medicínsky turizmus, morský turizmus a športové cestovanie (lyžovanie, golf alebo potápanie).

1.3 Subjekt cestovného ruchu

Podľa Kaspara (1995) dopyt po cestovnom ruchu znamená ochotu účastníka cestovného ruchu zameniť určité množstvo statkov cestovného ruchu za určité množstvo peňazí, t. j. získať tieto statky za peniaze .

Z ekonomického hľadiska je účastníkom cestovného ruchu osoba, ktorá uspokojuje svoje potreby účasťou na cestovnom ruchu spotrebou tovarov, služieb a voľných statkov. Pritom platí, že počas účasti na cestovnom ruchu táto osoba nevykonáva zárobkovú činnosť a výdavky spojené s cestovaním a pobytom si hradí z prostriedkov, ktoré si priniesol so sebou (Balážová – Papcunová – Jarábková, 2007).

Dopyt je súborný prvok trhu a je výsledkom pôsobenia rozličných činiteľov. Nositeľom dopytu je subjekt – účastník cestovného ruchu, ktorý sa ho zúčastňuje s cieľom uspokojiť špecifické potreby spojené s cestovaním a pobytom mimo miesta trvalého bydliska zvyčajne vo voľnom čase a získania komplexného zážitku. Charakter a rozsah jeho dopytu sú podmienené charakterom a štruktúrou potrieb, ktoré je možné uspokojiť účasťou na cestovnom ruchu (Gučík, 2000).

Nositeľom dopytu v cestovnom ruchu je účastník cestovného ruchu, resp. subjekt cestovného ruchu (Jarábková, 2007).

Typológia účastníkov cestovného ruchu podľa Tormu – Derca (2007) zahŕňa päť európskych typov dovolenkárov:

-Opatrný oddychujúci dovolenkár – zahŕňa tieto typy európskeho štýlu: opatrných, domáckych, nedôverčivých, vydedených. Sú to zväčša starší ľudia, ženatí, resp. vydaté. Väčšina nemá už doma deti. Sú to robotníci, drobní živnostníci, úradníci, niekedy už na dôchodku, ženy sú väčšinou v domácnosti. Málo kto z nich študoval a majú malé, alebo

stredné príjmy. Hľadajú stabilitu, mravný poriadok. Majú strach pred zmenou a často nepriateľsky prijímajú všetko nové.

- Klasický kultúrny dovolenkár – zahŕňa tieto typy európskeho štýlu: moralistov, disciplinovaných, puritánov. Sú stredného a vyššieho veku, 45- až 65-roční. Sú ženatí, resp. vydaté, majú deti, ktoré však už s nimi nežijú. Ide o vyšších úradníkov, podnikateľov alebo v slobodnom povolaní (disciplinovaní, puritáni), úradníci (moralisti) alebo dôchodcovia, disponujú vyššími príjmami. Sú to konzervatívni nositelia verejnej mienky, skôr tradicionalistickí a konformistickí.

- Dovolenkár náročný na zážitky – táto skupina zahŕňa tieto typy európskeho štýlu: karieristov, rebelov, pionierov, dobrodincov, dobrých susedov. Predstavitelia tejto skupiny sú predovšetkým obyvatelia veľkých miest. Ide o mladých ľudí stredného veku (osamotene žijúci, alebo mladí manželia s deťmi), často majú vysokoškolské vzdelanie, pracujú na úrovni stredného alebo vyššieho manažmentu, sú vo vedúcich funkciách alebo v slobodnom povolaní a obvykle majú vysoké príjmy. Realisticky a egocentricky sa usilujú dosiahnuť určitú kvalitu života.

- Mladý užívajúci dovolenkár- táto skupina zahŕňa výtržníkov a chválenkárov. Sú to mladí obyvatelia miest, často slobodní, študenti, robotníci alebo úradníci. Majú stredné až nízke príjmy.

- Mladá rodina – táto skupina zahŕňa tieto európske štýly: romantikov a bezstarostných. Jej príslušníci sú 25- až 44-roční, žijú ako manželské páry s deťmi. Ženy sú úradníčky, alebo v domácnosti. Muži sú živnostníci, remeselníci, úradníci alebo robotníci. Domácnosť má priemerný príjem. Hľadajú stabilitu a určitú kvalitu života. Významné miesto v hierarchii hodnôt zaberá blahobyt rodiny a výchova detí. Chcú si udržať domov a viesť príjemný a bezpečný život.

Podľa Borovského et al. (2008) častým hľadiskom je rozdelenie zákazníkov cestovného ruchu podľa správania sa a charakteru požadovaného produktu cestovného ruchu:

- ekoturista – má kladný vzťah k hodnotám prírodného a kultúrneho prostredia, cestuje sám do destinácií za pokojom a poznávaním,
- kongresový turista – je súčasťou pracovného kolektívu, ktorý preferuje realizovať interné školenia a semináre mimo firmy a spájať ich s pestrým programom,

-
- kultúrny turista – je nadšencom pre umenie a spoznávanie nových kultúr a rád cestuje za zážitkom spojeným s poznávaním a učením sa,
 - športový turista – je športovcom a fanúšikom určitého druhu športu, športovo sa oblieka, navštevuje športové podujatia a sám vo voľnom čase športuje,
 - kúpeľný turista – je pracovne vyťažovaný a často si dopraje antistresové pobyty cez prehližené víkendy v kúpeľoch alebo wellness centrách,
 - obchodný turista – využíva najmä hotelové ubytovacie zariadenia mestského typu v súvislosti s obchodnými cestami, ktoré sú súčasťou jeho pracovnej náplne.

Dopyt po cestovnom ruchu podľa Jarábkovej (2007) sa vyznačuje nasledujúcimi charakteristickými znakmi:

- a) komplexnosť dopytu** – v cestovnom ruchu vzniká dopyt zvyčajne po tzv. balíku služieb (zázjazd, pobyt)
- b) periodickosť dopytu** – rast resp. pokles dopytu sa viaže na obdobie sezóny alebo naopak mimo sezóny a uvedený jav sa periodicky opakuje,
- c) pružnosť dopytu** – dopyt sa prejavuje rýchle v objeme i štruktúre, je pružný v porovnaní s relatívne statickou ponukou,
- d) priorita dopytu** – cestovný ruch možno rozvíjať len za predpokladu existencie dopytu, vyvolaného primárnou ponukou.

Podľa Patúša (1997) pri skúmaní dopytu po cestovnom ruchu rozlišujeme uspokojený a neuspokojený dopyt. Údaje o uspokojenom dopyte sa najčastejšie získavajú zo štatistík ubytovacích zariadení. Týkajú sa počtu ubytovaných hostí, počtu prenocovaní, tržieb za ubytovanie, štátnej príslušnosti, veku a pohlavia hostí. Poprípade sa zisťujú i ďalšie údaje a to počet cestujúcich detí, opakovaná návšteva alebo prvonávšteva miesta, účel pobytu, spôsob dopravy, podnet na návštevu. Potencionálny dopyt sa zisťuje predovšetkým pomocou dotazníka, ktorý nám dáva odpoveď na otázky o správaní, motivácii a socio-demografických pomeroch účastníka cestovného ruchu.

1.4 Objekt cestovného ruchu

Nositeľom ponuky (objektom) cestovného ruchu (Gúčik, 2000) je:

- cieľové miesto (stredisko, región, štát) so svojim prírodným a kultúrno-historickým potenciálom, ktoré je cieľom cestovania a záujmu účastníkov cestovného ruchu,
- podniky cestovného ruchu, ktoré svojimi kapacitami produkujú službu ako predmet spotreby účastníkov cestovného ruchu,

-
- inštitúcie cestovného ruchu, ktoré svojou činnosťou utvárajú rámec pre realizáciu ponuky na trhu cestovného ruchu.

Ponuka cestovného ruchu podľa Sniščáka – Gončárovej (2002) predstavuje súbor produktov, ktoré sú v určitom čase ponúkané potencionálnemu zákazníkovi a rozhodujúci je pritom nielen objem a štruktúra, ale aj cena. Úspešná a akceptovaná zákazníkom je taká ponuka, ktorá zodpovedá jeho komplexnej predstave o produkte tak primárnej, ako aj sekundárnej v jej vecnom i cenovom vyjadrení.

Podľa Jarábkovej (2007) je ponuka súbor prvkov (voľné statky, služby a tovar), ktoré ovplyvňujú konečný efekt cestovného ruchu. Konečný efekt sa hodnotí zo strany účastníka cestovného ruchu, ktorému prináša úžitok prostredníctvom uspokojenia jeho potrieb, t. j. úžitkový efekt a na druhej strane z pohľadu zariadení cestovného ruchu, ktorým prináša hodnotu v podobe napr. tržieb, t. j. hodnotový efekt.

Kaspar (1995) uvádza, že ponuka cestovného ruchu pozostáva **z primárnej a sekundárnej ponuky**. Rozsah primárnej a sekundárnej ponuky cestovného ruchu závisí vo veľkej miere od organizácií cestovného ruchu. Svojími opatreniami v rozhodujúcej miere ovplyvňujú tieto organizácie začlenenie (primárnej a sekundárnej ponuky) a posilnenie potenciálu ponuky cestovného ruchu. Ponuka cestovného ruchu sa vyznačuje silnou viazanosťou na miesto ako aj pomerne vysokou kapitálovou náročnosťou vo vzťahu k zariadeniam cestovného ruchu. Primárne ponuka obsahuje všetky faktory, ktoré z hľadiska svojej podstaty nemajú priamy vzťah k cestovnému ruchu, ale svojou prítlačivosťou dávajú cestovnému ruchu charakteristickú podobu. Sekundárna ponuka zahŕňa všetky služby, ktoré musia byť k dispozícii na použitie v cestovnom ruchu.

Podľa Konečnej (2001) primárna ponuka je charakterizovaná nielen prírodnými danosťami (geografická poloha, klíma, topografia, vzhľad krajiny, vegetácia, fauna), ale zaraďujú sa sem aj sociálno-kultúrne pomery (kultúra, tradície, reč, mentalita, priateľskosť, zvyky a obyčaje, náboženské a svetové stavby) a všeobecná infraštruktúra (zariadenia, ktoré zabezpečujú rozvoj hospodárskych a spoločenských aktivít), patrí sem v užšom zmysle základná infraštruktúra ako doprava, zásobovanie energiou a vodou, odstraňovanie odpadu, čistenie odpadových vôd.

Atraktívna primárna ponuka podľa Patúša (1997) je cieľom účasti na cestovnom ruchu. Umožňuje vykonávanie rozličných aktivít v prostredí s vhodným prírodným a kultúrno-historickým potenciálom. Sekundárna ponuka je prostriedkom dosiahnutia tohto cieľa. Vytvára podmienky pre využitie primárnej ponuky a tvorí ju rôznorodá infraštruktúra.

Limitujúcim faktorom rozvoja cestovného ruchu v regióne (Gúčik, 2000) je kapacita primárnej ponuky, jej funkcie a význam. Kapacita je daná napr. počtom denných návštevníkov, počtom ubytovaných turistov a funkcie sú východiskom špecializácie regiónov alebo ich stredísk s ohľadom na charakter ponuky. Napr. horské strediská sa špecializujú na turistiku a zimné športy, podhorské strediská na turistiku a vodné športy a nížinné strediská na kúpanie a vodné športy. Každý typ cieľového miesta (regiónu alebo strediska) môžu mať miestny, oblastný, celoštátny až medzinárodný význam, v závislosti od stupňa atraktivity primárnej ponuky, od vybavenosti zariadeniami (sekundárna ponuka), od dopravnej dostupnosti a potenciálneho dopytu.

Podľa Kaspara (1995) sekundárnu ponuku cestovného ruchu tvorí skupina troch faktorov a to infraštruktúra cestovného ruchu, všeobecná infraštruktúra a inštitúcie cestovného ruchu v strediskách cestovného ruchu alebo v krajine.

Sládek (1997) uvádza, že k supraštruktúre cestovného ruchu patria zariadenia na ubytovanie a stravovanie. Zabezpečujú uspokojenie tzv. druhotného spotrebiteľského dopytu v cestovnom ruchu preto, aby sa mohli uspokojiť iné – prvotné potreby a požiadavky, ktoré sú cieľom príchodu návštevníkov do miest pobytu.

1.5 Trh cestovného ruchu

Trh cestovného ruchu je súčasťou trhu tovarov a rovnako aj trhom služieb. V širšom kontexte predstavuje súhrn predajov a nákupov tovaru a služieb všetkých subjektov cestovného ruchu (ubytovacích, pohostinských zariadení, cestovných kancelárií, dopravných spoločností ap.) bez ohľadu na to kde, pre koho, kedy a v akom rozsahu sa realizujú (Sládek, 1997).

V užšom zmysle sa trhom cestovného ruchu rozumejú podľa Jarábkovej (2007) ekonomické vzťahy v mieste stretnutia ponuky a dopytu, ktoré tvorí súhrn ponúk a predajov, ciest a pobytov a ich nákup zo strany účastníkov cestovného ruchu.

Podľa Tormu – Derca (2007) trh môžeme zjednodušene charakterizovať ako priestor, v ktorom si jednotlivé ekonomické subjekty vymieňajú výsledky svojej činnosti (tovary, služby). Trhom rozumieme aj potenciál dopytu a ponuky pre každý vyrobený tovar, produkt, resp. službu. Trh je možné členiť z rozličných hľadísk a to podľa toho, čo je predmetom kúpy na jednej strane a predaja na druhej strane. Tak rozlišujeme: trh výrobných faktorov (zahŕňa trh práce, trh pôdy, trh kapitálu s trhom peňazí) a trh tovarov a služieb. Z ďalších hľadísk autori členia trh na:

-
- regionálny – na základe geografického ohraničenia (napr. Slovensko, Košice, štáty EÚ, na základe ďalších dohovorených ohraničení napr. Zemplín, Karpatský región)
 - odvetvový – na základe hospodárskych odvetví (napr. trh práce, trh vína, trh piva, automobilový priemysel, trh cestovného ruchu, trh výpočtovej techniky a pod.)
 - odberateľský – na základe segmentov trhu (napr. mládež, dôchodcovia, rodiny s deťmi, poľovníci, mototuristi, hráči golfu, potápači, podnikatelia a pod.).

Jarábková (2007) uvádza, že trh cestovného ruchu možno klasifikovať z rôznych hľadísk. Klasifikácia obyčajne závisí od členenia cestovného ruchu na jednotlivé formy a druhy. Ak zoberieme za kritérium triedenia druhy cestovného ruchu, potom podľa autorky možno rozlišovať:

- a/ trh rekreačného cestovného ruchu
- b/ trh kultúrneho cestovného ruchu
- c/ trh kúpeľného cestovného ruchu
- d/ trh športového cestovného ruchu
- e/ trh kongresového cestovného ruchu.

Klasifikácia trhu v závislosti na rôznych formách cestovného ruchu využíva početné kritériá na triedenie a vymedzenie trhu cestovného ruchu. Napr. z geografického hľadiska možno trh cestovného ruchu členiť na: trh domáceho cestovného ruchu, trh medzinárodného cestovného ruchu, trh Európy, trh krajín EÚ a iné.

Pri segmentácii trhu sa používa podľa Borovského et al. (2008) kombinácia piatich hlavných techník:

- **demografická** – segmentácia podľa veku, pohlavia, životného cyklu rodiny (príkladom využitia tohto druhu segmentácie je produkt rodinných dovolení)
- **sociálno-ekonomická** – podľa výšky príjmu, vzdelania, povolania a spoločenskej triedy, sociálnej vrstvy (príkladom je segment luxusných alebo lacných dovolení)
- **geografická** – podľa miesta bydliska (príkladom sú odlišné balíky služieb pre Angličanov a Chorvátov),
- **psychografická** – podľa postojov a názorov, životného štýlu, typu osobnosti – introvert a extrovert (pre sektor cestovného ruchu je životný štýl veľmi významným faktorom. Na jeho základe sa formuje skupina „ekologicky uvedomelých“ zákazníkov či skupina „vyznávačov zdravia“.),

-
- **behavioristická** – segmentácia podľa motívov a pravidelnosti nákupu, očakávaných výhod, postojov k produktu (lojalita), postavenia užívateľa produktu (potencionálny, existujúci, žiadny, bývalý, pravidelný, nový užívateľ).

1.6 Lokalizačné predpoklady cestovného ruchu

Lokalizačné predpoklady tvoria podľa Mariota (1983) súbor komponentov prírodných a kultúrno-správnych, ktoré určujú miesto výskytu (lokalizáciu) cestovného ruchu a rozdeľuje ich do dvoch skupín:

1. prírodné predpoklady – reliéf (nadmorská výška, výšková členitosť reliéfu, sklon reliéru, expozícia, výskyt kontrastných foriem estetických hodnôt a výhľadov, **klíma** (teplota vzduchu, snehová pokrývka, slnečný svit, hmly, veternosť, zrážky, klimatické inverzie), **podzemné vody** (výdatnosť prameňov, teplota vody, chemické zloženie vody, liečivé účinky vody), **povrchové vody** (teplota vody, čistota, hĺbka vody, kvalita dna, dĺžka brehov, členitosť, výška a charakter brehov, prietok vody, priemerná rýchlosť prietoku, šírka koryta vody, veľkosť plochy), **rastlinstvo** (rozloha zalesnenej plochy, dĺžka okrajov lesa, druhová a veková štruktúra porastov, rozšírenie najvýznamnejších spoločenstiev), **živočíšstvo** (zastúpenie a kmeňový stav jednotlivých druhov zveri, územné rozšírenie jednotlivých druhov zveri, priemerný vek trofeji zveri, údaje o ročnom odstrele jednotlivých druhov zveri, obdobie povoleného výlovu jednotlivých druhov rýb),

2. kultúrno-správne predpoklady cestovného ruchu - kvalitatívne kritériá (národné kultúrne pamiatky, pamiatkové rezervácie), druhové kritériá (národohistorické pamiatky – pamätné miesta, domy, objekty, cintoríny, pamätné izby, pomníky, busty, pamätné tabule a nápisy, **umeleckohistorické pamiatky** – architektonické, urbanistické, výtvarného a úžitkového umenia, techniky, parkovej architektúry, ľudovej kultúry – ľudovej architektúry, ľudového výtvarného a úžitkového umenia), **časové kritériá** (pamiatky praveku, predrománske, románske, gotické, renesančné, barokové, klasicistické, obdobie romantizmu, obdobie secesie, novodobé).

Kaspar (1995) uvádza, že primárna ponuka obsahuje všetky faktory, ktoré z hľadiska svojej podstaty nemajú priamy vzťah k cestovnému ruchu, ale svojou

prítlačivosťou dávajú cestovnému ruchu charakteristickú podobu. Sekundárna ponuka zase zahŕňa všetky služby, ktoré musia byť k dispozícii na použitie v cestovnom ruchu.

Tab. 3

[Rozdelenie objektov primárnej ponuky podľa Kaspara(1995)]

Primárna ponuka	Objekty primárnej ponuky
daná prírodou	arboréta, botanické záhrady, náučné chodníky, prírodné a umelo vytvorené vodné plochy, minerálne a termálne pramene, chránené územia, vodné toky
antropogénna ponuka	hrady, zámky, kaštiele, sakrálne stavby a pamiatky, pamätníky, objekty ľudovej architektúry, technické pamiatky, kultúrno-osvetové zariadenia
organizované podujatia	kultúrne, športové, turistické podujatia, výstavy, jarmoky

Zdroj:Kaspar, C. 1995: Základy cestovného ruchu. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela, 1995, ISBN 80-901166-5-5.

Primárna ponuka je prírodný a kultúrno-historický potenciál cieľového miesta, vrátane organizovaných podujatí, ktoré svojou prítlačivosťou dávajú cestovnému ruchu dynamiku a charakteristiku (Lopušný, 1995).

Hlavným predpokladom rozvoja cestovného ruchu v danom území je vhodná primárna ponuka. Táto je daná buď prírodou, ktorá je charakterizovaná prírodnými danosťami (geografická poloha, klimatické pomery, topografia, vzhľad krajiny, fauna a flóra, chránené územia, termálne a minerálne pramene) alebo tzv. antropogénna primárna ponuka, ktorá je charakteristická sociálno-kultúrnymi pomermi (kultúra, tradície, historické pamiatky, reč, mentalita, priateľskosť, zvyky a obyčaje, náboženské a svetské stavby) a všeobecnou infraštruktúrou (zariadenia, ktoré zabezpečujú rozvoj hospodárskych a spoločenských aktivít, doprava, zásobovanie vodou a energiou, odstraňovanie odpadu a čistenie odpadových vôd) (Novacká, 2001).

Prírodné a kultúrno-historické podmienky sa dajú hodnotiť predovšetkým z aspektu tých komponentov, ktoré obvykle rozhodujú pri určovaní potenciálu krajiny z hľadiska jeho využitia pre cestovný ruch. Výber hodnotiacich kritérií závisí od významu lokalizačných faktorov pre realizáciu aktivít cestovného ruchu, ale aj od dostupnosti údajov za vybranú jednotku hodnotenia (obec). Analýza lokalizačných faktorov preto obsahuje hodnotenie atraktivity reliéfu, vegetácie, hydrologických pomerov a kultúrno-historických predpokladov daného územia (Jarábková, 2004).

Gúčík (2000) uvádza, že primárnu ponuku tvoria prírodné podmienky vhodné pre rozvoj cestovného ruchu, kultúrno-historické podmienky a organizované podujatia atraktívne z hľadiska cestovného ruchu.

Tab. 4
[Primárna ponuka cestovného ruchu]

Prírodné podmienky	Kultúrno-historické podmienky	Organizované podujatia
-geomorfologické -klimatické -hydrologické -biogeografické	-architektonické pamiatky -umelecko-výtvarné diela -folklór -archeologické náleziská vo voľnej prírode -muzeálne zbierky -miesta odboja, bojov, miesta svetových a národných dejín -kultúrno-osvetové zariadenia	-kultúrne podujatia -športové udalosti -politicko-spoločenské udalosti -obchodné udalosti

Zdroj: Gúčík, M.: Základy cestovného ruchu. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela Občianske združenie Ekonómia, 2000

Podľa Mariota (1983) hodnotenie prírodných predpokladov cestovného ruchu sa opiera o analýzu podmienok, ktoré poskytujú pre možnosti rozvoja cestovného ruchu. Súvisia s rozmanitosťou prírodného prostredia. Ojedinelosť jednotlivých prírodných zvláštností robí určitú oblasť atraktívnejšou pre cestovný ruch. Jedným z komponentom skupiny lokalizačných predpokladov cestovného ruchu, ktorý výrazne vplyva na jeho rozšírenie, je podľa autora klíma. Jej vplyvy sa prejavujú v troch teritoriálnych dimenziách. Siahajú od rôznej vhodnosti klimatických pásiem na Zemi, cez rozdiely určované kontinentálnosťou podnebia a nadmorskou výškou rozličných území až po odlišnosti mikroklimy, ktoré sa dajú sledovať aj na malých územiach.

Lopušný (1995) uvádza, že klíma je jednou z hlavných podmienok realizácie cestovného ruchu, ktorá ovplyvňuje celkový charakter priebehu počasia prostredníctvom snehovej pokrývky, veternosti, klimatickej inverzie. Svojimi prvkami (teplota, množstvo a rozdelenie zrážok, dĺžka slnečného svitu, vlhkosť vzduchu) ovplyvňuje celkový charakter denného, sezónneho a ročného priebehu počasia.

Z hľadiska pôsobenia cestovného ruchu ako územného činiteľa treba podľa Kopša et al. (1985) poznať a rešpektovať zásady ochrany prírody z hľadiska: ochrany čistoty ovzdušia (ovzdušie ako súhrn činiteľov umožňuje život na Zemi), ochrany čistoty vôd (osobitný význam majú liečivé minerálne vody), ochrany pôdy (zásahom človeka sa môže

zhoršiť kvalita pôdy), ochrany lesov, ochrany rastlín, ochrany voľne žijúcich živočíchov, ako aj ochrany pred hlukom.

Významnú úlohu v cestovnom ruchu majú aj podzemné vody, minerálne a termálne pramene s balneologickými účinkami. Rozmery ich atraktívnosti možno merať ojedinelosťou indikácií odvodených z balneologickej hodnoty minerálnych vôd. Minerálne pramene s liečivými účinkami postačujú pre rozvoj cestovného ruchu, ktorý sa v ich okolí vyskytuje, spolu s liečením orientovaným na obnovu zdravia. Pri hodnotení vplyvov podzemných vôd na rozvoj cestovného ruchu je podľa autora možné použiť vhodné kritériá: výdatnosť prameňov, teplotu vody, chemické zloženie a liečivé účinky vody, ako aj formu výveru prameňov (Lopušný, 2001).

V rámci kultúrno-správnych predpokladov cestovného ruchu Mariot (2000) vyčlenil dve skupiny :

1/ kultúrne pamiatky, ktoré svojou ojedinelosťou a estetickým stvárnením vyvolávajú záujem účastníkov cestovného ruchu a prispievajú k vzniku stredísk cestovného ruchu aj na miestach, ktoré majú nepriaznivé prírodné podmienky, ktoré autor delí podľa nasledovných kritérií:

- a) kvalitatívnych: na národné kultúrne pamiatky a pamiatkové rezervácie.
- b) druhových: na národohistorické pamiatky (národných udalostí, národných činiteľov a iné), umeleckohistorické pamiatky (architektonické, urbanistické, pamiatky výtvarného a úžitkového umenia, techniky, parkovej architektúry), pamiatky ľudovej kultúry (pamiatky ľudovej architektúry, ľudového výtvarného a úžitkového umenia).

Autor ďalej člení kultúrne pamiatky do dvoch podskupín na: architektonické pamiatky (hrady, kaštiele, kúrie, pevnosti, veľké cirkevné stavby, verejné budovy) a pamiatky výtvarného a úžitkového umenia (najčastejšie sú sústredené v múzeách a galériách), archeologické lokality, väčšie stavebné diela (priehrady, mosty), pamiatky parkovej architektúry, pamiatky ľudovej kultúry,

2/ centrálné inštitúcie – považuje ich za podnet pre vznik zamestnaneckého cestovného ruchu (služobný, kongresový). Z hľadiska významu ich rozdeľuje na medzinárodné, národné, regionálne a lokálne.

1.7 Realizačné predpoklady cestovného ruchu

Podľa Habána – Otepku (2004) realizačné predpoklady cestovného ruchu v konečnej fáze zaujímajú rozhodujúce postavenie uskutočnenia určitého druhu cestovného ruchu. Umožňujú dosiahnuť a využiť danú oblasť cestovného ruchu na pobyt, rekreáciu a na ostatné aktivity. Autori sem zaraďujú dopravné a materiálno-technické predpoklady.

Sekundárna ponuka cestovného ruchu je podľa Gúčika (2000) súčasťou ponuky cestovného ruchu a prostriedkov na dosiahnutie cieľa cestovania. Utvára podmienky na využívanie primárnej ponuky a prispôsobuje sa jej. Ide o súbor zariadení a ich služieb nevyhnutných na to, aby sa návštevník mohol v cieľovom mieste ubytovať, stravovať a vykonávať najrôznejšie rekreačné a kultúrne aktivity typické pre cestovný ruch.

Podľa Jarábkovej (2007) je sekundárna ponuka prostriedkom na priblíženie a využitie primárnej ponuky. Zahŕňa tzv. realizačné predpoklady územia, ktoré zvyčajne nie sú cieľom účasti na cestovnom ruchu, ale bez ich existencie by prakticky nebolo možné realizovať cestovný ruch. Podľa autorky pozostáva z troch skupín faktorov a to z infraštruktúry cestovného ruchu, všeobecnej infraštruktúry cestovného ruchu a inštitúcie cestovného ruchu v cieľových miestach. Infraštruktúra cestovného ruchu predstavuje súbor zariadení a ich služieb nevyhnutných na to, aby sa účastník cestovného ruchu mohol ubytovať, stravovať a vykonávať rôzne rekreačné a kultúrne aktivity typické pre cestovný ruch.

Do sekundárnej ponuky sa zaraďujú zariadenia na zmenu miesta, pobytové zariadenia (ubytovacie zariadenia a pohostinské prevádzkarne, zábavné a rekreačno-športové zariadenia), zariadenia ekonomickej činnosti (kongresové a školiace strediská, nákupné strediská), sprostredkovateľské zariadenia (cestovné kancelárie a združenia cestovného ruchu) (Konečná, 1999).

Podľa Mariota (2000) realizačné predpoklady umožňujú realizovať (uskutočňovať) nároky účastníkov cestovného ruchu v oblastiach, v ktorých sú pre jeho rozvoj najpriaznivejšie predpoklady. Odlišná poloha miesta trvalého pobytu účastníkov a cieľového miesta ich cesty predpokladá existenciu skupiny realizačných predpokladov, ktoré im túto zmenu pobytu uľahčia a umožnia. Autor rozdelil realizačné predpoklady do dvoch podskupín a to: komunikačné predpoklady – tvoria všetky dostupné dopravné siete (cestné, železničné, vodné, letecké) a materiálno-technickú základňu cestovného ruchu. Je to súbor umelo vytvorených zariadení, ktoré umožňujú rekreačné využívanie určitého územia (strediska, areálu, regiónu).

Vzťah dopravy a cestovného ruchu je obojstranným vzťahom, pretože rozvoj jednotlivých foriem a druhov cestovného ruchu vyvoláva rekonštrukciu existujúcej a výstavbu novej dopravnej siete, kladie požiadavky na kapacitu a frekvenciu prepravy, smer a rýchlosť, bezpečnosť a pohodlie, ceny prepravy, ako aj vyvoláva vznik nových foriem dopravy (Orieška, 1998).

Kvalita dopravy ovplyvňuje podľa Borovského et al. (2004) rozhodovanie zákazníkov o návšteve destinácií a spoluvytvára celkové zážitky z cesty. Hlavným cieľom dopravy je umožniť presun z jedného miesta na druhé v čase, ktorý bol na to vymedzený a ktorý subjektívne zodpovedá intenzite potreby navštíviť príslušnú destináciu. Pod službami dopravy v cestovnom ruchu nerozumieme len samotnú bezpečnú prepravu cestujúcich a ich batožiny z jedného miesta na druhé, ale aj poskytovanie informácií o dopravnom spojení, rezervovanie miest v dopravných prostriedkoch, predaj cestovných lístkov alebo leteniek, dodatkové služby v dopravných zariadeniach alebo pred realizáciou samotnej prepravy (v letiskovej hale, na železničnej stanici) a vybavovanie reklamácií cestovného.

Tab. 5
[Objekty sekundárnej ponuky cestovného ruchu]

Druhy infraštruktúry	Objekty sekundárnej ponuky
Supraštruktúra cestovného ruchu	ubytovacie a stravovacie zariadenia
Infraštruktúra cestovného ruchu	cestovné kancelárie, turistické informačné kancelárie, herne, kasína, zmenárne, kongresové sály, hraničné prechody, colnice a colné odbočky
Všeobecná infraštruktúra	miestna, dopravná, zdravotnícka infraštruktúra, polícia, záchranná služba, ostatná infraštruktúra, športovo-rekreačné zariadenia a aktivity, dopravné zariadenia

Zdroj:Kaspar, C. 1995: Základy cestovného ruchu. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela, 1995, ISBN 80-901166-5-5.

Gúčík (2006) označuje prvky infraštruktúry (ubytovacie a stravovacie zariadenia) aj ako supraštruktúru cestovného ruchu. Medzi infraštruktúru zaraďuje cestovné kancelárie, turistické a informačné kancelárie, kongresové sály a centrá, herne, kasína, osobné horské dopravné zariadenia (lyžiarske vleky, lanovky), kúpeľné zariadenia a iné. Služby týchto zariadení podľa autora uspokojujú potreby návštevníkov v mieste trvalého bydliska (cestovné kancelárie), pri preprave (motoresty, motely) a v cieľových miestach (ubytovacie a stravovacie zariadenia, turistické informačné kancelárie, kongresové sály).

Sieť ubytovacích zariadení podľa Mariota (1983) formuje osobitné podmienky pre rozvoj cestovného ruchu tým, že umožňuje taký pobyt účastníkov cestovného ruchu, ktorý je dlhší ako jeden deň. Ubytovacie zariadenia tvoria preto ohniská rozvoja stredísk cestovného ruchu. V ich okolí sú vplyvy cestovného ruchu na krajinu najintenzívnejšie. Kapacita zariadení tohto typu významne ovplyvňuje celkový objem cestovného ruchu. V optimálnom prípade vyjadruje stupeň atraktívnosti lokalizačných predpokladov širšieho okolia stredísk cestovného ruchu. Istým zohľadnením tohto aspektu je delenie ubytovacích zariadení na celoročné (sú k dispozícii účastníkom cestovného ruchu počas celého roka) a sezónne (sú v prevádzke iba isté obdobie, zväčša od mája do októbra).

Najväčší podiel stravovacích zariadení podľa Borovského (2008) predstavujú malé prevádzkové jednotky, zatiaľ čo ostatné sú súčasťou väčších reťazcov, ktoré ponúkajú štandardizované produkty vo viacerých destináciách. V cestovnom ruchu môžu spomínané reťazce patriť väčším medzinárodným spoločnostiam, ktorých záujmy sa neobmedzujú len na gastronomickú oblasť. Gastronomické služby sú základným produktom pre tých, ktorí ich prevádzkujú, ale zároveň doplnkovým produktom pre ostatné subjekty cestovného ruchu, vrátane služieb využitia voľného času, a ubytovacích služieb. Zohrávajú významnú úlohu pri rozhodovaní o kúpe hlavného produktu.

Podľa Sládka (2003) k základným druhom gastronomických zariadení patrí: reštaurácia, jedáleň so samoobsluhou, pizzeria, motorest, denný bar (tiež aperitív bar, snackbar, gril bar), kaviareň (tiež espresso a libresso), vináreň (tiež viecha, pivnica, piváreň), nočný bar (tiež tanečný klub, diskotéka), hostinec, bistro, cukráreň, bufet, rýchle občerstvenie a predaj „cez ulicu“, stravovacie služby s donáškou do domu, stravovanie v sektore dopravy – v lietadlách, vo vlakoch, na trajektoch a v zariadeniach na diaľniciach.

Distribúcia produktu destinácie cestovného ruchu alebo jeho súčasti je zabezpečovaná prostredníctvom distribučných kanálov. Môžu smerovať priamo od poskytovateľa produktu a služby cestovného ruchu k zákazníkovi, alebo nepriamo cez jedného alebo viacerých sprostredkovateľov, cestovných kancelárií, ktoré plnia v systéme cestovného ruchu špecifickú funkciu. V aktívnom cestovnom ruchu sa predaj realizuje predovšetkým prostredníctvom touroperátorov, cestovných kancelárií, cestovných agentúr, počítačových rezervačných systémov a globálnych distribučných systémov (Borovský et al. 2008).

1.8 Región a cestovný ruch ako faktor regionálneho rozvoja

Podľa Gúčika (2000) v cestovnom ruchu tvorí región prirodzený celok, ktorý má z hľadiska podmienok rozvoja cestovného ruchu spoločné charakteristické vlastnosti odlišné od susedných území. Má spĺňať tieto **základné predpoklady**:

- primárnu ponuku - prírodné a kultúrno-historické podmienky v takom množstve a kvalite, ktorá je prít'azlivá (alternatívna) a vyvoláva návštevnosť
- komunikačnú dostupnosť, ktorá umožňuje prístup do územia a pohyb za aktivitami cestovného ruchu
- vybavenosť zariadeniami, ktoré umožňujú pobyt v území a určujú jeho funkčné využitie v cestovnom ruchu.

Cestovný ruch predstavuje z ekonomického aspektu súhrn aktivít s cieľom predaja služieb a tovarov, ktoré sú ako výsledok premietnuté v produkte cestovného ruchu. Tento je realizovaný za účelom spotreby konkrétnym účastníkom cestovného ruchu. Žiadna doterajšia prax v plnom rozsahu nepotvrdila, žeby cestovný ruch mohol byť jediným determinantom rozvoja ekonomiky určitého štátu. Je však zrejmé, že cestovný ruch vo vzájomných väzbách podmieňuje rozvoj ekonomiky a môže zohrávať výrazne stimulujúcu úlohu (Novacká, 1999).

Účinky cestovného ruchu podľa Jarábkovej (2007) možno rozdeliť na:

1/ pozitívne

- ekonomické – tvorba hodnoty, multiplikačný efekt, zamestnanosť, regionálny rozvoj, vplyv na platobnú bilanciu štátu
- mimoekonomické – medzinárodné porozumenie, zdravotno-preventívny charakter, kultúra, poznávanie, odovzdávanie vedeckých poznatkov

2/ negatívne.

Podľa Gúčika (2004) hlavné faktory, ktoré ovplyvňujú rozvoj medzinárodného cestovného ruchu môžeme rozdeliť na **exogénne faktory** (hospodárske, globalizácia a integrácia, demografické a sociálne, politické, technicko-technologické, životné prostredie, environmentálne, bezpečnosť cestovania), a **endogénne faktory** (lokalizačné, rozvoj cieľových miest, marketingová aktivita, ľudské zdroje). Kým vplyvu exogénnych faktorov sa musí cestovný ruch prispôbiť, endogénne faktory sám ovplyvňuje.

Pozitívne vplyvy cestovného ruchu na hospodárstvo krajiny sú podľa Borovského et al.(2008) v prípade jeho harmonického rozvoja zreteľné vo viacerých oblastiach, napríklad vo veľmi priaznivých vplyvoch na hrubý domáci produkt, zamestnanosť,

reštrukturalizáciu, podporu vzniku nových výrobných a stimuláciu nových podnikateľských aktivít, zahraničnoobchodnú bilanciu, vzdelávanie, rozvoj informačných technológií a komunikácií, dopravu, legislatívu, kultúru, životné prostredie, rozvoj vidieka, rozvoj malého a stredného podnikania, podporu rozvoja nových interregionálnych aktivít, vitalitu a zdravie ľudí, na spoluprácu štátnej správy a samosprávy, na medzinárodné vzťahy atď. Z uvedeného výpočtu vyplýva významné miesto odvetvia cestovného ruchu medzi hospodárskymi odvetviami krajiny, k čomu prispieva jeho prierezový charakter.

Podľa Regionalizácie cestovného ruchu v Slovenskej republike (2005) predstavuje región vymedzenú časť územia, ktorá sa vyznačuje relatívne homogénnymi podmienkami pre rozvoj turizmu a možnosťami ich využitia. Pri ich vymedzení sa brali do úvahy nasledovné hľadiská:

- podobnosť podmienok (prírodných, vytvorených) pre turizmus
- geograficko-prírodné hranice
- spoločný vývoj – historické vymedzenie územia
- analogické funkcie územia pre turizmus (i v zmysle potenciálu)
- určitá minimálna veľkosť územia
- vnútorné väzby v rámci regiónu, ktoré sú silnejšie ako väzby smerom mimo územia regiónu
- predpoklad stotožnenia sa miestnych aktérov s takto vymedzeným regiónom
- spoločný prístup a infraštruktúra
- spoločná turistická ponuka.

2 Ciel' práce

Hlavným cieľom diplomovej práce bolo hodnotenie lokalizačných a realizačných predpokladov pre rozvoj cestovného ruchu v okrese Nové Zámky a Nitrianskom samosprávnom kraji.

Dosiahnutie hlavného cieľa bolo podmienené dosiahnutím parciálnych cieľov:

- hodnotenie lokalizačných a realizačných predpokladov rozvoja cestovného ruchu v okrese Nové Zámky
- hodnotenie lokalizačných a realizačných predpokladov rozvoja cestovného ruchu v Nitrianskom samosprávnom kraji
- hodnotenie územia z pohľadu účastníka cestovného ruchu
- návrhy a odporúčania pre prax.

3 Metodika práce

Pre splnenie hlavného cieľa bolo nevyhnutné zvoliť nasledovný metodický postup:

- Preštudovanie a výber literárnych zdrojov od domácich a zahraničných autorov, abstrahovanie do analytickej časti práce
- výber územia – hodnoteným územím bol okres Nové Zámky a Nitriansky samosprávny kraj
- hodnotenie lokalizačných a realizačných predpokladov rozvoja cestovného ruchu v okrese Nové Zámky a Nitrianskeho samosprávneho kraja
- hodnotenie územia okresu Nové Zámky a Nitrianskeho samosprávneho kraja
- SWOT analýza
- Návrhy a odporúčania pre prax slúžiace pre ďalší rozvoj cestovného ruchu v okrese Nové Zámky a v Nitrianskom samosprávnom kraji.

3.1 Metódy práce

Za účelom dosiahnutia vytýčeného cieľa diplomovej práce boli použité nasledovné metódy:

- metóda skúmania – v rámci možností, ktoré sú dané dostupnou odbornou literatúrou z oblasti cestovného ruchu
- metóda vedeckej abstrakcie – abstrahovaním menej podstatných informácií od informácií, ktoré majú priamy alebo nepriamy vzťah k uvedenej problematike
- analyticko-syntetická metóda – bola použitá pri analýze primárnej a sekundárnej ponuky cestovného ruchu v obciach okresu Nové Zámky
- metóda opytovania – uskutočňovaná formou riadeného rozhovoru s poslancami komisií a vedúcimi odborov Nitrianskeho samosprávneho kraja, riaditeľmi inštitúcií a stredných odborných škôl v Nových Zámkoch, poslancami mestského zastupiteľstva v Šuranoch, ako aj starostami obcí.
- metóda dotazníkového prieskumu – použitá pri vyhodnotení dotazníkového prieskumu, ktorý sme realizovali v okrese Nové Zámky a v Nitrianskom samosprávnom kraji.

3.2 Použitý materiál

K spracovaniu diplomovej práce bolo nevyhnutné získať informácie z nasledovných zdrojov:

- knižné zdroje z Krajskej knižnice Karola Kmeťka v Nitre
- internetové zdroje, tlač a propagačné materiály (prospekty, letáky, katalógy)
- Úrad Nitrianskeho samosprávneho kraja v Nitre
- Krajská správa Štatistického úradu v Nitre
- Krajský pozemkový úrad v Nitre
- Krajský úrad životného prostredia v Nitre
- Katastrálny úrad v Nitre
- Mestský úrad v Nových Zámkoch, Štúrove a Šuranoch
- Hotelová akadémia v Nových Zámkoch
- Stredná odborná škola v Nových Zámkoch na Jesenského ulici
- Mestské informačné stredisko v Nových Zámkoch.
- údaje z vyhotovených dotazníkov, distribuovaných u respondentov vo vybraných územiach.

4 Výsledky práce

4.1 Charakteristika územia okresu Nové Zámky

Okres Nové Zámky patrí k najväčším okresom v Slovenskej republike. Leží v Nitrianskom kraji, v jeho strednej a južnej časti. Je orientovaný v smere severozápad – juhovýchod. Územie okresu sa rozprestiera na Podunajskej nížine vo výške 119 m. n. m., do ktorej čiastočne zasahujú Podunajská rovina a Podunajská pahorkatina. V juhovýchodnom výbežku spestruje územie pohorie Burda, kde najvyšším bodom okresu je vrch Burdov, ktorý leží v nadmorskej výške 388 m. n. m. Podunajská rovina vyplňa juhozápadnú časť regiónu, je takmer bez lesov. Nachádzame tu černoziem. Súčasťou Podunajskej roviny je aj Martovská mokraď a Novozámocké pláne, na ktorých leží mesto Nové Zámky. Podunajská pahorkatina, súčasťou ktorej je Nitrianska, Žitavská, Ipeľská a Hronská pahorkatina, zaberá päť šiestin územia regiónu. Tu prevládajú piesočnato - hlinité pôdy.

Z hľadiska morfológicko-morfometrických typov reliéfu údolia veľkých riek Nitra a Žitava sú oblasťou horizontálne a vertikálne nerozčlenených rovín, ktoré postupne prechádzajú na okrajoch aluviálnych nív do oblasti horizontálne i vertikálne rozčlenených rovín. Najvyššie položené oblasti regiónu možno charakterizovať ako oblasti mierne až stredne členitých pahorkatín. Z hľadiska vybraných tvarov reliéfu možno v aluviálnych nivách rozoznať nízke až stredné riečne terasy. Vo vyššie položených oblastiach sú relikty sprašových tabúl a bočné prítoky hlavných tokov vytvorili svojou eróznou činnosťou úvalinové doliny a úvaliny nížinných pahorkatín.

Povrch územia pokrývajú prevažne sedimenty kvartéru, uložené na sedimentoch pliocénu alebo miocénu. V podloží týchto sedimentov tvoria výplň podunajskej panvy sedimenty starších stupňov miocénu. Pri západnom okraji komjatickej priehlbiny je pozbianske súvrstvie tvorené vápnitými pieskovecami s polohami piesčitého ílu (vrt Mojmirovce-1) a vo vrte Podhájska-1 je zastúpený 60 m súvrstvom bazálnych zlepcov na mezozoiku, s piesčito-ílovitými sedimentmi v nadloží. Typická uhoľná séria je vyvinutá v priestore na východ od Nových Zámok. Podunajská rovina predstavuje súbor malých aj v súčasnosti sa formujúcich rovín, v hodnotenom širšom území najmä poriečnych nív Nitry a Žitavy. Poriečna rovina Dunaja zasahuje do južnej časti územia, rozprestiera sa na juhozápade od spojnice Horná Kráľová – Palárikovo – Andovce – Imeľ – Marcelová. Na vývoj tokov vplývali zmeny prítokov zapríčinené klimatickými zmenami. Táto

kombinácia vplyvov spôsobila veľkú akumuláciu fluviálnych sedimentov pokrývajúcich celé dané územie a ležiacich na vrchnopliocénnych sedimentoch kollárovskej formácie.

Podľa evidencie Obvodného banského úradu v Bratislave sa v okrese Nové Zámky nachádzajú dobývacie priestory, ktoré sú zároveň v evidencii chránených ložiskových území. Je to ložisko v Semerove (tehliarske hliny) a ložisko v Mojzesove (íl pre tehliarsku výrobu).

Rozšírenie pôdných druhov a pôdných typov na území je podmienené geologickou stavbou a klimatickými pomermi územia. Na tvorbu pôd má vplyv petrografické zloženie sedimentov a v nemalej miere aj antropogénne zásahy. V oblasti riečnych nív Nitry a Žitavy sa nachádzajú čiernice kultizemné až čiernice glejové z karbonátových a nekarbonátových aluviálnych sedimentov. Sú stredne hlboké až hlboké, hlbšie v profile s vyšším obsahom skeletu a majú vyšší obsah humusu, najmä v pôdach pod trvalým trávny porastom. Sprašové hliny, spraše a aluviálne sedimenty sú prevažne vápňité, ale v značnom rozsahu aj odvápnené, resp. kyslého pôvodu. Vo vyššie položených častiach územia, v oblasti pahorkatín, sú vyvinuté hnedozeme kutlizemné až hnedozeme pseudoglejové zo sprašových a polygenetických hlín. Priepustnosť pôd je stredná, v oblasti Dvorov nad Žitavou až veľká. Obsah humusu v pôde tvorí 2-5 %.

Región, krajina či zem sú tvorené súborom krajinných prvkov, medzi ktorými sa vytvára vzájomná interakcia. Ako sme uviedli, pôda s celým radom špecifik a vlastností, je jedným z rozhodujúcich prvkov obsahovo naplňajúcich krajinné priestory. Je preto dôležité poznať, akými pôdami región disponuje. Regióny s dostatkom kvalitnej pôdy sú zväčša hospodársky efektívnejšie, ekonomicky silnejšie a sociálne i kultúrne vyspelejšie. Prehľad o zložení pôdy uvádzame v prílohe 3.

Okres administratívne susedí so štyrmi okresmi Nitrianskeho samosprávneho kraja – na severe s okresom Nitra, na juhozápade s okresom Komárno, na východe s okresom Levice a smerom na západ s okresom Šaľa. Rozloha okresu je 1 347 km² a počet obyvateľov 146 729 (podľa údajov k 31. 12. 2008). Juhovýchodnú hranicu tvoria rieky Dunaj a Ipeľ, ktoré sú súčasne štátnou hranicou s Maďarskom. Podľa regionalizácie cestovného ruchu (2004) územie patrí do Nitrianskeho regiónu.

Obce okresu Nové Zámky sú k 31. 12. 2008 rozdelené podľa veľkostných skupín s počtom obyvateľov. Okres tvorí 62 obcí, z nich 3 majú štatút mesta (Nové Zámky, Štúrovo a Šurany). Z uvedeného prehľadu, ktorý uvádzame v prílohe č. 1 vyplýva, že z celkového počtu obcí je najviac zaradených do veľkostnej skupiny stredných obcí s počtom obyvateľov od 500 – 1999 s počtom obcí 36. Zloženie obyvateľstva je 51 %

obyvateľov hlásiacich sa k slovenskej národnosti, 48 % hlásiacich sa k maďarskej národnosti a 1 % sú občania, ktorí sa hlásia k iným národnostiam.

4.2 Hodnotenie lokalizačných predpokladov cestovného ruchu v okrese Nové Zámky

4.2.1 Prírodný potenciál

Na území okresu Nové Zámky sa nachádzajú maloplošné chránené územia a **národné prírodné rezervácie**, ku ktorým patrí:

Čenkovská lesostep - chránené územie od roku 1965 sa nachádza v katastri obce Mužla. Zachovalo sa tu pôvodné spoločenstvo panónskej piesočnej lesostepi mimoriadnej vedeckej hodnoty. Pre toto územie je charakteristické topol'ovo-borievkové spoločenstvo. Rastie tu borievka obyčajná, hloh jednozemenný, vtáčí zob obyčajný, dráč obyčajný, topol' biely a topol' sivý. V bylinnom podrate prevažujú trávy ako lipnica lúčna, smlz kroviskový, kostrava žliabkatá a mrvica lesná. V oblasti sú zakázané akékoľvek ľudské zásahy do prírody.

Čenkovská step - chránené územie od roku 1951 sa nachádza v katastri obce Mužla v Čenkovskom lesnom komplexe. Predstavuje zvyšok pôvodnej stepi na viatych pieskoch s výskytom mnohých druhov flóry a fauny. Medzi najvýznamnejšie rastlinné druhy patrí chvojník dvojklasý, kosatec piesočný, kavyl' Ivanov, klinček neskorý, ľan rakúsky, alkana farbiarska a vstavač vojenský. Taktiež sú tu zakázané akékoľvek ľudské zásahy, ktoré by mohli zmeniť prírodné podmienky.

Kamenínske slanisko - chránené územie od roku 1953 sa nachádza v katastri obce Kamenín. Na tomto území sa nachádza jeden zo zvyškov soľných pôd typu slancov so zachovalou pôvodnou slanomilnou vegetáciou. Charakteristické sú tzv. slaniskové okná, t. j. miesta s vyššou koncentráciou solí. K najvýznamnejším druhom rastlín patrí kosatec pochybný. Z ďalších rastlín je potrebné spomenúť gáfrovku ročnú, žeruchu prerastenolistú, astru solomilnú, skorocel' prímorský a astru bodkovanú.

Kováčovské kopce – juh - chránené územie zriadené v roku 1966 sa nachádza v katastroch obcí Kamenica nad Hronom a Chľaba v lesnom komplexe Burda. Skrýva mnoho geomorfnych prvkov. Vyskytujú sa tu skalné múry, suťové kužele, veže a skalné lavíny. Špecifické prírodné podmienky na južných svahoch pohoria spôsobili, že na týchto miestach (ako na jedinom mieste Slovenska) sa nachádza mnoho mimoriadnych rastlinných druhov. Sú tu aj také druhy rastlín, ktoré sa inde nachádzajú len sporadicky. Sú

to zákonom chránené - jaseň mannový, mechúrnik stromovitý, hlaváčik jarný a zimozeleň bylinný. Zo živočíchov spomenieme krátkonožku panónsku, hada hôrneho, jaštericu múrovú, skaliara pestrého a murárika červenokrídleho. Na území sú zakázané ľudské činnosti, ktoré by mohli zmeniť alebo ohroziť prírodné podmienky.

Kováčovské kopce – sever - chránené územie od roku 1966 sa nachádza v katastri obce Lelá a Chľaba v lesnom komplexe Burda. Nachádzame tu lesné spoločenstvá dubové a dubovo - bukové. Lesné porasty so zachovalou drevinnou skladbou poskytujú možnosť štúdia vývoja lesov v Podunajskej nížine. Väčšinu územia tejto lokality pokrývajú zmiešané pôvodné dreviny, zvyšky pôvodných lesov a preto sú predmetom ochrany.

Parížske močiare - chránené územie od roku 1966, kedy mala plocha 140,6 ha štatút chráneného náleziska, sa nachádza na južnom Slovensku, asi 30 km juhovýchodne od mesta Nové Zámky v katastri obce Gbelce v údolnej nive regulovaného potoka Paríž. Na tomto území sa nachádza významná medzinárodne chránená lokalita vodného vtáctva. V roku 1990 boli Parížske močiare ako významná lokalita vodného vtáctva európskeho významu zaradené do zoznamu mokradí, chránených v zmysle Ramsarskej konvencie. V roku 1994 bola lokalita začlenená podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 278/1994 o ochrane prírody a krajiny do kategórie Národná prírodná rezervácia. V skutočnosti ide o stredoeurópske hniezdisko vodného vtáctva a využíva sa ako vedecko-výskumný objekt. Je významným útočiskom vodného vtáctva v dobe migračných letov. Hniezdia tu rôzne druhy kačíc, trsteniarik, pŕhľaviar čiernohlavý, rybárik obyčajný, chriašť malý, bučiak veľký a bučiarik malý. Najvzácnejší je šašinarik tenkozobý, ktorý tu dosahuje najsevernejšie miesto svojho rozšírenia. V rezervácii, ktorá je zaradená do Svetového dedičstva ľudstva, nie sú povolené žiadne ľudské zásahy, ktoré by narušili prírodné podmienky. Dnes sa rozprestiera na ploche 184,05 ha (vodné plochy tvoria 57,2 ha). Rezervácia je známa vďaka systematickému ornitologickému výskumu bezstavovcov, výskumu vodných aj terestrických mäkkýšov. Výsledkom inventarizácie v rámci zberov na 17 rôznych typoch vodných a terestrických stanovišť je zistenie 43 druhov mäkkýšov (23 suchozemských a 20 vodných druhov). K druhovo najbohatšej časti močiara patrí v súčasnosti močiar v centre jeho najširšej časti pri Gbelciach (15 druhov vodných mäkkýšov) a kanál Paríž asi 1 km od Novej Viesky smerom na Gbelce (14 druhov). Z celkového počtu 43 druhov sa v lokalite nachádzajú 3 druhy vodných ulitníkov uvedené v Červenej knihe ohrozených a vzácných druhov rastlín a živočíchov.

V okrese Nové Zámky sa nachádzajú **prírodné rezervácie**, z ktorých uvádzame: Čierna voda, Drieňová hora, Jurský Chlm, Sovie vinohrady, Torozlín, Veľký les,

Vršok, Žitavský luh, **prírodné pamiatky**: Biňanský sprašový profil, Kamenický sprašový profil, Meander Chrenovky, Mužlianský potok, Potok Chrenovka, Stará Žitava a **chránené areály**: Alúvium potoka Paríž a parky v Bardoňove, Belej, Komjaticiach, Lipovej, Mani, Michale nad Žitavou, Nových Zámkoch, Palárikove, Rúbani, Rudnyanského park v Trávnici, Školský park v Trávnici a Torišov park v Trávnici.

V juhozápadnej časti mesta vo Veľkom háji sa nachádza **lesopark Berek**, ktorý leží na okraji mesta Nové Zámky pri rieke Nitra. Prístup do lesoparku umožňuje most cez rieku. Premávka v lesnej zóne je pre motorové vozidlá prísne zakázaná. Čo sa týka ovzdušia, je to asi najčistejšia časť mesta Nové Zámky. Stromy sú rôzneho druhu, najrozšírenejším je javor obyčajný, pagaštan konský a dub letný. Hlboko v lese sa nachádza gaštan jedlý. Unikátny vyše 200-ročný dub letný, ktorý je zákonom chránený, sa nachádza pri hlavnom asfaltovom chodníku po pravej strane.

Na severovýchodnom okraji mesta Nové Zámky sa nachádza prírodná rezervácia **Zúgov** s úkazmi ako sú vodné kaskády. Rieka Nitra sa nad vodnými kaskádami rozdeľuje na dve časti, tým je spôsobené, že sa tu nachádzajú až dve vodné kaskády. Rieka sa opäť spája v jeden celok a tečie po východnom a južnom okraji mesta. Mesto opúšťa na juhozápadnej strane za lesoparkom Berek.

Chránené územie **Drieňová hora** bolo zriadené v roku 1964 a nachádza sa v katastri obce Nová Vieska. Zachovanie zvyšku stepných rastlinných a živočíšnych spoločenstiev je zámerom ochranárov. Medzi chránené rastlinné druhy, ktoré sa tu nachádzajú, patrí mandľa nízka, hlaváčik jarný, kavyl' pôvabný, poniklec veľkokvetý a kosatec nízky, medzi živočíchov jašterica zelená a vidlochvost zelený.

V katastri obce Štúrovo – Nána sa nachádza chránené územie **Vršok**, ktoré bolo vyhlásené v roku 1965. Zachovalo sa tu pôvodné spoločenstvo xerotermofilnej fauny a flóry. Z plazov sa tu vyskytuje chránená jašterica zelená, chránený zmijovec hladký, z vtákov chránený včelárík zlatý a strakoš červenohlavý. Medzi chránené druhy rastlín patria mandľa nízka, sinokvet mäkký, zimozelen bylinný a ibiš bledý.

Na území katastrov obcí Maňa, Kmeťovo a Michal nad Žitavou sa nachádza **Žitavský luh** - chránené územie od roku 1980. Na území sa ochraňuje vodné a lužné vtáctvo, slúži na vedecko-výskumné a náučné ciele. V týchto oblastiach je preto zakázané odvodňovanie, výrub a poškodzovanie stromov a krovín, zakladanie ohňa, pastva dobytká, kosenie, výstavba a chemizácia.

Torozlín - ide o povodňové rameno rieky Nitra v katastri obce Komjatice, tzv. Kňazova jama. Je to jediné miesto regiónu, kde sa nachádza chránený živočích -

korytnačka bahenná. Vyskytuje sa tu typická močiarna vegetácia s mnohými vzácnymi druhmi rastlín.

Na hlavnom hrebeni Ipeľskej pahorkatiny **Kamence** - územie zaberá lesné porasty . **Bíňanský sprašový profil - prírodná pamiatka** - chránený prírodný výtvor od roku 1976 tvorí sprašová stena a breh Hrona s 50m širokým pásom polí. Nachádza sa v katastri obce Bíňa na pravom brehu Hrona pri hranici okresu Levice. Je tu bohatý výskyt hniezdnych dier brehule obyčajnej a včelárika zlatého - oba druhy sú zákonom chránené.

Dub vo Veľkom Háji - chránený strom- ide o dub letný, ktorý rastie vo Veľkom Háji (Berek) pri lesovni v katastrálnom území Nové Zámky. Strom je mimoriadneho vzrastu a veku. Obvod kmeňa je 460cm, výška 30m a vek asi 200 rokov. V tejto lokalite je viac mimoriadne veľkých dubov, z ktorých 3 sú chránené.

Variabilitu funkčného využitia územia aktivitami cestovného ruchu ovplyvňuje **relief**, ktorý však ako lokalizačný predpoklad má pre cestovný ruch iba sekundárny význam. Väčšina územia je pre turizmus málo atraktívna. Turistická atraktivita povrchu regiónu je vyššia na juhu Burdy. Vzhľadom na klimatické podmienky je využívanie týchto výbežkov ohraničené obdobím letného polroka. Územie patrí do teplej klimatickej oblasti, veľmi vhodnej pre rozvoj aktivít cestovného ruchu, viazaných predovšetkým na vodné plochy najmä v Podunajskej nížine. Štúrovo s okolím je najteplejším miestom Slovenska. Jeho priemerná ročná teplota je 10,4 °C. Cestovný ruch viazaný na vodné plochy má, až na pár výnimiek, všetky znaky živelnosti, bez vybavenosti turistickou infraštruktúrou (štrkoviská v Komjaticiach).

Klimatické podmienky - mimoriadne priaznivé klimatické podmienky radia územie k najsuchším, najteplejším a najúrodnejším oblastiam Slovenska. Lokalita patrí do teplej oblasti (priemerne 50 a viac letných dní za rok s teplotou vyššou ako 25°C). Priemerná ročná teplota vzduchu je 9,7 °C. Najteplejším mesiacom je júl s priemernou teplotou vzduchu 20,1 °C a najchladnejším mesiacom je január s priemernou teplotou vzduchu -1,8°C. Najnižšia nameraná teplota vzduchu bola -35°C v roku 1929. Priemerný ročný úhrn zrážok je 560 mm. Snehová pokrývka trvá priemerne 35–40 dní a jej priemerné maximum je 20 cm. Dĺžka slnečného svitu je približne 2200 hodín ročne. Z hľadiska výskytu hmiel ide o oblasť nížin so zníženým výskytom hmiel s počtom 20 – 45 dní za rok. Najbližšia monitorovaná zrážkomerná stanica vzhľadom k regiónu je stanica Podhájska. Nachádza sa v nadmorskej výške 140 m. n. m.

Vodné toky – najväčším tokom, ktorý odvádza povrchové vody z územia okresu Nové Zámky, je rieka Nitra s najvýznamnejším ľavostranným prítokom – riekou Žitava.

V blízkosti obce Bánov sa do hlavného toku Nitry vlieva Malá Nitra, ktorá je najvýznamnejším pravostranným prítokom v širšom záujmovom území. Od obce Šurany smerom na východ sú rieky Nitra a Žitava prepojené umelo vybudovaným kanálom. V oblasti chatovej osady mesta severne od Nových Zámkov sa do rieky Nitra vlieva potok Chrenovka ako ľavostranný prítok. Prítokmi Žitavy sú Liska, Branovský potok s prítokom Lovčiansky potok a Pribetský kanál. Na východe územia okresu je umelo vytvorený Dlhý kanál, do ktorého sa vlieva Cabajský potok a Tvrdošovský potok. Na juhovýchode mesta Nové Zámky sú rieka Nitra, Dlhý kanál a Martovský kanál spojené s riekou Váh umelým kanálom Nitra – Váh. Územím pretekajú aj rieky Dunaj, Hron, Ipeľ a okrajovo aj Váh.

Na kvalitu životného prostredia vplývajú aj **vodné plochy** – vodné nádrže, ktoré majú viacúčelové využitie. Tvorí zdroje úžitkovej vody pre závlahy, plnia ochrannú protipovodňovú funkciu, slúžia na chov rýb, na rekreačné účely a tvoria významný krajínotvorný prvok. V území je vybudovaných niekoľko malých vodných nádrží (MVN) a rybníkov. Na Branovskom potoku je vybudovaná MVN Semerovo a Češiarsky rybník. Na sútoku Lovčianskeho a Branovského potoka sa nachádza MVN Branovo.

Najvýznamnejším faktorom pre rozvoj cestovného ruchu v okrese Nové Zámky sú **minerálne a termálne pramene**. Minerálna voda je podzemná voda, ktorá sa od obyčajných podzemných vôd odlišuje osobitými vlastnosťami, hlavne svojím zložením, obsahom minerálnych látok, stopových prvkov, teplotou a fyziologickými účinkami na ľudský organizmus. Prírodné minerálne vody sú vody v prírodných prameňoch i v umelých záchytných objektoch, ktoré majú v mieste výveru obsah rozpustných pevných látok viac ako 1000 mg/l a viac ako 1000 mg/l rozpustného CO₂. Podľa registra minerálnych prameňov MZ SR – inšpektorátu kúpeľov a žriediel v Bratislave je na území okresu 10 minerálnych prameňov. Revízia registrácie minerálnych prameňov prebiehala v roku 1999 v nasledovných lokalitách: Štúrovo (Kúpeľný prameň– vrt OPKS, vrt FGŠ-1, vrt Š-1), Podhájska (vrt P-1, vrt GRP-1), Tvrdošovce (vrt FGTv-1), Dvory nad Žitavou (vrt FGDž-1), Nové Zámky (vrt GNZ-1), Bruty (vrt GNZ-1), Kamenín (vrt HGK-1), Malá nad Hronom (vrt HGM-1). Ako vyplýva z uvedených údajov, môžeme konštatovať, že na území okresu sa nachádza množstvo zdrojov minerálnej vody. Spolu s priaznivými klimatickými podmienkami sa stali základom pre existenciu areálov s termálnymi kúpaliskami s rekreačnou a čiastočne aj zdravotnou funkciou, napr. Termál v Podhájskej. Teplota vody tu dosahuje 83 °C pri výdatnosti prameňa 50 l/s. Svojím chemickým zložením je termálna voda podobná morskej vode. Zrejme sú analógie s vodou v Mŕtvom mori. Obsahuje prvky ako napr. lítium, ktoré podporuje liečbu dny, jodidy, stimulujúce štítnu žľazu a zlúčeniny

vápnika pôsobiace pri doliečovaní zlomenín. Prameň je využívaný temer po celý rok. Mnohé ložiská (vrty termálnej vody) sa doteraz nevyužívajú, voda voľne odteká do miestneho kanála (v Tvrdošovciach), ako aj v iných lokalitách (Dvory nad Žitavou). Podobné zloženie vody ako v Podhájskej bolo zistené aj v Bardoňove, kde sa uvažuje s projektom vybudovania kúpeľného mestečka, ale i v Pozbe, kde doteraz zostávajú bez turistického využitia.

Významným rekreačným strediskom je mesto Štúrovo, ktorému priniesla rozvoj cestovného ruchu voda zložená z bikarbonátov, sulfátov, kalcia a magnézia s teplotou 39 °C a s výdatnosťou 91 l/s. Ďalšími termálnymi prameňmi využívanými pre cestovný ruch sú pramene v Nových Zámkoch s teplotou vody 59 °C a výdatnosťou 4,5 l/s a v Tvrdošovciach (teplota 75 °C a výdatnosť prameňa je 20 l/s).

Okrem zdrojov minerálnej vody sa v sledovanom území nachádzajú významné náleziská štrkopieskov v Dvoroch nad Žitavou, Kostolnom Seku, Šuranoch, Nitrianskom Hrádku, Rúbani, v Štúrove a náleziská tehliarskej hlíny v Semerove a Gbelciach. Zásoby rašeliny v obmedzenom množstve sa nachádzajú v oblasti obcí Zemné a Andovce.

4.2.2 Kultúrno-historický potenciál

Prvé stopy osídlenia z okolia mesta Nové Zámky siahajú do mladšej doby kamennej, kedy tu vzniklo neolitické sídlo s keramikou železovského typu. Jeho obyvatelia sa zaoberali roľníctvom a chovom domácich zvierat. Obdobie doby bronzovej je charakteristické veľkou migráciou jednotlivých kmeňov, ktoré prechádzali cez toto územie. Ich postup sprevádzalo násilie a lúpežné prepady po ceste známej ako Via magna. V 10. storočí na okolí mesta už sídlili starí Maďari. Výskumy odhalili osídlenie z 11. – 13. storočia a dokázali existenciu viacerých osád. Tieto môžeme spájať s historicky doloženými názvami dedín – Nyárhíd, Gúg, Gyorok, a Lék. K mestu v roku 1691 pričlenili chotár štyroch stredovekých osád. Osada Nyárhíd ležala asi 3 km na sever od dnešných Nových Zámkov. Ďalšou osadou bol Gúg, ktorý niesol pravdepodobne meno svojho zakladateľa a bol lokalizovaný 2,5 km od mesta na pravom brehu rieky Nitra, vedľa mestského hája Berek. Ďalšia osada Gyorok, ležiaca pri brode medzi obcami Dvory nad Žitavou a Nyárhíd, sa spomína už v roku 1247. Osada Lék bola v držbe jedného z najstarších známych rodov na Slovensku – Poznanovcov. Rozprestierala sa na ľavom brehu rieky Nitra, severne od križovatky Komárňanskej a Nesvadskej cesty. V roku 1317 sa osady Lék a Gyorok stali majetkom ostrihomskeho arcibiskupstva.

Po dobytí Budína v roku 1541 a neskôr aj Ostrihomu, Osmanská ríša posúvala hranice svojho panstva smerom na sever a z toho dôvodu arcibiskup Pavol Várday dal vybudovať v Lékskom chotári prvú novozámockú pevnosť. Táto však nezodpovedala dobovým predstavám o nedobytej pevnosti, preto Dvorská vojenská rada vo Viedni rozhodla o výstavbe nového, strategicky dôležitého opevnenia. Projekt vyhotovili talianski architekti Ottavio a Giulio Baldigarovci a so stavbou sa začalo v roku 1573. Zhruba dokončenú pevnosť, ktorá v tom období patrila k najmodernejším fortifikačným stavbám vo vtedajšej Európe, odovzdal Fridrich Žerotín 2. októbra 1580 preddunajskému kapitánovi Šimonovi Forgáčovi. Po celkovom dobudovaní boli Nové Zámky považované za jednu z najlepších pevností Habsburskej monarchie a stali sa centrom protitureckej obrany. Po oslobodení spod tureckej nadvlády boli Nové Zámky výsadnou listinou ostrihomského arcibiskupa Juraja Széchényiho z 29. októbra 1691 povýšené na mesto. „Čiernym obdobím“ sa pre Nové Zámky stal rok 1663, v ktorom Turci pevnosť obklúčili a dobyli. Cisárske vojská ju oslobodili po dvadsaťdvaročnej tureckej okupácii. Oslobodenie Nových Zámok sa oslavovalo vyzváňaním zvonov v celej Európe. Pevnosť však strácala význam, preto bola v rokoch 1724-1726 na rozkaz kráľa Karola III. zbúraná.

V meste Nové Zámky sa nachádzajú mnohé kultúrno-historické pamiatky: kalvária z roku 1779 v neskorobarokovom slohu, rímskokatolícky **kostol sv. Križa** postavený v rokoch 1584 a 1585 a **barokové súsošie** Najsvätejšej Trojice z roku 1749. Zo stavieb areálu kalvárie dominuje kruhová kaplnka Sedembolestnej Panny Márie, ktorá je od roku 1963 registrovaná ako ochranné pásmo nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok. Zvláštnosťou kostola je, že základ veže a jej strecha sú rovnako vysoké. Na pamiatku skončenia morovej epidémie, ktorá bola v Nových Zámkoch v roku 1740, bola postavená Socha svätej Trojice v barokovom slohu, i keď jej časti majú aj rokokové prvky. K najstarším zachovaným historickým budovám patrí **Františkánsky kostol** stigmatizácie svätého Františka a Františkánsky kláštor, ktorý bol postavený v rokoch 1626-1631. V priebehu 20. storočia bol kláštor poškodený a jeho archeologický prieskum bol začatý v roku 1978. Bol objavený pôvodný portál a štvorhranné nádvorie (quadrum). V roku 1913 bola v parku v priestoroch bývalého cintorína postavená **kaplnka Svätej Trojice**. Je tu pochovaný aj prvý kodifikátor spisovnej slovenčiny Anton Bernolák, ktorý pôsobil v Nových Zámkoch. Barokovú stavbu Kaplnku svätej Anny vybudovali novozámockí priemyselníci nemeckého pôvodu v roku 1761, kedy bol založený aj charitatívny spolok - Spoločnosť svätej Anny. Mená zakladateľov spolku sú uvedené na tabuli na stene kaplnky. K historickým pamiatkam mesta Nové Zámky patrí Evanjelický kostol postavený v roku

1905 v neogotickom slohu. Prvá reformovaná farnosť bola založená v máji 1934. Reformovaný kostol bol obnovený a vysvätený v roku 1957. Na nádvorí kostola je komunitný dom postavený v roku 1989. K historickým pamiatkam mesta Nové Zámky patrí **Evanjelický kostol** postavený v roku 1905 v neogotickom slohu. Prvá reformovaná farnosť bola založená v máji 1934. **Reformovaný kostol** bol obnovený a vysvätený v roku 1957. Na nádvorí kostola je komunitný dom postavený v roku 1989.

Prvá synagóga v meste Nové Zámky bola postavená v rokoch 1859-1863, bola však zničená počas druhej svetovej vojny. Nová synagóga, ktorú ortodoxná obec vybudovala, bola v roku 1992 vyhlásená za kultúrnu pamiatku. Novozámocká židovská synagóga je jednou zo štyroch na území Slovenska, ktoré slúžia na bohoslužobné účely Židovskej náboženskej obce. Ďalšími sakrálnymi pamiatkami je pamätník 250. výročia oslobodenia od tureckej nadvlády odhalený v roku 1935, socha Antona Bernoláka od architekta Jozefa Pospíšila odhalená v roku 1937 postavená na Hlavnom námestí, ako aj socha Gergelya Czuczora, ktorú vytvoril novozámocký sochár Juraj Meliš.

Prvé zmienky o meste **Štúrovo** - o osade, pri ktorej ležal dôležitý brod cez Dunaj, pochádzajú z 11. storočia. Vtedy tu Rímske légie zriadili vojenskú pevnosť Anavum, ktorá sa nachádzala približne na mieste terajšieho kostola. Nálezy dokladujú aj slovansko-avarské pohrebisko a slovanské sídlisko z 10. až 12. storočia. V priebehu stredovekej osmanskej rozpínavosti sa nevyhlo tureckej nadvláde. Táto vyše 150 ročná poroba skončila víťazstvom spojených armád v roku 1603. Od Márie Terézie dostal Parkan mestské privilégia. V roku 1701 bola postavená jediná chránená pamiatka mesta – barokový rímskokatolícky farský Kostol sv. Imricha. Pri kostole sa nachádza baroková kalvária z roku 1766 so sochou sv. Jána Nepomuckého, ktorá je tiež chránenou pamiatkou a ľudovou kamenárskou prácou z roku 1807. V roku 1946 bol v Parkane zriadený cintorín príslušníkov sovietskej armády, kde boli pochované pozostatky 5247 sovietskych vojakov z bojového úseku Parkan – Nové Zámky.

Mesto **Šurany** sa po prvýkrát sa spomína v listine uhorského panovníka Belu II. z roku 1138 ako „villa Suran“. Archeologické nálezy dokazujú, že táto lokalita bola osídlená už v eneolite, čiže v mladšej dobe kamennej. Našiel sa tu významný hrob s nálezmi kanelovej keramiky (žliabková výzdoba), ako aj keltské pohrebisko z 2. storočia pred našim letopočtom. Už v 2. polovici 14. storočia jestvoval Šurianský hrad, z väčšej časti bol zbúraný v roku 1725. K významným osobnostiam hradu patrí kapitál hradu barón Tomáš Bosniak a jeho dcéra Žofia. V roku 1832 cisár František I. povýšil Šurany na

kráľovské mesto s trhovým a jarmočným právom. K mestu Šurany patria aj dve mestské časti Kostolný Sek a Nitriansky Hrádok. Prvý písomný záznam o obci **Kostolný Sek** sa nachádza v listine kráľa Ondreja II. z roku 1221. Začiatky osídlenia siahajú do doby bronzovej, o čom svedčia bohaté vykopávky. K najcennejším nálezom patrí hlinený džbán s obsahom vyše tritisíc kvartingov štvrťdenárov, ktoré boli razené za čias vlády kráľa Žigmunda v 15. storočí. Svoje miesto v histórii obce má aj Paulínsky kláštor postavený v 13. storočí. V mestskej časti **Nitriansky Hrádok** bolo objavené archeologické nálezisko Zámeček. Prvé vykopávky tu vykonal v roku 1925 akademik Ján Eisner, zakladateľ slovenskej archeológie. Významným nálezom bolo sídlisko ľudu s lengyelskou kultúrou z mladšej doby kamennej a jedinečný nález sošky Venuši – Magna Mater. Pre svoje historické nálezy je táto lokalita právom nazývaná Slovenskou Trójou. Ku kultúrnym pamiatkam mesta Šurany patrí kostol sv. Štefana Prvomučeníka postavený v bazilikánskom slohu. Z pôvodnej stavby zostali iba dve veže. K pamiatkam patrí barokový Mariánsky stĺp zo začiatku 18. storočia a prícestné sochy sv. Jána Nepomuckého a sv. Floriána zo začiatku 19. storočia. Nachádza sa tu tiež budova synagógy, modlitebňa Židov. V Šuranoch bola rabínska škola Ješiva založená v 19. storočí, kde študovali študenti z celej strednej Európy.

V obciach okresu Nové Zámky sa nachádza veľké množstvo pamätihodností, kultúrno-historických pamiatok, kostolov, kaštieľov, ktorými sa zachováva kultúrne dedičstvo našich predkov pre nás i pre ďalšie generácie.

V obci **Andovce** sa nachádza pamätná tabuľa na rodnom dome tunajšieho rodáka, básnika a jazykovedca Gergelya Czuczora, ktorý tu žil v rokoch 1800 - 1866. Dominantou obce je rímskokatolícky kostol sv. Rozálie z roku 1740, kamenný kríž na kalvárii z roku 1849, ktorá je známa átriovým tvarom z roku 1928, ako aj pomník padlým hrdinom z prvej a druhej svetovej vojny.

Sakrálnou pamiatkou obce **Bajtava** je rímskokatolícky kostol Narodenia Panny Márie, ktorý vznikol prerobením rímskokatolíckej kaplnky z druhej polovice 18. storočia. V roku 1872 bol rozšírený a prestavaný v neoklasicistickom slohu. Zaujímavé je priečelie kostola so štítom a drevenou vežou.

Najvýznamnejším objektom v obci **Bardoňovo** je miestny kaštieľ postavený v barokovom slohu v roku 1888 a zrekonštruovaný v roku 2004. Ku kaštieľu patrí park so vzácnymi a starými drevinami. V obci sa nachádza rímskokatolícky kostol z roku 1782 a kostol reformovanej kalvínskej cirkvi, ako aj pamätníky obetiam prvej a druhej svetovej vojny. Ďalším objektom je hrobka rodiny Kelecsényovcov, bývalých majiteľov kaštieľa,

nachádzajúca sa pri vchode do obce od juhu. Hrobka je schátraná a v súčasnosti sa pripravuje na rekonštrukciu. Neďaleko obce sa nachádza pútnické miesto „Studnička“, zasvätené sv. Panne Márii, kde sa v letnom období konajú bohoslužby.

Na okraji obce **Bánov** sa nachádza kaštieľ a park (v dezolátnom stave) a rímskokatolícky kostol sv. Michala Archanjela z roku 1842.

Dominantou obce **Belá** je rímskokatolícky kostol Narodenia Panny Márie z roku 1750 a pôvodný neskorobarokový kaštieľ, postavený v rokoch 1732 – 1755, upravený a dobudovaný v roku 1798. Po roku 1834 bol doplnený v klasicistickom slohu. V roku 1922 bolo prebudované uličné krídlo.

V obci **Bešeňov** sa nachádza rímskokatolícky kostol v barokovom slohu, postavený v roku 1745, klasicisticky prestavaný v roku 1809.

Na území obce **Bíňa** sa nachádzajú archeologické lokality, kde bolo objavené stredoveké hradisko z povel'komoravského obdobia. Bolo nájdených 108 zlatých rímskych mincí z 5. storočia. Sú tu zachované dve románske stavby z 12. storočia a rímskokatolícky kostol Nanebovzatia Panny Márie vybudovaný v románskom slohu v rokoch 1217 – 1218 kráľom Ondrejom. Posledná rekonštrukcia bola vykonaná v rokoch 1951 – 1955. Je tu tiež románska rotunda dvanástich apoštolov z 12. storočia.

V obci **Branovo** je postavený rímskokatolícky kostol sv. Anny z roku 1739 postavený v barokovom slohu.

Rímskokatolícky kostol Povýšenia sv. kríža z roku 1730 je postavený v obci **Bruty**.

Dominantou malej obce **Čechy** je rímskokatolícky kostol postavený v barokovom slohu z 1. polovice 18. storočia, ktorý bol prestavaný začiatkom 20. storočia.

V obci **Černík** je postavený rímskokatolícky barokový kostol sv. Ducha v neskorobarokovom štýle z roku 1864.

Obec **Dedinka** je známa tým, že tu bolo v roku 1974 objavené nálezisko - mohyla z mladšej doby bronzovej, ktorá je považovaná za svetový unikát. Jej priemer pred začatím výskumu bol 20 metrov a výška 150 cm. V roku 1784 tu bol postavený rímskokatolícky kostol zasvätený Panne Márii. Zvonica bola postavená oddelene od kostola. V súčasnosti je zrekonštruovaný a tvorí jadro historickej časti obce.

Na mieste pôvodného gotického kostola v obci **Dolný Ohaj**, ktorý bol zničený v roku 1708, bol postavený nový rímskokatolícky kostol sv. Imricha v roku 1873. Z pôvodného chrámu zostala len veža, ktorú dostavali viac do výšky. Nachádza sa tu tiež prícestná kaplnka z polovice 18. storočia venovaná najsvätejšej Trojici a kamenná socha sv. Urbana vo vinohradoch zo začiatku 19. storočia.

Obec **Dubník** bola a je obcou kaštieľov a kúrií. Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1236. O niečo neskôr sa tu usadil rod Csúzyovcov, ktorý vybudoval rodinnú kúriu v gotickom slohu. Táto bola po čase prebudovaná na kaštieľ, ktorý je v súčasnosti sídlom Vzdelávacieho a kultúrno-historického inštitútu. V budove je múzeum historického nábytku a zbraní, Lehárova, Kossúthova, Palackého a Pázmányiho izba, výstava kultúrnych pamiatok Slovenska a v zrkadlovej sieni sa organizujú konferencie. V obci sa nachádza rímskokatolícky kostol sv. Alžbety uhorskej postavený v klasicistickom slohu.

Na ľavom brehu rieky Žitava a na západnom okraji Hronskej tabule leží jedna z veľkých obcí okresu - **Dvory nad Žitavou**. K sakrálnym pamiatkam patrí barokový kostol sv. Vojtecha postavený v rokoch 1754 – 1776. Pozoruhodná je kazateľnica s rokokovými ornamentmi. Ďalšou pamiatkou je evanjelický kostol postavený v roku 1880, neogotická prícestná kaplnka sv. Martina z roku 1860, súsošie najsvätejšej Trojice z konca 18. storočia a socha sv. Floriána. Baroková kalvária z druhej polovice 18. storočia je postavená na návrší nad obcou, na ktorej sú špirálovite rozmiestnené kaplnky Krížovej cesty. Na vrchu stojí baroková kaplnka s okrúhrou klasicistickou zvonnicou, ktorá pochádza z roku 1850.

Najvýznamnejšou sakrálnou a súčasne historickou pamiatkou obce **Gbelce** je rímskokatolícky kostol v gotickom slohu z roku 1747, neskôr prestavaný do klasicistického slohu a upravený začiatkom 19. storočia. V centre obce sa nachádzajú pamätníky postavené na pamiatku padlých v oboch svetových vojnách.

V strede obce **Hul** sa nachádza park a kaštieľ Motešických, ktorý dal postaviť Štefan Motešický v rokoch 1785– 1795 v dobovom klasicisticko-empírovom slohu. Je to jednopodlažná dvojtraktová, čiastočne podpivničená budova na pôdoryse v tvare U. Vstup do objektu je zvýraznený stĺpovým portálom, ktorý bol upravený v prvej tretine 19. storočia. Významnými sakrálnymi pamiatkami obce je neobarokový rímskokatolícky kostol Ružencovej Panny Márie postavený v rokoch 1862–1863 a prícestné sochy sv. Floriána z roku 1864 a 1929, sv. Vendelína z roku 1871 a súsošie Kalvárie zo začiatku 19. storočia. V obci je postavený pamätník obetiam prvej a druhej svetovej vojny, umiestnený v priestore pri vstupe do miestneho cintorína. Vyhotovený bol v rokoch 1995–1996.

V obci **Chľaba** je postavený rímskokatolícky kostol sv. Imricha kráľoviča z roku 1769 v neskorobarokovom slohu, klasicisticky prestavaný a viackrát opravovaný. Na cintoríne stojí kaplnka sv. Urbana z roku 1935 postavená na pamiatku ničivého krupobitia. K historickým pamiatkam patria sakrálny pamätník – kamenné kríže: pred kostolom stojí pieskovcový s kamenným korpusom z roku 1777, kamenný prícestný kríž s liatinovým korpusom z roku 1910 a kríž z polychrómovaným liatinovým korpusom z roku 1936,

drevený ústredný kríž z roku 2003. Nachádzajú sa tu tiež pamätníky padlým obetiam prvej svetovej vojny a jednoduchý pamätník obetiam druhej svetovej vojny s krížom.

Nový rímskokatolícky kostol sv. Vavrinca bol postavený v modernom slohu v rokoch 1938 – 1942 v obci **Jasová**, kým starý kostol so zvonnicou bol zbúraný a bolo ponechané len sanktuárium, čo zodpovedá pôvodnej románskej kaplnke, ktorá ešte teraz stojí v miestnom cintoríne. V obci je tiež kaplnka sv. Michala Archanjela z 15. storočia.

V obci **Jatov** sa nachádza rímskokatolícky kostol sv. Vendelína z roku 1760 postavený v neskorobarokovom slohu.

Dominantou obce **Kamenica nad Hronom** je rímskokatolícky kostol sv. Michala Archanjela z roku 1734 postavený v barokovom slohu. O storočie k nemu pristavili vežu. V blízkosti kostola je kópia lurdskej jaskyne a pamätník, postavený pri príležitosti vstupu Slovenska do Európskej únie.

Na západnom brehu Hrona v obci **Kamenín** sa nachádza archeologická lokalita Hrádok. Obec bola osídlená v paleolite. Sú tu archeologicky doložené nálezy opevnenej osady, neolitické sídliskové nálezy volútovej a lengyelskej kultúry (pec na vypaľovanie keramiky), eneolitické sídlisko s kanelovanou keramikou, sídlisko maďarovskej a otomanskej kultúry zo staršej doby bronzovej, hromadný nález bronzov z mladšej doby bronzovej, pohrebisko a slovanské sídlisko z 10.–11. storočia. V obci sa nachádza rímskokatolícky, neskorobarokový kostol Nanebovzatia Panny Márie z roku 1755.

V strede obce **Kamenný Most** je rímskokatolícky kostol sv. Mórica z roku 1746 postavený v barokovom stavebnom slohu. Interiér kostola je zdobený nástennými maľbami pochádzajúcimi z roku 1959. Pri kostole bol pri príležitosti vstupu Slovenska do Európskej únie vysadený pamätný strom. Zaujímavou pamiatkou je aj busta uhorského kráľa Štefana, ktorá je osadená pred obecným úradom.

Kultúrno-historickou pamiatkou obce **Kmeťovo** je rímskokatolícky kostol Ružencovej Panny Márie postavený v klasicistickom slohu v roku 1884, ktorý bol predĺžený v roku 1888.

V strede obce **Kolta** sa nachádza kaštieľ postavený v novogotickom slohu s príľahlým parkom, ktorý je v dezolátnom stave, neoklasicistická Kurthyho kúria z roku 1872 a neogotická kúria z konca 19. storočia. Rímskokatolícky kostol zasväteniu Nepoškvrnenému počatiu Panny Márie, pod ktorým je krypta rodiny Kurtyovcov, bol postavený v neskorobarokovom slohu v 2. polovici 18. storočia.

Obec **Komjatice** patrí k veľkým obciam okresu Nové Zámky. Medzi kultúrne pamiatky patrí rímskokatolícky barokový kostol apoštolov sv. Petra a Pavla zo 17.

storočia. V kostole sa nachádza epitaf grófa Františka Forgácha, ktorý je pochovaný v krypte vonkajšieho kostola. Na vyvýšenom mieste je baroková kalvária s Golgotou. Pod schodiskom je miestnosť Božieho hrobu s plastikou Krista a Piety z konca 18. storočia. Kalváriu dopĺňa štrnásť kaplniek Krížovej cesty z 20. storočia. V strede obce sa nachádza rímskokatolícky farský kostol sv. Alžbety. K sochárskym pamiatkam patrí kamenná socha sv. Jána Nepomuckého, kamenná socha sv. Floriána a kamenné súsošie sv. Trojice. Na cintoríne v Komjaticiach sa nachádza hrob s náhrobníkom mecéna, farára a národovca Ondreja Cabana, ktorý v obci žil v rokoch 1813 – 1860.

Najvýznamnejšou kultúrnou pamiatkou obce **Komoča** je reformovaný kostol tolerančný z roku 1787, veža je z roku 1856. Postavený bol na tom istom mieste, kde stál drevený, ktorý bol zničený počas tureckej okupácie. V kostole sa nachádzajú pamätne tabule vojakov padlých v prvej a druhej svetovej vojne, ako aj ďalšie pamätne tabule.

Dominantou obce **Leľa**, ktorá patrí k malým obciam okresu, je rímskokatolícky kostol sv. Jána Krstiteľa z roku 1774 postavený v neskorobarokovom slohu.

Na území obce **Lipová** boli preskúmané tri pohrebiská nitrianskej a štyri pohrebiská unetickej a maďarovskej kultúry. Obec vznikla zlúčením Ondrochova a Mlynského Seku. V časti Mlynský Sek je neogotický kaštieľ z roku 1903, ktorý dali postaviť Elekovci a od roku 1947 slúži pre účely Domova ochrany mládeže. Rímskokatolícky kostol Sedembolestnej Panny Márie bol postavený v roku 1871.

Sakrálnou pamiatkou obce **Ľubá** je rímskokatolícky kostol Narodenia Jána Krstiteľa, ktorý bol postavený v neskorobarokovom slohu v 2. polovici 18. storočia.

V obci **Malá nad Hronom** sa nachádza rímskokatolícky kostol sv. Anjelov strážcov postavený v roku 1782 v klasicistickom slohu.

Dominantou obce **Malé Kosihy** a jej najvýznamnejšou stavbou je rímskokatolícky kostol svätého Michala Archanjela, ktorý je zaujímavý z historického hľadiska. Jedná sa pôvodne o románsku rotundu z 12. storočia s románskou vežou, ku ktorej bola začiatkom 19. storočia pristavaná pozdĺžna loď.

Obec **Maňa** sa vnútorne člení na dve obce - Veľká Maňa a Malá Maňa. V obci je rímskokatolícky kostol Sedembolestnej Panny Márie z roku 1743 - 1747. Hlavný oltár je neskoroklasicistický z polovice 19. storočia so vzácnou kópiou obrazu Indiánskej Panny Márie, ktorého originál je vo Viedni. V časti obce Malá Maňa sa nachádza kostol Panny Márie Lurdskej z roku 1944. V druhej tretine 18. storočia bol postavený v strede obce kaštieľ v neskorobarokovom slohu, v ktorom sídli Domov sociálnych služieb pre ženy a dievčatá. Ku kaštieľu patrí rozsiahly chránený park so vzácnymi drevinami.

V obci **Michal nad Žitavou** je rímskokatolícky kostol sv. Michala Archanjela postavený v roku 1774. V strede obce sa nachádza pseudoempírový kaštieľ

Kultúrnym dedičstvom obce **Mojzesovo** je rímskokatolícky barokový kostol zo začiatku 18.storočia rozšírený v 20. storočí. Obec je pomenovaná po prvom predsedovi Matice slovenskej, otcovi národa a biskupovi Štefanovi Moyzesovi (1796 – 1869).

Rímskokatolícky kostol v obci **Mužla** je zasvätený Narodeniu Panny Márie. Pochádza z roku 1332, bol zrenovovaný a patrí k najvýznamnejším pamiatkam obce. Nachádza sa tu aj pomník obetiam bosnianskej bitky z roku 1878, pomník padlým v prvej a druhej svetovej vojne, pomník pripomínajúci založenie štátu pred tisíc rokmi uhorským kráľom Štefanom a veterná studňa z čias oslobodenia obce od Turkov.

V obci **Nána** je dominantou rímskokatolícky kostol z roku 1791 a rímskokatolícka kaplnka sv. Vendelína, ktorá bola postavená v roku 1775.

Prvá písomná zmienka o obci **Nová Vieska**, ktorá leží v strede okresu Nové Zámky, pochádza z roku 1233. Ku kultúrnemu dedičstvu patrí reformovaný kostol tolerančný, ktorý bol postavený v roku 1787. Z kameňov tureckej mešity je postavený kalvínsky kostol. Evanjelická zvonica patrí k sakrálным stavbám tejto obce. V obecnom dome z 19.storočia, ktorý je po kostole najstaršou stavbou, je inštalovaný pôvodný nábytok, odevy a mnoho dokumentov o živote Novoviešťanov v 19. a 20.storočí.

Obec **Obid** zdobí mnoho malých sakrálных pamätníkov – kamenných krížov, ktoré sa začali stavať hlavne v roku 1778. Prvý kamenný kríž pochádza z roku 1764. Kamenné sochy zobrazujú sv. Vendelína, anjela strážneho, svätú trojicu, sv. Floriána, Jána Nepomuckého, sv. Jozefa. Vedľa kostola sa nachádza Stĺp milénia. Pred kostolom bol postavený pomník padlých v prvej a druhej svetovej vojne. Okrem týchto artefaktov sa v obci nachádza veľké množstvo sošiek. K umeleckým pamiatkam obce patrí rímskokatolícky kostol, ktorý bol postavený v rokoch 1730 – 1732 v barokovom slohu. V miestnom cintoríne sa nachádza kaplnka romantického slohu postavená v roku 1862.

Palárikovo je obec, ktorá má 4440 obyvateľov, čím sa radí k veľkým obciam okresu. Nachádza sa západne od okresného mesta Nové Zámky. Ku kultúrno-historickým pamiatkam patrí rímskokatolícky kostol sv. Jána Nepomuckého postavený v barokovom slohu v roku 1754. Je zaujímavý architektonickou stavbou a výtvarno-umeleckou hodnotou svojho zariadenia. Najcennejší je oltár s kompletnou výzdobou, kazateľnica a krstiteľnica. Ozdobou obce i celého okresu je kaštieľ v barokovom štýle z polovice 18. storočia, prestavaný v klasicistickom slohu, ktorý má vysokú umelecko-historickú hodnotu. Interiér je zariadený v poľovníckom štýle. V okolí budovy kaštieľa, ktorá má pôdorys tvaru

písmena U, sa rozprestiera chránený prírodný anglický park, kde rastú vzácne dreviny. V kaštieli je reprezentačná sieň a dobovo zariadené izby. V obci je kamenná socha sv. Jána Nepomuckého, sv. Vendelína, Panny Márie, sv. Floriána a štyri prícestné kríže, ako aj pomník padlým v prvej svetovej vojne, ktorého autorom je nitriansky rodák Tibor Bártfay.

Pavlová je najmenšou obcou v okrese Nové Zámky (259 obyvateľov). Prvý kostol z roku 1717 bol zbúraný a na jeho mieste bol v rokoch 1884 – 1888 postavený nový, kamenný. Na konci druhej svetovej vojny bol vyhodенý do vzduchu. Hlavnou ozdobou obce je nový kostol, ktorý bol vybudovaný do roku 1961.

Na polceste medzi Novými Zámkami a Levicami vznikla v roku 1960 obec **Podhájska** spojením dvoch obcí Belek a Svätúša. Nachádzajú sa tu dva rímskokatolícke kostoly - kostol Narodenia Panny Márie z roku 1904 a kostol Panny Márie Nanebovzatej (v bývalej časti obce Belek) z roku 1905. Ku kultúrnym pamiatkam obce patrí kaplnka Nanebovzatia Panny Márie z konca 19. storočia, prícestná socha Piety, prícestný kamenný ľudový kríž a na cintoríne sú drevené náhrobníky.

V centre obce **Pozba** sa nachádza chýrne pútnické miesto Svätá studnička, kde sa podľa legendy zjavila Panna Mária. Neďaleko tohto miesta sa nachádzajú kaplnky: neogotická z roku 1926, kaplnka z roku 1914, Lurdská jaskyňa, Božia muka, Krížová cesta. Klasicistický kostol reformovanej tolerancie bol v obci postavený v roku 1785, ktorý bol v roku 1928 rozšírený o vežu. V obci sa čiastočne zachoval židovský cintorín s mramorovými náhrobkami. K pamätníku padlých hrdinov prvej a druhej svetovej vojny v parku pribudol aj pamätník holokaustu.

V obci **Radava** je významnou sakrálnou pamiatkou barokový rímskokatolícky kostol zasvätený sv. Duchovi, postavený v roku 1767. Pri klasicistických úpravách stavby bola koncom 18. storočia postavená veža, ktorá čiastočne vystupuje do štítového priečelia. Druhý rímskokatolícky kostol – sv. Cyrila a sv. Metoda bol postavený v rokoch 1969 – 1970 vďaka peňažným príspevkom a úsiliu veriacich obyvateľov obce. Je to moderná stavba na šesťuholníkovom pôdoryse s prístavbou vstupu a vysokej veže.

Miestne národopisné múzeum s pamiatkami hmotnej ľudovej kultúry je v obci **Rastislavice**. Rímskokatolícky kostol Nepoškvrneného Počatia Panny Márie z roku 1943 a evanjelický kostol z roku 1939 tvoria kultúrne dedičstvo a dominanty obce.

V obci **Rúbaň** sa nachádza klasicistický kaštieľ z 2. polovice 18. storočia postavený na pôvodných základoch a udržiavaný prírodný park v celkovej výmere 50 ha z roku 1887 s 12 druhmi exótov. Rímskokatolícky kostol sv. Imricha pochádza z roku 1908.

Sakrálnou pamätihodnosťou obce **Salka**, ktorá leží na pravej strane dolného toku rieky Ipeľ, je barokový rímskokatolícky kostol, ktorý je dominantou obce. V jeho interiéri sa nachádza maľba znázorňujúca nanebovzatie Panny Márie. K architektonickým zaujímavostiam patrí most cez Ipeľ.

Kronikárske záznamy o obci **Semerovo** sú zachované už z rokov 884–900, prvá písomná zmienka pochádza z roku 1210. Dominantou je rímskokatolícky kostol Nanebovzatia Panny Márie z roku 1712. K historickým pamiatkam patrí stará zvonica s tromi zvonmi z roku 1840, sochy sv. Jána Nepomuckého a sv. Floriána z roku 1838.

Najhodnotnejšou pamiatkou obce **Sikenička** je rímskokatolícky kostol sv. Martina biskupa. Bol postavený v 13. storočí v podobe rotundy, pri ktorej stála samostatná zvonica. Bol niekoľkokrát prestavaný, naposledy v roku 1948. Hlavný oltár zdobí obraz sv. Martina biskupa. V obci stála synagóga, ktorá bola zničená počas druhej svetovej vojny. Obete vojny pripomína pamätník pri kostole. Sikenička je známa svojim typickým krojom a pretrvávaním ľudových tradícií.

Kultúrne dedičstvo obce **Strekov** predstavuje rímskokatolícky barokový kostol postavený v roku 1755 a prestavaný v roku 1929. Rímskokatolícky kostol Všetkých svätých pochádza z roku 1397 a kaplnka Mena Panny Márie z roku 1857. Nachádza sa tu kríž z roku 1798 (ľudová práca).

Svodín je obec, ktorá je vyhlásená za archeologickú lokalitu. V časti obce Maďarský Svodín sú zachované základy rímskokatolíckeho kostola sv. Michala, ktorý bol postavený v románskom slohu. V strede obce sa nachádza rímskokatolícky kostol Nanebovzatia Panny Márie v klasicistickom slohu. Tento monumentálny chrám bol v posledných rokoch kompletne renovovaný a znovu vysvätený. V parku pred kultúrnym domom bol v roku 1994 odhalený mramorový pomník padlých v druhej svetovej vojne.

V obci **Šarkan** sa nachádza rímskokatolícky kostol s malou zvonnicou. Architektonicky zaujímavá drevená zvonica je aj pri vstupe do miestnej časti Divá. Unikátny kamenný múr z 19. storočia okolo kaštieľa je jediný svojho druhu v Európe. Budúcnosť obce sa nesie v znamení rekonštrukcie sídla kaštieľa, ktoré sa má stať originálnym strediskom cestovného ruchu. V miestnom cintoríne sa nachádza Pieta s krížom - socha, ktorá pochádza z obdobia neskorého baroka.

Zvláštnosťou **Trávnice** bolo päť kaštieľov. Najstarší „kúnovský“ nemal poschodie a patrila rodine Baloghovcov. Neďaleko tohto kaštieľa sa nachádza druhý kaštieľ postavený v klasicistickom slohu. Dnes je v ňom umiestnený Odborný detský liečebný ústav a patrí

mestu Šurany. Na západnej strane obce smerom na Maňu stojí kúria z roku 1862. Ďalší malý kaštieľ je známy ako kúria a slúži ako penzión.

Obec **Tvrdošovce** patrí počtom obyvateľov k najväčším vidieckym obciam Slovenska. Najvýznamnejšou kultúrnou pamiatkou je rímskokatolícky kostol sv. Štefana kráľa zo 14. storočia postavený v neskorobarokovom slohu. Súčasnú podobu nadobudol v prvej polovici 18. storočia, kedy bol renovovaný. Fresky zdobiace interiér pochádzajú od majstra Jakubeya. V kostole je malé múzeum s cennými cirkevnými i historickými relikviami. Nový rímskokatolícky kostol Panny Márie Fatimskej bol vybudovaný v roku 1995. Nachádza sa tu tiež kaplnka Sedembolestnej Panny Márie z roku 1890. Pri cintoríne je postavený pomník obetiam kuruckých bojov (Rákoczyho pomník) a v centre obce sa nachádza pomník padlým v druhej svetovej vojne, ktorý bol vysvätený v roku 1941.

Dominantou obce **Úľany nad Žitavou** je rímskokatolícky kostol sv. Martina postavený v neskorobarokovom slohu z roku 1781. Významnou sakrálnou pamiatkou je baroková kaplnka Návštevy Panny Márie rozšírená v roku 1909, prícestná socha sv. Floriána zo začiatku 19. storočia, socha sv. Jána Nepomuckého z roku 1803 a socha sv. Vendelína z roku 1919. Na cintoríne sa nachádza súsošie najsvätejšej Trojice z 20. storočia.

Do katastra obce **Veľké Lovce** patrí zrúcanina paulínskeho kláštora „Mariánska čelad“. V obci sa nachádzajú dva kostoly – kostol reformovanej kresťanskej cirkvi z roku 1882 a kostol rímskokatolíckej cirkvi postavený v rokoch 1904 -1906. V roku 1996 bolo v priestoroch kultúrneho domu zriadené obecné múzeum. Na pamiatku obetiam prvej a druhej svetovej vojny bol postavený pomník na miestnom cintoríne.

Kultúrne dedičstvo obce **Veľký Kýr** predstavujú kostoly a kaplnky. Rímskokatolícky barokový kostol z roku 1768 bol prestavaný zo stredovekého kostola a rozšírený v roku 1958. Kostol povýšenia sv. Kríža bol postavený v rokoch 1332–1371 a v roku 2004 bol zrekonštruovaný. Kaplnka sv. Trojice z roku 1793 je postavená v neskorobarokovom slohu a zrekonštruovaná bola v roku 2007.

V obci **Vlkas** sa nachádzajú dva kostoly. Rímskokatolícky, pôvodne barokový kostol, bol postavený miestnym zemanom Jánom Botlíkom a začiatkom 19. storočia bol prestavaný v klasicistickom slohu. Kalvínsky kostol bol postavený v rokoch 1900–1910 miestnym zemanom Jánom Zongorom.

Na okraji Žitného ostrova leží obec **Zemné**, ktorá je rodiskom veľkého slovenského vynálezcu, prírodovedca, fyzika a benediktínskeho kňaza Štefana Aniána Jedlíka (1800–1895). Na kostolnom námestí bola v roku 1993 odhalená jeho busta a v roku 1995 na miestnej fare zriadená pamätná izba. Od roku 2000 je pamätná izba umiestnená v prostredí

budovy starej školy. V obci je rímskokatolícky kostol sv. Martina z roku 1719, kaplnka sv. Anny z roku 1870, kaplnka sv. Vendelína z roku 1780 a socha sv. Jána.

4.2.3 Organizované podujatia

Kultúrne zariadenia v okrese Nové Zámky organizujú každoročne množstvo podujatí. **Regionálne osvetové stredisko v Nových Zámkoch** usporadúva súťaž v umeleckom prednese poézie a prózy „Vansovej Lomnička“, súťaž v umeleckom prednese stredoškólkov, dospelých a divadiel poézie „Hviezdoslavov Kubín“, ako aj celoštátnu postupovú súťaž a prehliadku amatérskej filmovej tvorby CINEAMA. V júni sa podieľa na organizácii tvorivých prázdnin formou ukážok rôznych ľudových remesiel, kde si deti môžu vyskúšať techniku výroby a mnohé ďalšie podujatia počas celého roka. Regionálne osvetové stredisko pripravuje každý rok tvorivé dielne – veľkonočné tradície, kde deti pripravujú veľkonočné kraslice, šibáky z prútia a výrobky zo šúpolia. V septembri je to postupová súťaž mladých moderátorov a hlásateľov „Mladý moderátor“. V zimných mesiacoch je to prezentácia a výroba vianočných ozdôb, oblátok a medovníkov pre základné školy v regióne „Vianočné tradície – tvorivé dielne“. **Knižnica Antona Bernoláka v Nových Zámkoch** organizuje každoročne v marci „Týždeň slovenských knižníc“ prostredníctvom spektra aktivít, ktorých cieľom je zviditeľniť knižnicu ako kultúrnu a vzdelávaciu inštitúciu. V júni t. r. pripravuje putovnú výstavu ilustrácií pre deti českej výtvarníčky V. Klimtovej „Rozprávková krajina“. **Dom Matice slovenskej v Nových Zámkoch** organizuje súťaž v umeleckom prednese detí a detských recitačných kolektívov „Hviezdoslavov Kubín“. **V Galérii umenia v Nových Zámkoch** sa realizujú rôzne výstavy – v tomto roku vo februári to bola výstava „Križové cesty a kalvárie v artefaktoch a vo fotografiách“ s podtitulom zviditeľnenia zabudnutého kultúrneho dedičstva regiónu Nové Zámky. Je tu nainštalovaná stála expozícia európskeho umenia 16. – 19. storočia a nachádza sa tu pamätná izba básnika, maliara a prekladateľa Lajosa Kassáka. V meste vyvíja svoju činnosť Mestské kultúrne stredisko, kino Mier, Astronomický kabinet a neprofesionálne divadlo. **V Múzeu Jána Thaina v Nových Zámkoch** sú realizované stále expozície pre návštevníkov. V tomto roku je to národopisná expozícia „Z klenotnice ľudového umenia“, „Africké bábky – oživení duchovia Afriky“ a vysunutá expozícia „Praveké dejiny Svodína a dva zaniknuté kostoly v Svodíne“.

V meste Štúrovo sa každoročne organizuje Jarmok Šimona a Júdu. Počas mesiaca júla organizujú miestni podnikatelia pivný festival, počas ktorého sú realizované koncerty

rôznych skupín a rôzne kulúrne vystúpenia. Oslavou začiatku letnej sezóny je jednodňový kultúrny festival „Vitaj, leto“, kde vystupujú miestne tanečné a hudobné skupiny. Podujatia organizuje Mestské kultúrne stredisko v Štúrove. Začiatkom októbra začínajú v Štúrove „Jesenné dni mesta“, ktoré sú oslavou znovu postaveného mosta Márie Valérie. Na oboch brehoch Dunaja sú organizované sprievodné programy a účinkujú tu miestne folklórne skupiny. V Mestskej galérii v Štúrove sa pravidelne organizujú výstavy amatérskych a profesionálnych umelcov. Galéria úzko spolupracuje s klubom výtvarníkov v Štúrove.

Mestské múzeum v Šuranoch so svojou expozíciou sídli v budove pôvodnej ortodoxnej synagógy, ktorá patrí medzi najkrajšie na Slovensku. Na poschodí je umiestnená stála expozícia, ktorá približuje históriu územia mesta, ako aj mestských častí Nitriansky Hrádok a Kostolný Sek od praveku až po 20. storočie. Nachádza sa tu archeologická lokalita Zámeček so známou Hrádockou venušou, Šuriansky hrad, osudy sochy gen. M. R. Štefánika postavenej v roku 1934 a iné expozície. V čase tradičného šurianskeho jarmoku, ktorý sa koná v septembri, je pripravovaný „Dvor ľudových remesiel“ – ľudové a historické remeslá (historická hudba, maľovanie obrazov, rezbárstvo, kováčstvo, paličkovanie a iné). Na Námestí hrdinov sídli **Dom Matice slovenskej v Šuranoch**, ktorý vznikol v roku 1992. Jeho základným poslaním je starostlivosť o život Slovákov na južnom Slovensku zabezpečovaním výchovno-vzdelávacej a záujmovo-umeleckej činnosti. Realizuje divadelnú, literárnu a koncertnú činnosť, výstavy výtvarného umenia a kurzy, zabezpečuje rozsiahlu publikačnú činnosť a regionálnu kultúru. Počas rokov sa vyprofilovali podujatia ako: Divadelné slávnosti južného Slovenska, Šurianske zhromaždenia Slovákov z južného Slovenska, prehliadka speváckych zborov „Ozveny“, programy oživovania ľudových tradícií, ako aj tradičné podujatia - Fašiangové obchôdzky, Dopoludnia s Mikulášom, Vianočné stretnutia a akademie k výročiam slovenskej štátnosti.

V obci Podhájska, ktorá je známa svojím termálnym kúpaliskom, sú organizované kultúrne podujatia počas celého roka. Začiatkom roka Obecný úrad Podhájska organizuje tradičný obecný fašiangový ples. MO Zväzu invalidov a Informačné centrum Podhájska v marci pripravujú veľkonočné dni remesiel, v mesiacoch máj – jún národopisnú výstavu „Podhájska – včera a dnes“. Do kultúrno-spoločenského diania sa aktívne zapája aj Termálne kúpalisko Podhájska, ktoré organizuje Deň detí, Sochárske sympóziu a počas letných mesiacov pre návštevníkov termálneho kúpaliska pripravuje hudobné leto a mnoho ďalších zaujímavých podujatí. Obecný úrad sa podieľa na tejto činnosti organizovaním Katarínskej zábavy, osláv pre jubilantov a na konci roka akciou „Mikuláš v obci“. Vo väčšine obcí okresu Nové Zámky vyvíjajú počas celého roka bohatú činnosť miestne

organizácie. Rok začínajú organizovaním tradičných plesov, organizujú vítanie jari, Deň matiek, rôzne výstavy, degustácie vín, hodové, obaračkové slávnosti a rok uzatvárajú silvestrovským plesom. V obci **Bánov** má osemdesiatročnú tradíciu ochotnícke divadlo, pôsobí tu dychová hudba Kesanka, ktorá spolupracuje s humorno-speváckou skupinou Bánovské mrchane. V obci **Bruty** organizujú každoročne celoštátne stretnutie gitarových súborov. Folklórny súbor "Žitavanka" pôsobí v obci **Michal nad Žitavou**, ktorý účinkuje na podujatiach v obci už od roku 1982 s pôvodnými ľudovými piesňami a v tradičných ľudových krojoch. Kultúrno-spoločenské podujatia ako vyrezávanie tekvicových strašiakov, Šarkaniáda, Mesiac úcty k starším či Turnaj o pohár starostu obce organizujú miestne organizácie v **Rastislaviciach**. Svoju činnosť vo **Veľkých Lovciach** vyvíja folklórny súbor. Základná škola a materská škola v **Mani** je zriaďovateľom Detského folklórneho súboru Dolinka, ktorý sa zapojil tiež do zberu ľudových tradícií v obci. Od roku 1975 sa zúčastňuje okresných, krajských a celoslovenských súťaží záujmovej umeleckej činnosti. Od roku 1986 v obci pracuje Folklórna skupina Dolina, ktorej zriaďovateľom je Miestny odbor Matice slovenskej v Mani. V obci **Palárikovo** organizujú kultúrno-spoločenské akcie ako sú páračky, fašiangové popoludnie, plesy, Deň učiteľov, branný pretek na počesť oslobodenia obce, šachový turnaj, stávanie mája, futbalový turnaj, hody, futbalový turnaj starých pánov o Palárikovský pohár, basketbalový turnaj, brannošportové hry, vatru zvrchovanosti, pietnu spomienku na SNP, posedenie pri vatre, súťaž kynológov o pohár starostu obce, koncert úcty k starším, mikulášske posedenie, vianočný koncert vďaka, štefanskú a silvestrovskú zábavu. Folklórny súbor pôsobí v malej obci **Pozba**. V **Salke** sa v letných mesiacoch organizujú kultúrne podujatia na miestnom amfiteátri. Obec **Semerovo**, ktorá je nositeľom titulu „Dedina roka 2007“, spolu s miestnymi organizáciami vyvíja bohatý kultúrny život pre svojich občanov a pôsobí tu detský bábkarský súbor „Slniečko“. Divadelný súbor Štefana Moyzesa pôsobí pri Obecnom úrade v **Mojzesove**. Obec **Sikenička** je známa svojím typickým krojom a pretrvávaním ľudových tradícií. Školské akademie, detské divadelné predstavenia súboru „Platan“, príležitostné oslavy dňa matiek, dňa detí, prijatia jubilantov, seniorov, koncerty a diskotéky pre mládež, plesy a rôzne výstavy sú organizované v obci **Trávnica**. Zbor „Rozmarín“ vznikol v roku 1993 pri Klube dôchodcov v **Tvrdošovciach** ako folklórny súbor, ktorý mal zabávať svojich členov na rôznych podujatiach. Postupne sa preorientoval na kultúrnu skupinu, ktorá okrem ľudových a umelých piesní ponúka tance, scény, básne, sólové spevy. So svojím bohatým programom už vystúpil v okolitých

mestách a dedinách. Podujatia ako sú Športový deň v obci, Mikuláš a Fašiangový ples červeného kríža organizujú každoročne v obci **Vlkas**.

4.3 Hodnotenie realizačných predpokladov cestovného ruchu v okrese Nové Zámky

4.3.1 Supraštruktúra cestovného ruchu

Rozhodujúci význam pre účastníkov cestovného ruchu má supraštruktúra, ktorá pozostáva z ubytovacích zariadení a stravovacích zariadení.

a) Ubytovacie zariadenia

Okres Nové Zámky vo svojich mestách a obciach poskytoval návštevníkom v roku 2008 ubytovacie služby v 107 ubytovacích zariadeniach cestovného ruchu s lôžkovou kapacitou 4 827 lôžok.

Ubytovacie zariadenia v okrese Nové Zámky v roku 2008 navštívilo celkom 84 286 osôb, z toho 38 214 domácich a 46 072 zahraničných návštevníkov. Z počtu prenocovaní 289 487 bolo 104 821 prenocovaní domácich a 184 666 zahraničných návštevníkov.

V sledovanom roku 2008 bol priemerný počet prenocovaní 3,4, z toho 2,7 priemerný počet prenocovaní domácich návštevníkov a 4,0 priemerný počet prenocovaní zahraničných návštevníkov, čo predstavuje stagnujúci stav.

Tržby v roku 2007 v zariadeniach cestovného ruchu dosiahli 126 011 tis. Sk, v tom tržby za domácich návštevníkov predstavovali 44 617 tis. Sk a tržby za zahraničných návštevníkov boli 81 394 tis. Sk. V roku 2008 dosiahli tržby za ubytovanie celkovú výšku 140 274 tis. Sk, v tom tržby za domácich návštevníkov – 41 725 tis. Sk a za zahraničných návštevníkov 98 549 tis. Sk. V meste Nové Zámky ubytovanie zabezpečujú hotely, penzióny a kempingy, z ktorých sa výraznou mierou v rámci supraštruktúry CR podieľajú: **Hotel Grand*** Nové Zámky** – tento luxusný hotel je obklopený zeleňou a vlastným parkom približne 250 m od hlavného námestia. Disponuje 21 komfortne zariadenými izbami, jedným apartmánom a vlastným stráženým parkoviskom v areáli hotela. V letnom období je k dispozícii záhradná reštaurácia. **Hotel Hubert*** Nové Zámky** – nachádza sa na periférii mesta Nové Zámky na výpadovke smerom do Komárna. Dostupnosť hotela z centra je asi 10 minút. Samotný hotel má pre svojich návštevníkov k dispozícii 51 lôžok, každá izba je klimatizovaná podujatí. k dispozícii reštauráciu, kde sa pripravujú a podávajú špeciality z diviny, rýb, ako aj jedlá z domácej a zahraničnej kuchyne. **Hotel Korzo**** je 5-poschodový hotel v centre mesta s kapacitou 140 lôžok. Svojím

návštevníkom ponúka možnosť ubytovania v jedno, dvoj a trojposteľových izbách s možnosťou prístelky, s vlastným sociálnym zariadením a balkónom. Izby sú svojim vybavením prispôsobené požiadavkám hostí. Ubytovanie sa poskytuje v izbách od jednoduchého štandardu až po luxusné apartmány s klimatizáciou. **Hotel Stardust** je prvotriednym súkromným hotelom a nachádza sa v centre starého mesta Nové Zámky. Disponuje komfortne zariadenými izbami a vyhradeným parkoviskom. Hotel má ideálnu polohu na uskutočňovanie turistických vychádzok do jedinečnej, chránenej prírodnej oblasti „Kováčovské kopce“, na návštevu blízkeho termálneho kúpaliska alebo do maďarského mesta Ostrihom so svetoznámou bazilikou. **Športhotel** je umiestnený v areáli štadióna na Sihoti v tichom prostredí parku. V ponuke sú dve kategórie ubytovania – izby so sprchou, WC a TV na izbe a jednoduché turistické ubytovanie za výhodné ceny. Kapacita hotela je 43 osôb v 15 izbách a v blízkosti sa nachádza termálne kúpalisko. Sú tu možnosti športového vyžitia na tartanovej atletickej dráhe, futbalových ihriskách, v gymnastickej hale, prípadne v blízkom zimnom štadióne. **Turistická ubytovňa Royal** sa nachádza v Nových Zámkoch na Komárňanskej ceste a poskytuje svojim návštevníkom ubytovacie služby v dvojposteľových, trojposteľových a štvorposteľových izbách s 58 lôžkami.

Ubytovacie služby v meste Šurany zabezpečujú dva hotely – hotel Tyché na ulici SNP a hotel Luník na ulici Cintorínskej v Šuranoch.

V meste Štúrovo zabezpečuje ubytovacie služby Hotel Átrium***, Hotel Montanava- Mužla***, Hotel St. Florián***, Hotel Thermal***, penzióny (8), apartmánové domy (13), turistická ubytovňa,

Ubytovacie služby v obciach okresu zabezpečujú nasledovné zariadenia: penzióny: v obci Dvory nad Žitavou (1), Ľubá (1), Nána (1), Podhájska (8), Veľké Lovce (1), hotely: Chľaba (1), apartmány: Podhájska (19), Radava (1), Trávnica (2), ubytovanie v súkromí (rozsiahla ponuka ubytovacích zariadení).

b) Stravovacie služby

V mestách okresu Nové Zámky sú stravovacie zariadenia využívané prevažne domácimi návštevníkmi, ako aj zahraničnými turistami. Najlepšie možnosti poskytovania stravovacích služieb má mesto Nové Zámky, kde sa nachádza množstvo stravovacích zariadení (zoznam uvádzame v prílohe).

Na území mesta Šurany sa nachádzajú stravovacie zariadenia: Kaviareň „Zora“ na ulici Námestie hrdinov č. 3, Reštaurácia „Lipa“ na ul. SNP č. 1, Lahôdky „OC Zora“ na

ulici M. R. Štefánika č. 3 a Pizzeria - Fast Food na ulici MDŽ č. 1B. O návštevníkov miest sa starajú hotelové reštaurácie a pizzérie. Mnohé z nich sa nachádzajú priamo v penziónoch, čím poskytujú službu nielen ubytovaným, ale aj ostatným návštevníkom mesta a domácim. Niektoré sú klimatizované a veľa reštaurácií otvára v lete svoje terasy a záhrady na konzumáciu jedál, ale aj na posedenie pri káve či poháriku. Ich denné menu je zostavené zo špecialít slovenskej, ale aj medzinárodnej kuchyne.

Stravovacie služby v obciach okresu Nové Zámky zabezpečujú pohostinské odbytové strediská, ktoré poskytujú stravovanie, občerstvenie, prípadne spoločenskú a zábavnú činnosť. Veľkú časť z nich tvoria školské jedálne základných a materských škôl v obciach, reštauračné stravovanie, motoresty, bufety a hostince. Podľa údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky – Mestskej a obecnej štatistiky k 31. 12. 2008 bolo v okrese evidovaných 452 pohostinských odbytových stredísk. Túto štruktúru dopĺňajú stravovacie služby poskytované v hoteloch, turistických ubytovniach, penziónoch, ostatných ubytovniach, chatových osadách, na umelých a prírodných kúpaliskách a v kempingoch.

4.3.2 Infraštruktúra cestovného ruchu okresu Nové Zámky

a) Cestovné kancelárie – v okrese Nové Zámky je evidovaných 12 cestovných kancelárií, ktoré prevádzkujú svoju činnosť a zaoberajú sa poskytovaním služieb zákazníkom v oblasti cestovného ruchu. Prehľad cestovných kancelárií uvádzame v prílohe č.

b) Turistické informačné kancelárie – v okrese pôsobia tri informačné kancelárie: v Nových Zámkoch, Štúrove a Podhájskej.

- **Informačné centrum mesta Nové Zámky** sídli na ul. M. R. Štefánika 3 a poskytuje služby rôzneho charakteru. Sprostredkováva ponuku zájazdov, pobytov, táborov, odborného sprievodcu cestovného ruchu, poistenie nákladov na záchranu v horách a výlety do okolia. Poskytuje zmenárenské služby, predaj kníh zameraných na cestovný ruch, inzertné služby, predaj suvenírov, predpredaj cestovných lístkov, leteniek a iné služby.

- Základnou úlohou **Turisticko-informačnej kancelárie v Štúrove** na Hlavnej ulici 23 je informovať turistov a miestnych obyvateľov predovšetkým o cestovnom ruchu. Poskytovanie základných informácií klientom ústnou formou je bezplatné. Ak sú informácie sprostredkované inou formou (tlačou, e-mailom, faxom), môžu byť spoplatnené ako doplnkové služby. Informačná kancelária poskytuje služby v týchto oblastiach: stravovacie a ubytovacie zariadenia v meste a v jeho okolí, doprava, kultúrno-historické pamiatky, zariadenia, inštitúcie a všeobecné informácie o cestovnom ruchu na Slovensku.

▪ **Informačné centrum Podhájska** č. 322 (v budove Obecného úradu v Podhájskej) ponúka široký diapazón služieb. Informuje o pripravovaných kultúrnych, spoločenských a športových podujatiach v obci, o jej histórii, zaujímavostiach a oddychových miestach. Ponúka informácie o službách na termálnom kúpalisku, o obchodnej sieti, reštauračných zariadeniach, o pohotovostných službách lekárov a otváracích hodinách v lekárni. Poskytuje služby v oblasti predaja (mapy, prospekty, pohľadnice, poštové známky, turistické známky a iné upomienkové predmety).

4.3.3 Všeobecná infraštruktúra cestovného ruchu

a) Obchodná sieť

Komerčná vybavenosť obcí v regióne je na primeranej úrovni. V oblasti poskytovania **služieb** je územie okresu pokryté základnými službami. Podľa údajov Štatistického úradu SR – pobočky Nitra k 31. 12. 2008 tieto služby poskytovali návštevníkom cestovného ruchu v obciach okresu Nové Zámky predajne, obchodné domy a nákupné strediská v nasledovnej štruktúre: predajne potravinárskeho tovaru (v počte 272), predajne nepotravinárskeho tovaru (813), obchodné domy a nákupné strediská (16), predajne pohonných látok (19) a predajne motorových vozidiel (29). Ostatné služby zabezpečujú: pošty (55), verejné miesta s prístupom na internet (37), komerčné poisťovne (21), komerčné banky (21), pobočky zahraničných bánk (2) a bankomaty (46).

b) Športovo-rekreačné zariadenia

Okres Nové Zámky disponuje veľkým počtom športových a rekreačných zariadení. V meste Nové Zámky sa nachádza **termálne kúpalisko** Štrand Emila Tatárika, ktoré leží pri rieke Nitra. Voda z prameňa má teplotu 62 oC, vyviera z hĺbky 1400 m a jej výdatnosť je 4,5 l/sekundu. Na ploche 8,5 ha ponúka širokú škálu možností na trávenie voľného času. Nachádza sa tu 50-metrový a 25-metrový plavecký bazén, sedací bazén, tri kruhové bazény v detskom areáli a tobogan s dojazdovým bazénom. **Zimný štadión** s kapacitou hľadiska 2 500 miest je určený na sústredenia družstiev ľadového hokeja, verejné korčuľovanie a na prenájom ľadovej plochy. Je to moderné zariadenie zamerané na všestranné využitie najmä v zimnom období. Má ideálne podmienky pre sústredenia hokejových a krasokorčuľarských družstiev. Každý rok sa usporadúvajú hokejové turnaje na medzinárodnej úrovni. V objekte sú poskytované služby pre verejnosť (brúsenie korčulí,

sauna, masárske služby, občerstvenie v bufete alebo v reštaurácii). Viacúčelová **športová hala Milénium** bola odovzdaná do užívania v roku 1999. Je určená na športové vyžitie (hádzanú, aerobic, sálový futbal, kalanetiku), ako aj na usporadúvanie kultúrno-spoločenských podujatí (plesov, koncertov, valných zhromaždení, výročných konferencií a ďalších akcií). Mesto sa môže pochváliť vybudovaným moderným **tenisovým areálom**, ktorý ponúka osem tenisových dvorcov s antukovým povrchom. Každoročne sa tu organizujú celoštátne tenisové turnaje. Pre milovníkov futbalu slúžia dva **futbalové štadióny**. Športové vyžitie v meste Štúrovo poskytujú **športové kluby** kanoistiky, turistiky, vodného motorizmu, plávania, vzpierania, futbalový, hádzanársky a tenisový oddiel. Možnosť rekreácie poskytuje termálne kúpalisko Vadaš vo forme člnkovania, rybárčenia na jazere s možnosťou využitia služieb v autokempingu. V Šuranoch je cestovný ruch ovplyvňovaný prevádzkou letného kúpaliska Tona. Základnou úlohou tohto areálu je zabezpečiť všetky nevyhnutné predpoklady pre rekreáciu a zdravý pobyt pri vode. Vo väčších obciach okresu sa nachádzajú športové areály obecnej telovýchovnej jednoty a futbalové ihriská, ktoré prezentujú možnosti rôznych kolektívnych športov.

c) **Kultúrno-spoločenské zariadenia**

V obciach okresu sa nachádza celkom **66 kultúrno-osvetových zariadení**. V meste Nové Zámky pôsobí o. i. **Regionálne osvetové stredisko Nové Zámky**, ktoré je kultúrno-vzdelávacou inštitúciou. Jeho poslaním je rozvíjanie miestnej a regionálnej kultúry, uchovávanie a sprístupňovanie kultúrneho dedičstva na úrovni amatérskej tvorby, prehĺbovanie vzťahu ku kultúrnej identite národa, národnostných menšín, etnických skupín, rozvíjanie záujmovej činnosti, ako aj vzdelávanie a napomáhanie sociálnej prevencii v okrese Nové Zámky. V okrese vyvíja svoju činnosť **13 múzeí** vrátane pobočiek. K významným kultúrno-spoločenským zariadeniam mesta i okresu patrí **Múzeum Jána Thaina v Nových Zámkoch**. Prvé múzeum tu bolo založené v roku 1936 pod názvom Mestské múzeum zásluhou Ľudovíta Albrechta, dr. Vojtecha Szokeho, profesora Jánosa Thaina a dr. Eugena Saskóa. Múzeum sa zameriavalo na zber a záchranu predmetov muzeálneho charakteru. V rokoch 1971 – 1974 bolo umiestnené v suteréne františkánskeho kláštora. Po získaní celého objektu sa vytvorili podmienky pre vybudovanie dočasných expozícií a vytvorenie etnografického, archeologického, fotodokumentačného a neskôr historického oddelenia. Verejnosti boli sprístupnené tri stále expozície: Anton Bernolák – život a dielo, Gergely Czuczor – život a dielo

a Národopis. V tomto objekte múzeum sídlilo do konca roka 2003, kedy získalo do správy objekt na Ul. M. R. Štefánika. V súčasnej dobe sú sprístupnené tieto expozície: **Archeologická expozícia „Po stopách našich predkov“** – cieľom expozície je prostredníctvom najvzácnejších exponátov priblížiť širokému okruhu ľudí medzníky dejinného vývinu ľudskej spoločnosti v tomto regióne. **Historická expozícia „Odviate časom“** dokumentuje vývoj Nových Zámkov v minulosti. **Expozícia Múzea Jána Thaina v Nových Zámkoch** pod názvom „Pamätná izba Antona Bernoláka“ predstavuje život a dielo významnej osobnosti slovenských dejín Antona Bernoláka, ktorý tu pôsobil od roku 1797 až do svojej smrti v roku 1813. V okrese vyvíjajú svoju činnosť **tri galérie**. V meste Nové Zámky bola v roku 1979 zriadená z podnetu novozámockého rodáka akademického maliara Ernesta Zmetáka **Galéria umenia** a sprístupnená „Stála expozícia európskeho umenia 16.–20. storočia“, ktorá sa zameriava na stredo európske výtvarné umenie 18. a 19. storočia a na umenie 19. a 20. storočia na Slovensku a v Maďarsku. V roku 1986 bola v týchto priestoroch zriadená „Pamätná izba Lajosa Kassáka“, ktorá má dokumentačný, literárny a výtvarný charakter. Na území okresu sa nachádza celkom **66 verejných knižníc** vrátane pobočiek so 600 547 knižničnými jednotkami a 11 210 používateľmi. Prvá **knižnica na území Nových Zámkov** vznikla pravdepodobne v kláštore Františkánov v roku 1631. Dnes je Knižnica Antona Bernoláka v Nových Zámkoch regionálnou aj mestskou knižnicou. Jej poslaním je prostredníctvom služieb verejnosti podporovať poznanie, vzdelávanie, sprístupnenie kultúrneho dedičstva v knižničných zbierkach a organizovanie kultúrno-vzdelávacích aktivít s cieľom zblížovania kultúr národností žijúcich v meste v duchu tolerancie a demokracie. Knižnično-informačné fondy obsahujú 140 tisíc dokumentov, kníh, novín, časopisov, odbornú literatúru a tlač, prózu a poéziu pre dospelých a deti, hudobniny, vážnu, ľudovú a populárnu hudbu na hudobných nosičoch. Služby knižnice využíva ročne v priemere štyri tisíc používateľov, ktorí si požičajú štvrt' milióna kníh, časopisov a iných dokumentov. V okrese sa nachádzajú celkom **štyri stále kiná**, ktoré majú 1 017 sedadiel a **9 prírodných amfiteátrov** a letných kín s počtom sedadiel 4 410. Jedným z nich je **Kino Mier** v Nových Zámkoch, ktoré premieta filmové tituly každý deň, okrem pondelka. Jeden deň v týždni má vyhradený Detský filmový klub a Filmový klub. V letných mesiacoch sa premieta na amfiteátri.

V meste **Šurany** pôsobí Mestské kultúrne stredisko, ktoré svojou kultúrno-výchovnou činnosťou prispieva k zvyšovaniu vzdelania občanov, sprostredkováva im umelecké hodnoty a organizuje kultúrno-spoločenský život. Jeho organizačnými zložkami

sú: Mestská knižnica Michala Matunáka, Kino Hviezda a prírodné kino, kultúrne zariadenie v Kostolnom Seku, kultúrne zariadenie v Nitrianskom Hrádku, Spoločenská hala a Mestské múzeum Šurany - Synagóga. **Mestské múzeum**, ktoré bolo slávnostne otvorené v septembri 2007, sa nachádza v starej synagóge na Malej ulici v Šuranoch a založil ho Miroslav Eliáš zo Šurian. Stála expozícia obsahuje stručný prehľad histórie mesta od praveku až po súčasnosť. V múzeu sa nachádza bohatá zbierka archeologických predmetov z praveku, maketa Šurian z roku 1660, dejiny cukrovaru, dejiny mlynárstva, zo života židovskej komunity, osobnosti Šurian, ľudový odev a veľa ďalších zaujímavostí. V meste pôsobí **Kino Hviezda** a **Mestská knižnica Michala Matunáka**, ktorá sa nachádza na ulici SNP v Šuranoch. Uskutočňuje výpožičky knižničných jednotiek, besedy so spisovateľmi, prednášky, hodiny hudobnej výchovy a literárne pásma. Pri Mestskom kultúrnom stredisku M. Matunáka pracuje aj Literárny klub a Literárny klub mladých.

V meste **Štúrovo** vyvíja svoju činnosť **Mestské múzeum**, ktoré otvorilo svoju expozíciu v roku 2004. Výstava regionálnych dejín demonštruje dejiny Štúrova a jeho okolia od praveku až po súčasnosť. Od roku 1993 je v meste umiestnená **Mestská galéria**, činnosť ktorej zabezpečuje Mestské kultúrne stredisko. O organizovanie výstav v galérii prejavujú záujem domáci aj zahraniční výtvarníci, ktorí majú zásluhu na zväčšovaní kmeňovej zbierky výtvarných prác. V meste počas roka premieta **Kino Danubius**. Vo väčšine obcí sa nachádza vlastná knižnica, ktorá je umiestnená v budove kultúrneho domu.

d) Dopravná infraštruktúra

Dopravná infraštruktúra okresu Nové Zámky je tvorená cestnou a železničnou dopravou. Dĺžka **cestnej siete** predstavuje 505,504 km, z toho cesty I. triedy tvoria 111,172 km, cesty II. triedy 142,356 km a cesty III. triedy 251,976 km. Okres je napojený cestným ťahom v meste Štúrovo do Maďarskej republiky. Ostatnú sieť v okrese tvoria cesty II. a III. triedy, ktorých stav je v mnohých prípadoch nevyhovujúci. **Železničná doprava** – okresom Nové Zámky prechádzajú tri železničné trate v smere sever – juh: č. 150 Nové Zámky – Kozárovce, č. 140 Šurany – Chynorany s pokračovaním traťou č. 135 Nové Zámky – Komárno. Uvedené trate 135, 140 a 150 sú v systéme železničnej dopravy uvažované ako regionálne trate. Územím mesta Štúrovo prechádzajú 2 železničné trate – jedna z nich tvorí hlavný ťah z Českej republiky cez Bratislavu, Nové Zámky do Štúrova do Budapešti (európsky koridor č. IV). Využíva sa na tranzitnú prepravu v smere východ – západ. Druhou železničnou traťou je trať v smere Štúrovo – Levice, má regionálny charakter. Cestná doprava je zastúpená cestami 63 smerom do Komárna, 509 (Nové

Zámky) a 564 (Šahy). Mesto má 2 prístavy – osobný a nákladný. V oblasti vodnej dopravy sú najväčšie rezervy, nakoľko táto forma dopravy je málo využívaná. V Nových Zámkoch sa nachádza neverejné civilné letisko, ktoré leží v nadmorskej výške 115 m. n. m. Slúži pre vnútroštátne lety. Letisko sa nachádza asi tri kilometre južne od centra mesta pri ceste smerom na Komárno. Ostatnými obcami okresu prechádzajú cesty III. triedy, ktorých komunikácie nie vždy vyhovujú technickému stavu.

**Sumarizácia ukazovateľov primárnej ponuky cestovného ruchu
v okrese Nové Zámky**

Prírodný potenciál	Počet
- národný park	0
- národná prírodná rezervácia	12
- chránená oblasť Natura 2000	20
- chránená krajinná oblasť	0
- prírodná rezervácia	11
- prírodná pamiatka	8
- chránený areál	13
- jaskyňa	0
- rekreačná zóna	6
- termálne pramene	10
- náleziská štrkopieskov	6
- náleziská rašeliny	2
- náleziská tehliarskej hlíny	2
Kultúrno-historický potenciál	Počet
- hrady	0
- kostoly	81
- nehnuteľné kultúrne pamiatky	57
- hnutel'né kultúrne pamiatky	258

Zdroj: vlastné spracovanie z údajov ŠÚ SR (2010)

**Sumarizácia ukazovateľov sekundárnej ponuky cestovného
ruchu v okrese Nové Zámky**

Supraštruktúra cestovného ruchu	Počet
- ubytovacie zariadenia, v tom:	107

- hromadné ubytovacie zariadenia, v tom:	84
- hotely, motely, botely a penzióny	36
- turistické ubytovne	11
- chatové osady	4
- ostatné hromadné ubytovanie	33
- pohostinské odbytové strediská	452
Infraštruktúra cestovného ruchu	Počet
- cestovné kancelárie	12
- turisticko-informačné centrá	3
- predajne potravinárskeho tovaru	272
- predajne nepotravinárskeho tovaru	813
- múzeá	13
- galérie	3
- divadlá	0
- kiná	4
- prírodné amfiteátre a letné kiná	9
- kultúrno-osvetové zariadenia	66
- zariadenia na voľný čas a záujmovú činnosť	6
- verejné knižnice	66
- vedecké knižnice	0
- kúpaliská	7
- bazény	31

Zdroj: vlastné spracovanie z údajov ŠÚ SR (2010)

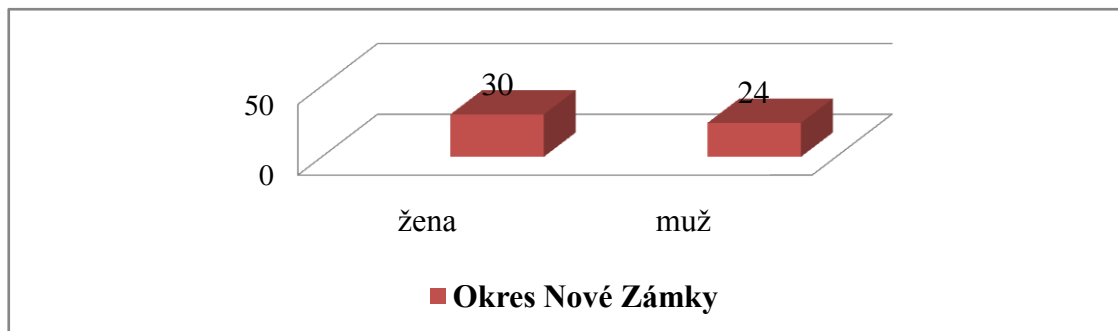
4.4 Hodnotenie lokalizačných a realizačných predpokladov okresu Nové Zámky návštevníkmi

Za účelom zhodnotenia ponuky cestovného ruchu sme v obciach okresu Nové Zámky uskutočnili dotazníkový prieskum. Dotazník sa skladal z 13 otázok, z toho tri zisťovali

všeobecné údaje o respondentovi a desať otázok súviselo so spôsobom trávenia dovolenky v navštívenej obci. Rozdaných bolo 80 dotazníkov, z ktorých sa nám vrátilo 54.

Z prvého grafu vidíme, že z celkového počtu odovzdaných dotazníkov 56 % dotazníkov vyplnili a odovzdali ženy (30 žien) a 44 % muži (24).

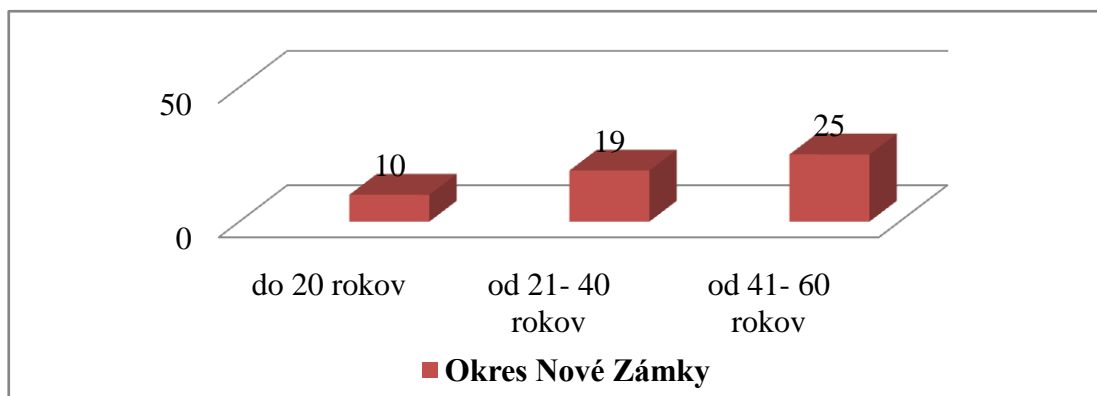
Graf 1: Pohlavie:

Obr. 1 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Ďalšia otázka v dotazníkovom prieskume bola spojená s vekovou hranicou respondentov z ktorej vyplýva, že z oslovených respondentov bolo najviac ľudí vo vekovej kategórii od 41 – 60 (46 %), veková kategória od 21 – 40 rokov bola zastúpená 35 % a mladá generácia do 20 rokov 19 %.

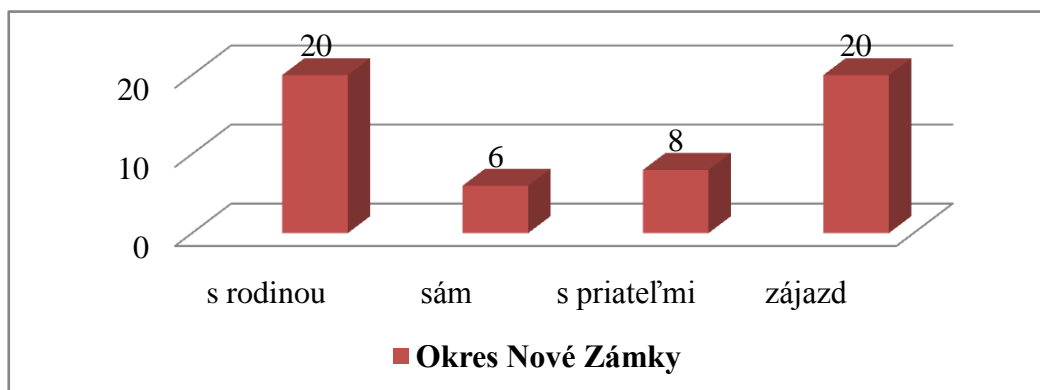
Graf 2: Veková kategória:

Obr. 2 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Najviac respondentov navštívilo rekreačnú oblasť s rodinou alebo so zájazdom (po 37 %). Temer 15 % ľudí prišlo s priateľmi. Svedčí to o tom, že túto lokalitu vyhľadávajú rodiny s deťmi zo Slovenska, ale aj veľké množstvo turistov zo susedných štátov, najmä z Českej republiky a Maďarskej republiky.

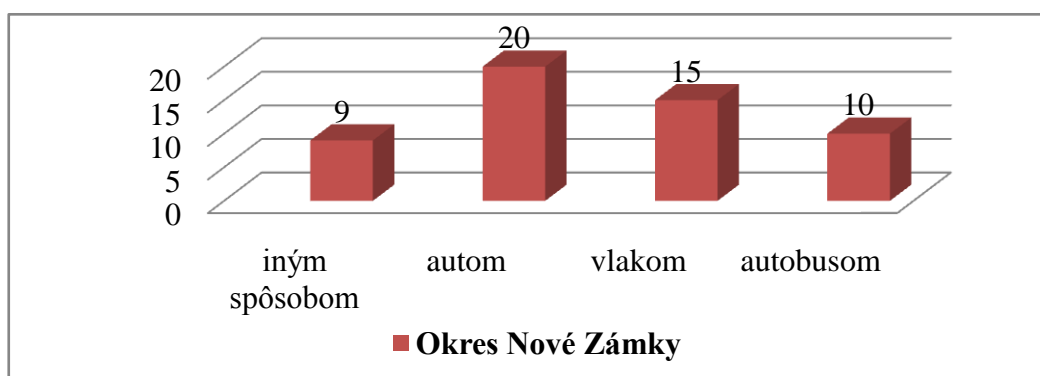
Graf 3: Na dovolenku ste prišli:

Obr. 3 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Najviac návštevníkov (z celkového počtu 54) prišlo do obce autom 37% opýtaných. Vlakom pricestovalo do uvedenej oblasti 15 ľudí, čo predstavuje 28 %, autobusom 19 % opýtaných a iný spôsob na dopravu použilo 9 ľudí, čo je 16 %. Okres Nové Zámky je významným železničným uzlom v rámci Slovenska i smerom do zahraničia, má dobre vybudovanú železničnú dopravu, ktorá je využívaná vo veľkom rozsahu, čo vyplýva i z dotazníkového prieskumu.

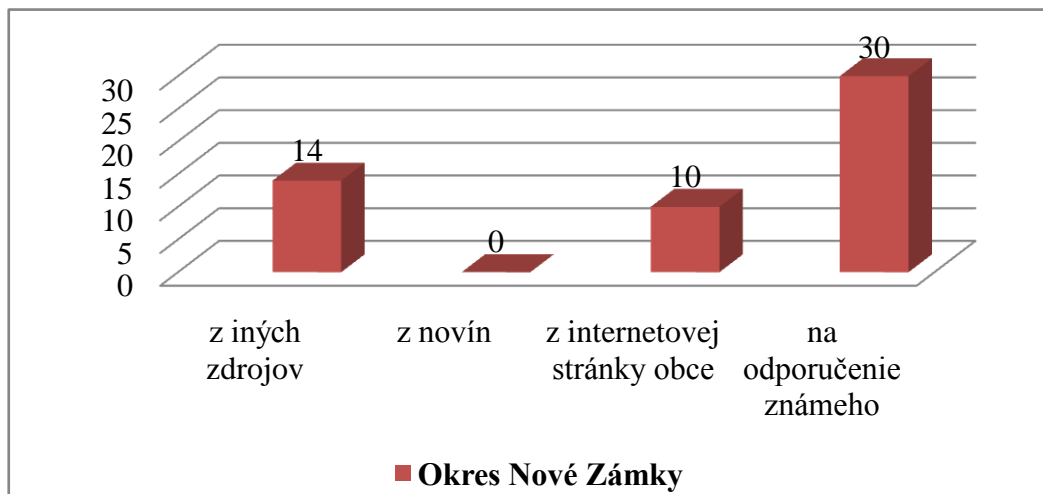
Graf 4: Spôsob cestovania na dovolenku:

Obr. 4 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

O možnosti navštíviť túto obec sa 30 ľudí dozvedelo od známych, čo predstavuje 56 % zo všetkých opýtaných, z iných zdrojov 14 opýtaní (26 %). Z internetových stránok obce sa o tejto možnosti dozvedelo 10 opýtaných, čo predstavuje 19 %. Zaujímavosťou dotazníkového prieskumu je, že ani jeden z respondentov sa o tomto regióne nedozvedel z novín.

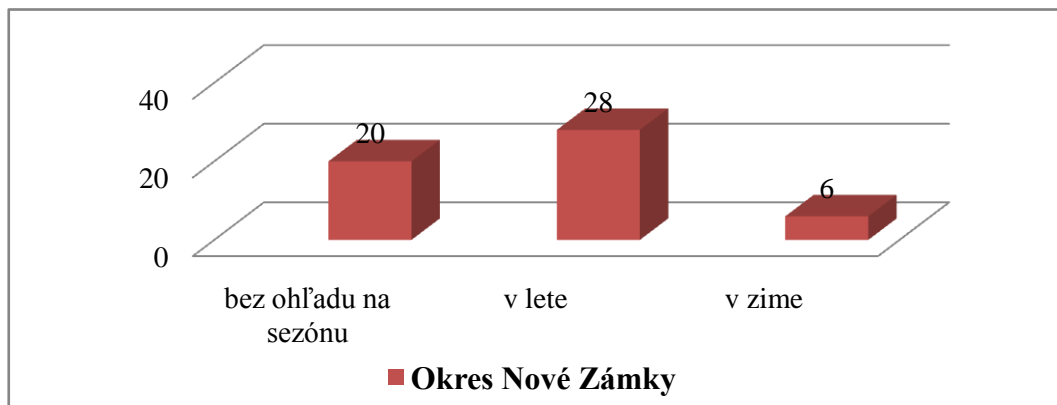
Graf 5: Ako ste sa dozvedeli o možnosti navštíviť túto obec:

Obr. 5 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Najviac opýtaných – viac ako 51 % navštevuje túto rekreačnú oblasť v lete, 37 % ľudí bez ohľadu na počasie a zvyšok (12 %) v zime.

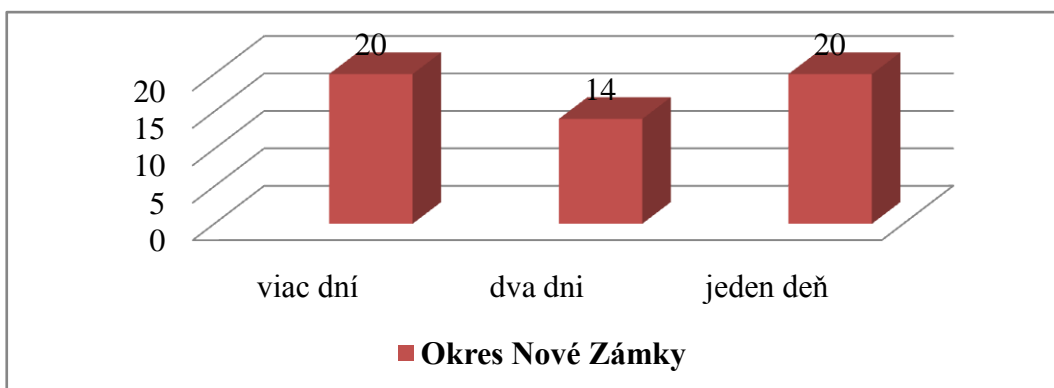
Graf 6: Ako často navštevujete toto miesto:

Obr. 6 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

V grafe 7 si môžeme všimnúť, že 37 % opýtaných respondentov z okresu Nové Zámky sa v obci zdrží jeden, prípadne viac dní. 26 % ľudí z celkového počtu návštevníkov sa v obci zdrží dva dni. Z uvedeného vyplýva, že dovolenkujúci využívajú v prevažnej miere krátkodobé víkendové pobyty, prípadne viacdňové zájazdy.

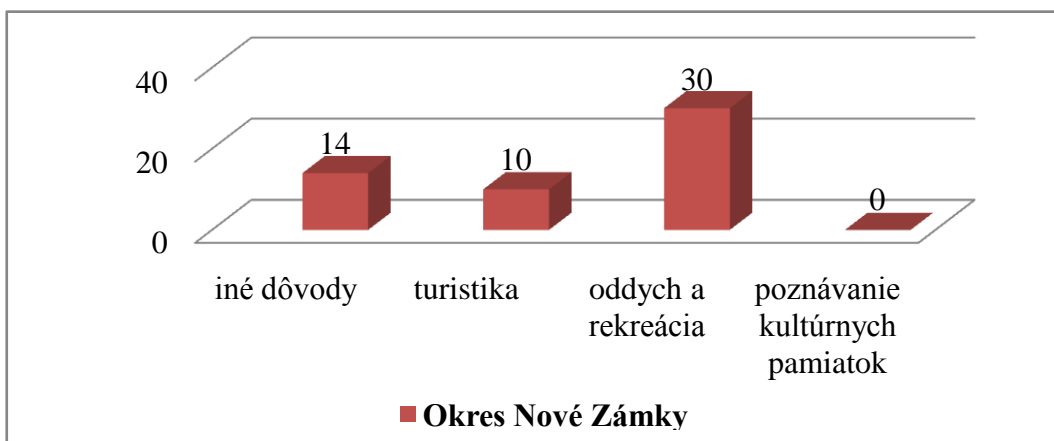
Graf 7: Ako dlho ste sa zdržali v obci:

Obr. 7 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Zaujímavým je zistenie, že ani jeden z opýtaných respondentov by neprišiel na dovolenku z dôvodu poznávania kultúrnych pamiatok, ale najviac ľudí by prišlo za oddychom a rekreáciou (55 %). Za turistikou by prišlo 19 % opýtaných. Vzhľadom na výhodné klimatické podmienky a veľký potenciál termálnych kúpalísk, ktoré sa tu nachádzajú, je to pochopiteľné zistenie. Z iných dôvodov by prišlo 26 % respondentov.

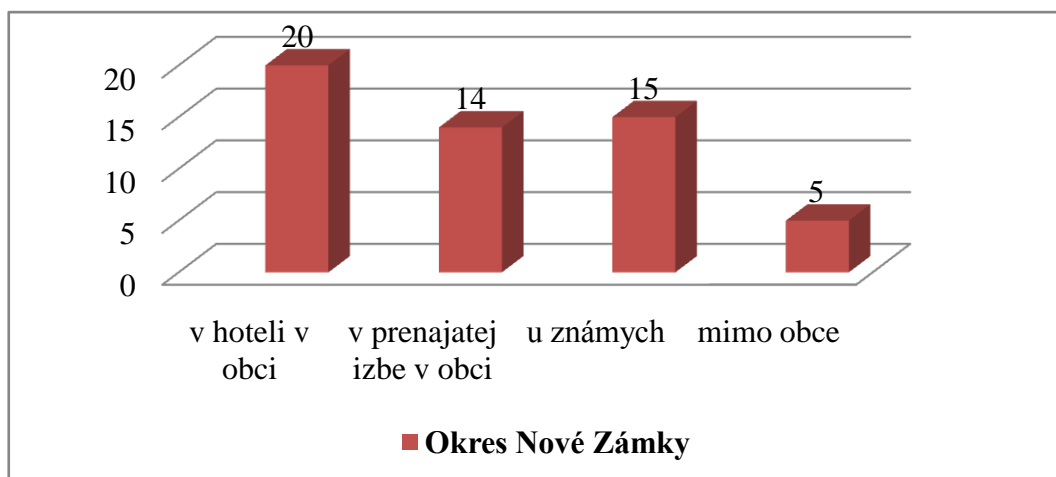
Graf 8: Z akého dôvodu ste navštívili toto miesto:

Obr. 8 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Na grafe 9 môžeme vidieť, že väčšina návštevníkov z okresu Nové Zámky (37 % opýtaných) bola ubytovaná v hoteli v obci, 28 % opýtaných bývalo u známych, 26 % v prenajatej izbe a zvyšok mimo obce. Svedčí to o tom, že obce sú vybavené veľkou kapacitou ubytovacích zariadení, kde ponuka prevyšuje dopyt.

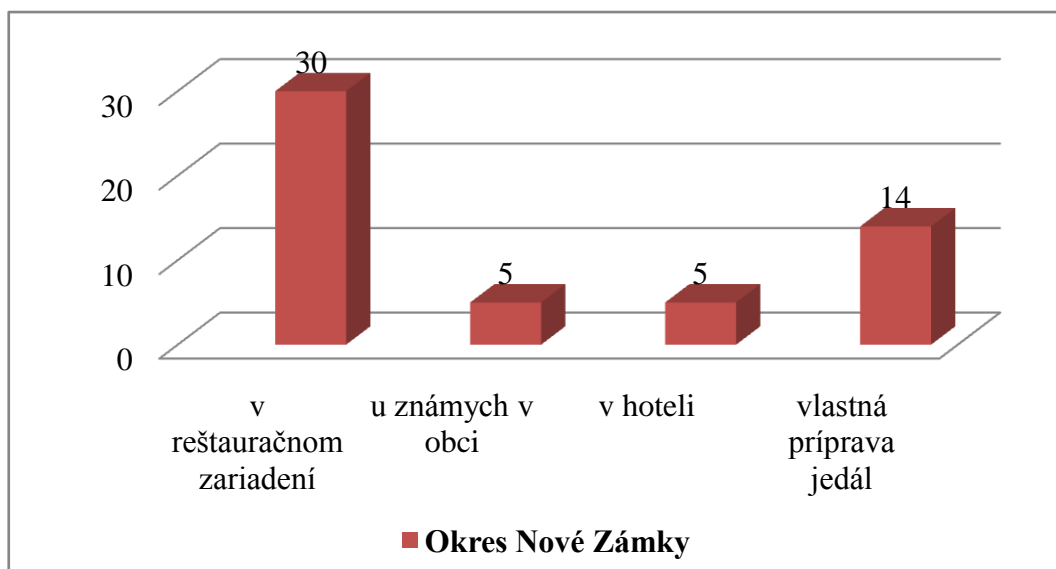
Graf 9: Kde ste boli ubytovaný:

Obr. 9 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

V reštauračnom zariadení sa z celkového počtu opýtaných stravovalo 56 % ľudí, využili aj vlastnú prípravu jedál (26 %). U známych a v hoteli sa stravovalo 9 % opýtaných..

Graf 10: Kde ste sa stravovali:

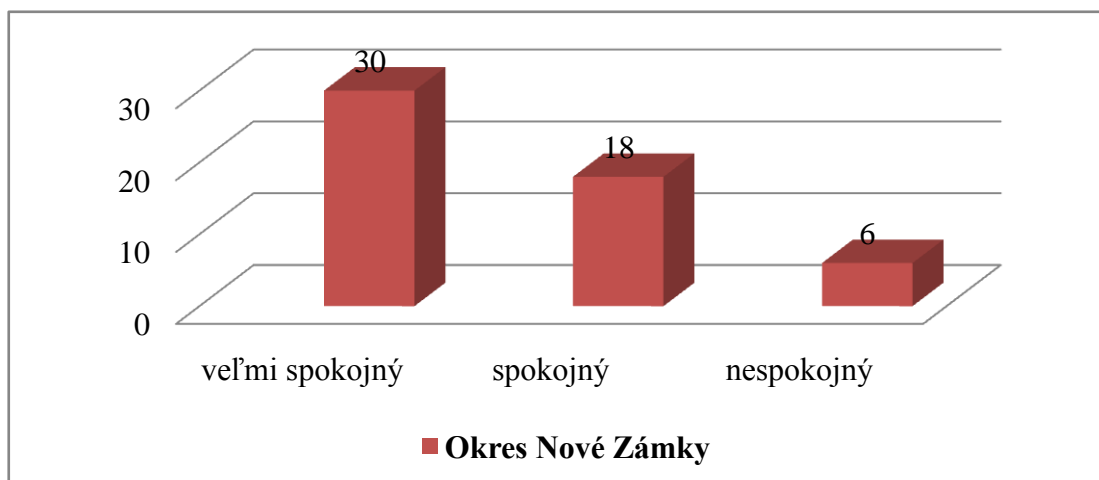

Obr. 10 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Na otázku, ako sú respondenti spokojní s poskytovanými ubytovacími službami, odpovedalo 56 % z celkového počtu, že boli veľmi spokojní, 33 % bolo spokojných a 11 % bolo nespokojných. So stravovacími službami bolo 61 % veľmi spokojných, 22 % bolo spokojných a 17 % nespokojných. S ostatnými službami bolo veľmi spokojných 61 % respondentov, 24 % bolo spokojných a nespokojných bolo 15 % opýtaných.

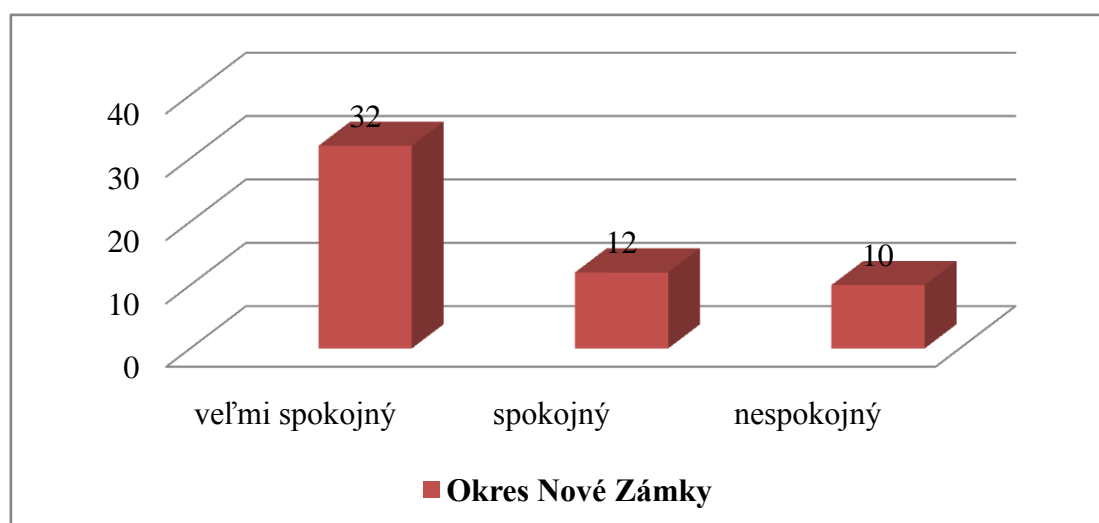
Graf 11: Ako ste boli spokojný s poskytnutými službami:

Graf 11.1: S ubytovacími službami:

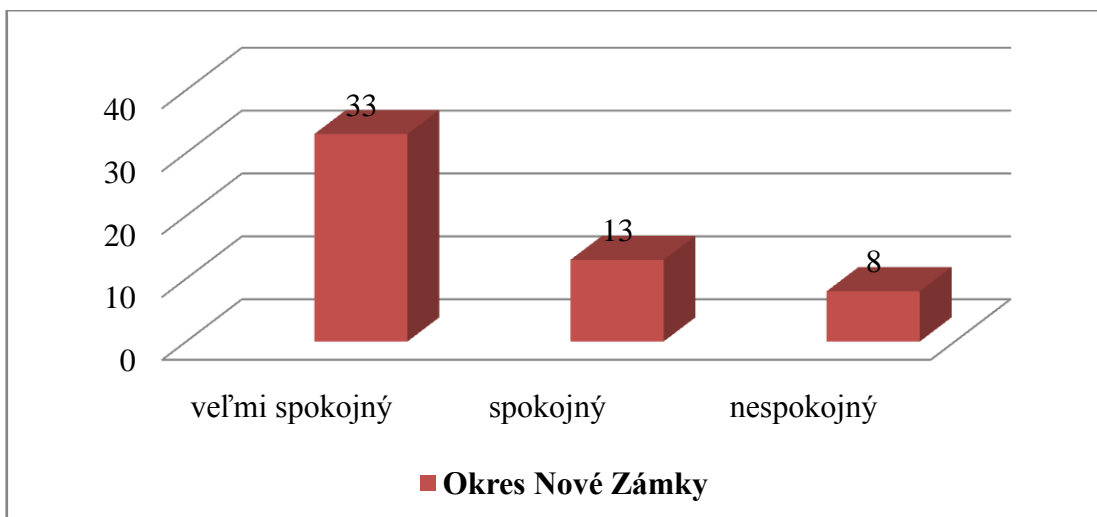
Obr. 11.1 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Graf 11.2: So stravovacími službami:

Obr. 11.2 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Graf 11.3: S ostatnými službami:

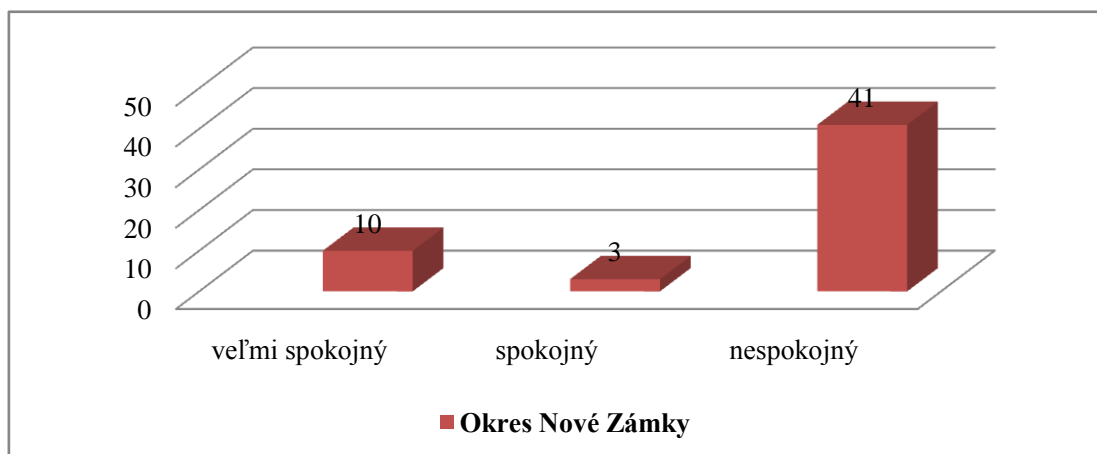

Obr. 11.3 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

S prístupom domácich obyvateľov obcí okresu Nové Zámky k turistom bolo 41 opýtaných nespokojných, čo predstavuje až 76 % všetkých respondentov. S ubytovacími a stravovacími službami, ako aj s možnosťami športovania, bola väčšina turistov veľmi spokojná.

Graf 12: Čo Vás v obci sklamalo:

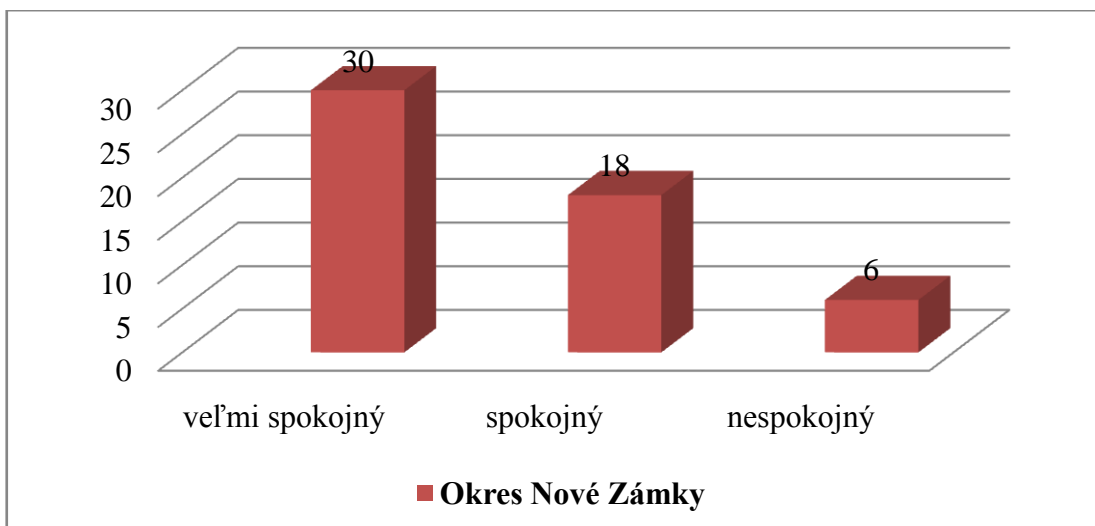
Graf 12.1: Prístup domácich obyvateľov k turistom:

Obr. 12.1 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

S ubytovacími službami bolo 56 % opýtaných veľmi spokojných, 33 % ľudí bolo spokojných a 11 % opýtaných bolo nespokojných.

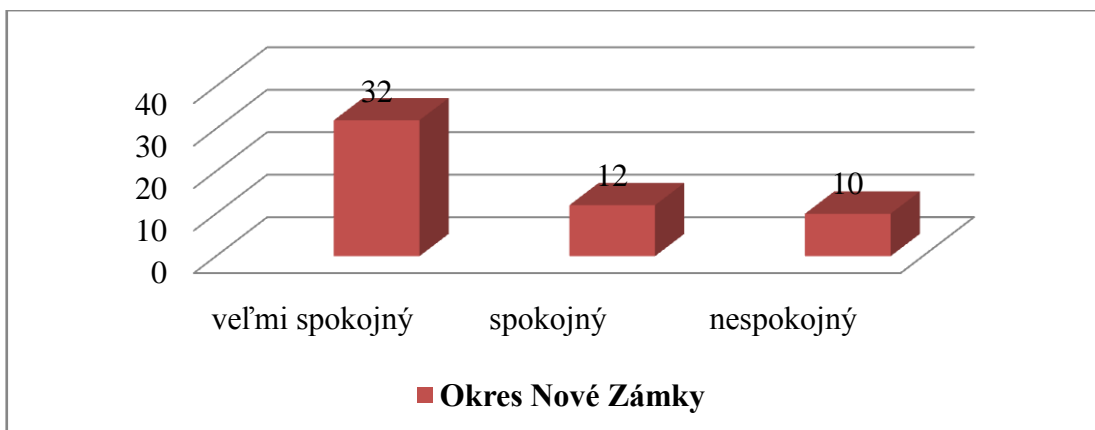
Graf 12.2: Ubytovacie služby:

Obr. 12.2 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

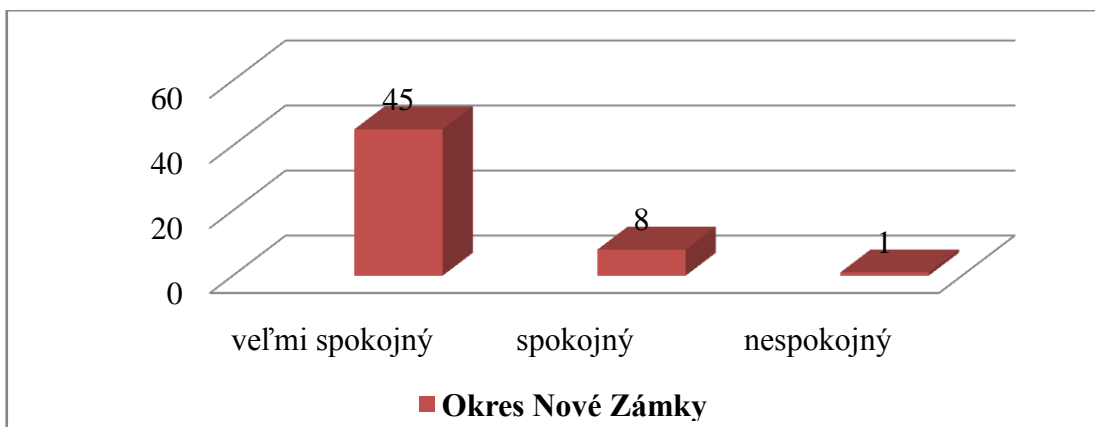
S ponukou stravovacích služieb v zariadeniach bolo veľmi spokojných 59 %, so stravovacími službami bolo spokojných 22 % respondentov a nespokojných bolo 19 % ľudí.

Graf 12.3: Stravovacie služby:

Obr. 12.3 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

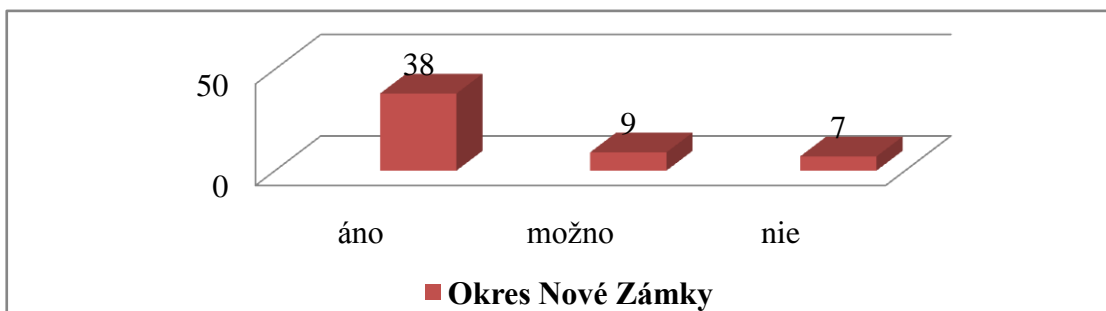
Graf 12.4: Možnosti športovania:

Obr. 12.4 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Na otázku, či návštevníci uvažujú s tým, že sa v budúcnosti do tejto obce vrátia, odpovedalo 38 ľudí z 54, čo je viac ako 70 %, že áno. Deväti respondenti odpovedali, že možno a siedmi odpovedali, že nie.

Graf 13: Plánujete sa v budúcnosti do obce vrátiť:

Obr. 13 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

4.5 SWOT analýza

Silné stránky

- existencia termálneho kúpaliska Termál v Nových Zámkoch
- existencia termálneho kúpaliska v Podhájskej
- existencia termálneho kúpaliska Vadaš v Štúrove
- záujem českej a maďarskej klientely o termálne kúpaliská
- kultúrne a historické pamiatky, tradície
- chránené prírodné rezervácie s výnimočným výskytom fauny a flóry (mokrade)
- výhodná poloha mesta Štúrovo na rieke Dunaj
- veľmi priaznivé klimatické podmienky
- medzinárodný železničný uzol
- existencia siete športovo-rekreačných zariadení
- využívanie pohraničného územia s Maďarskou republikou

Slabé stránky

- nedostatočné využívanie zdrojov termálnych vôd na území okresu
- zvyšovanie celoplošnej zaťaženia komunikácií a znečisťovanie ovzdušia
- oblasť zaťažená emisiami z miestnych priemyselných podnikov a prevádzok
- ohrozená kvalita podzemných vôd v riečnych náplavoch strednej časti rieky Nitra
- kvalita povrchových vôd vykazuje trvalo nepriaznivý stav z kanalizácií
- kontaminácia pôd zvyšovaním koncentrácie dusičnanov vo vodách
- nedostatočný počet stravovacích zariadení
- nedostatok kvalifikovaných ľudských zdrojov v oblasti stravovacích služieb
- nevyhovujúci stav cestných komunikácií
- nízky počet turisticko-informačných kancelárií

Príležitosti

- využitie geotermálnych vôd vo väčšom rozsahu
- zachovanie jedinečnej fauny a flóry chránených prírodných rezervácií
- rozvoj poznávacieho a kultúrneho turizmu
- zachovanie ľudových tradícií a národného povedomia (tradičné kroje)
- realizovať obnovu kultúrnych a historických pamiatok

-
- zabezpečiť podujatia aj vo večerných hodinách
 - upriamiť pozornosť na využívanie medzinárodnej železničnej dopravy (internet)
 - využiť výhodnú polohu Štúrova z hľadiska riečnej dopravy
 - zvýšiť dôraz na rozvoj cezhraničnej spolupráce
 - venovať väčšiu pozornosť propagácii služieb regiónu v cudzích jazykoch

Ohrozenia

- stagnácia rozvoja územia okresu Nové Zámky
- zvýšenie ohrozenia obyvateľov civilizačnými chorobami (alergie, dýchacie problémy)
- znehodnotenie kvality pitnej vody zvýšeným obsahom železa
- vyradovanie nevyhovujúcich zdrojov podzemnej vody z prevádzky
- zvýšenie nezamestnanosti ľudí, pracujúcich v oblasti služieb
- neprofesionálny personál v oblasti stravovacích služieb
- nízka cestovná aktivita turistov prostredníctvom nevyhovujúcich cestných komunikácií
- nedostatočná informovanosť o možnostiach cestovného ruchu
- nízky rozvoj cestovného ruchu.

4.6 Charakteristika územia Nitrianskeho samosprávneho kraja

Nitriansky samosprávny kraj (NSK) leží na kontaktnej línii dvoch rozdielnych krajinných typov – Panónskej panvy a Karpát, ktoré výrazným spôsobom ovplyvňujú aktivity cestovného ruchu. V území dominuje Panónska panva, zastúpená geomorfologickými celkami – Podunajskou rovinou a Podunajskou pahorkatinou. Z hľadiska prírodných podmienok umožňuje formovanie aktivít cestovného ruchu založených najmä na geotermálnych vodách a vodných plochách. Do územia okrajovo zasahujú Karpaty s celkami Považský Inovec, Tribeč, Pohronský Inovec, Štiavnické vrchy, Krupinská planina a Burda s možnosťami letnej a zimnej turistiky. Nitriansky kraj je v rámci Slovenska charakteristický bohatou históriou, kultúrou a udržiavaním tradícií v území. Svojou rozlohou (6343 km²) zaberá 12,9% územia Slovenskej republiky a je piatym najväčším krajom na Slovensku. Nachádza sa v juhozápadnej časti SR. Na juhu hraničí s Maďarskou republikou, na východe s Banskobystrickým krajom, na severe s Trenčianskym krajom a na západe s Trnavským krajom. V obci Patince sa nachádza najjužnejší cíp SR. Krajským sídlom je mesto Nitra. Počtom obyvateľov je tretím najľudnatejším krajom a zároveň územím s najvyšším podielom maďarskej národnosti (27,6%). Hustota obyvateľstva je 113 obyvateľov/km² a mierne prevyšuje slovenský priemer, ktorý predstavuje 110 obyvateľov/ km².

Územie kraja sa podľa Regionalizácie cestovného ruchu SR (2005) člení na:

- Nitriansky región (okresy Nitra, Zlaté Moravce, Levice – západná časť a Nové Zámky – severozápadná časť) – región strednej priority,
- Hornonitriansky región (okres Topoľčany) – región nižšej priority,
- Ipeľský región (okres Levice – východná časť) – región s vysokou prioritou,
- Dolopovažský región (okres Šaľa) – región nižšej priority,
- Podunajský región (okresy Komárno a Nové Zámky – juhovýchodná časť) – región strednej priority.

Nitriansky samosprávny kraj tvorí spolu s Trnavským a Trenčianskym krajom územnú jednotku NUTS2 Západné Slovensko. Zákomom NR SR č. 302/2001 Z. z. o samosprávnych krajoch bol dňom 1. 1. 2002 zriadený Nitriansky samosprávny kraj, ktorý je tvorený územím siedmich okresov: Nitra, Komárno, Levice, Nové Zámky, Šaľa, Topoľčany a Zlaté Moravce. Jeho sídelná štruktúra je výsledkom dlhodobého historického vývoja. Na území sa nachádza 354 sídiel, z toho 15 mestských a 339 vidieckych sídiel, čo predstavuje 95,7 % sídelnej štruktúry. Rozlohou najväčším je okres Levice, ktorý je zároveň najväčším okresom SR a najmenší je okres Šaľa.

Tab. 6**[Údaje o okresoch Nitrianskeho kraja]**

Okres	Počet obcí	Rozloha/ km ²	Počet obyvateľov
Komárno	41	1 100	106 645
Levice	89	1 551	118 188
Nitra	62	871	164 365
Nové Zámky	62	1 347	146 345
Šaľa	13	356	54 099
Topoľčany	54	598	73 958
Zlaté Moravce	33	521	42 775
Celkom	354	6 344	706 375

Zdroj: www.statistics.sk (2010)

Z celkovej rozlohy štátu Nitriansky kraj s rozlohou 6 344 km² tvorí 12,9 % a má 7 okresov, 354 obcí, z toho 15 so štatútom mesta. K 31. 12. 2008 evidoval Štatistický úrad SR 706 375 obyvateľov, z toho bolo 51,6 % žien. Podľa počtu obyvateľov najmenšou obcou v kraji je Jesenské (okres Levice) s 56 obyvateľmi a najväčšou s počtom obyvateľov 5 314 je obec Tvrdošovce (okres Nové Zámky). Najväčší počet obyvateľov má okres Nitra (164 365) a najmenší počet okres Zlaté Moravce (42 775). Z hľadiska vekovej štruktúry podiel detskej zložky z celkového počtu obyvateľstva tvoril 14 %, v produktívnom veku 64 % a poproduktívnom veku 22 % obyvateľov. Priemerný vek žijúcich obyvateľov bol 39,32 roka. Obec Telince (okres Nitra) patrí medzi vekovo najmladšie, keď priemerný vek obyvateľa bol 33,76 roka. Vekovo najstaršou je obec Bohunice (okres Levice), kde priemerný vek obyvateľa dosiahol 47,02 roka. V mestách žilo 332 366 ľudí, čo je 47 % zo všetkých obyvateľov kraja.

Nitriansky samosprávny kraj patrí k najproduktívnejším poľnohospodárskym častiam Slovenska. Z celkovej výmery poľnohospodárska pôda zaberá 469 tis. ha, z toho je až 86,8 % orná pôda. Koncentrujú sa tu naše najkvalitnejšie poľnohospodárske pôdy. V okrese Nové Zámky 54 % pôd zaberajú černozy a 21 % čiernice. Prevažná väčšina pôd kraja (až 91 %) spadá do agroklimatického regiónu veľmi teplého až teplého, veľmi suchého, nížinného. Ostatné agroklimatické regióny sa vyskytujú len v malom rozsahu v severných polohách okresov Levice, Topoľčany a Zlaté Moravce. Z pôdných druhov vo všetkých okresoch prevládajú pôdy stredne ťažké (piesočnatohlinité a hlinité – 71 %). Kraj obhospodaruje najväčšiu výmeru poľnohospodárskej pôdy zo všetkých krajov SR.

Patrí k najvýznamnejším producentom poľnohospodárskych plodín ako sú pšenica, jačmeň, kukurica na zrno, hrach jedlý, cukrová repa technická, tabak, repka olejná, slnečnica na semeno a je najväčším producentom obilnín, cukrovej repy a hrozna v rámci SR. Hrubá poľnohospodárska produkcia kraja tvorí takmer tretinu celoštátnej produkcie. Živočišna výroba sa zameriava na chov hydiny a ošípaných.

Nitriansky samosprávny kraj je súčasťou Euroregiónu Váh – Dunaj – Ipel'. Na juhovýchode zasahuje do NSK Euroregión Ister – Granum a Ipel'ský región.

4.7 Analýza lokalizačných predpokladov cestovného ruchu Nitrianskeho samosprávneho kraja

4.7.1 Prírodný potenciál Nitrianskeho samosprávneho kraja

Významná poloha na styku dvoch odlišných subprovincií - Malej Dunajskej kotliny a vnútorných Západných Karpát - má pre Nitriansky kraj zásadný význam. Temer celé územie kraja sa rozkladá na Podunajskej pahorkatine, čo sú celky Podunajskej nížiny. Pre rozvoj cestovného ruchu je reliéf jedným z najdôležitejších lokalizačných predpokladov, avšak má iba sekundárny význam. Nakoľko reliéf kraja je prevažne rovinný a nížinný, väčšina územia nie je pre rozvoj turizmu atraktívna. Atraktivita územia pre cestovný ruch sa zvyšuje s rastúcou nadmorskou výškou. Z tohto hľadiska je najnižšia atraktivita územia na Podunajskej rovine v okrese Komárno a najvyššia v okrese Zlaté Moravce.

Severovýchod regiónu je ohraničený výbežkami Štiavnických vrchov a sčasti Pohronským Inovcom. Na severe kraj lemuje pohorie Trábeč. V sledovanom území sa nachádzajú zásoby štrkopieskov, stavebného kameňa a tehliarskej suroviny. Prevažnú časť juhu a juhovýchodu zaberá kvalitná poľnohospodárska pôda. Kraj patrí k najteplejším oblastiam a najproduktívnejším poľnohospodárskym centrom Slovenska. Priemerná ročná teplota je 10,2° C. Územie NSK sa zaraďuje do povodia európskeho veľtoku Dunaj, do ktorého sa vlievajú pri Komárne rieky Váh a Nitra, severovýchodne od Štúrova rieka Hron a v jej východnej časti rieka Ipel'. Rieky Dunaj a Ipel' tvoria prirodzenú štátnu hranicu s Maďarskom. Vzhľadom na znečistenie III.–V. stupňa je turistické využitie riek obmedzené iba na vodnú turistiku. Z uvedených tokov je splavovaný iba Hron a Váh. Viac sú verejnosťou využívané vodné plochy, ktoré však vykazujú znaky živelnosti aj napriek tomu, že vo väčšine prípadov obsahujú zdravotne nevyhovujúce vody (štrkoviská v Ivanke pri Nitre, Komjaticiach, Veľkom Cetíne, rybníky v Alekšinciach, Slepčanoch, Kozárovciach).

Termálne pramene, ktoré sa nachádzajú v Nitrianskom kraji, majú najvýznamnejšie postavenie pre rozvoj cestovného ruchu vo forme termálnych kúpalísk s rekreačnou, ako aj zdravotnou funkciou. V Podhájskej (okres Nové Zámky) je termálna voda svojím zložením podobná vode v Mŕtvom mori. Obsahuje prvky ako lítium (podporuje liečbu dny), jodidy, stimulujúce činnosť štítnej žľazy a zlúčeniny vápnika pôsobiace na doliečovanie zlomenín. Teplota vody dosahuje 83° C pri výdatnosti prameňa 50 l/s. Prameň je využívaný 11 mesiacov v roku. Podobné vody boli zistené v Bardoňove, Pozbe, Plavých Vozokanoch, v Santovke, Kalinčiakove, Komárne. Významným rekreačným strediskom je mesto Štúrovo, kde sa vyskytujú termálne vody zložené z bikarbonátov, sulfátov, kalcia, magnézia s teplotou 39 ° C a výdatnosťou prameňa 91 l/s. Ďalšie termálne pramene sú v Tvrdošovciach a v Nových Zámkoch. Väčšina z týchto termálnych prameňov má celoštátnu, resp. medzinárodnú atraktivitu. Významné postavenie v regióne pre rozvoj cestovného ruchu má vinohradníctvo, vínná turistika (Topoľčianky, Radošina, Šahy, Chľaba, Svätý Peter, Tesáre), poľovníctvo a rybolov (326 poľovných revírov). K najväčším revírom patrí bažantnica v Palárikove a Veľká zvernica v Topoľčiankach (rozloha 11 131 ha), kde sa nachádza Zubria obora, ktorá patrí k najväčším atrakciám NSK. Na území kraja sa nachádzajú **Parížske močiare** a **Dunajské luhy**, ktoré majú medzinárodný význam z hľadiska ochrany biotopov vodného vtáctva a vzťahuje sa na ne Dohovor o mokradiach (**Ramsarská konvencia**). Do územia Nitrianskeho kraja čiastočne zasahujú tri chránené krajinné oblasti:

- na severe územia Chránená krajinná oblasť Ponitrie s rozlohou územia 15 622 ha (zasahuje do okresov Nitra, Topoľčany a Zlaté Moravce),
- na východe v okrese Levice Chránená krajinná oblasť Štiavnické vrchy s celkovou rozlohou územia 11 240 ha
- na južnom okraji v okrese Komárno – Chránená krajinná oblasť Dunajské luhy. V sledovanom území bolo spolu vyhlásených 14 národných prírodných rezervácií, 43 prírodných rezervácií, 19 prírodných pamiatok a 62 chránených areálov, čo spolu predstavuje 138 chránených území o celkovej rozlohe 4 218 ha (z celkovej plochy kraja 0,66 % územia).

4.7.2 Kultúrno-historický potenciál Nitrianskeho samosprávneho kraja

Na úseku ochrany kultúrneho dedičstva je evidovaných 756 nehnuteľných kultúrnych pamiatok, z toho 8 nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok. Hnuteľných kultúrnych pamiatok je 2 525 a hnuteľná národná kultúrna pamiatka je jedna. Na území kraja sú 2 pamiatkové rezervácie, 6 pamiatkových zón a 6 chránených pásiem.

Územie Nitrianskeho kraja má veľmi starú históriu. Osídlené bolo už v mladšom paleolite, čo dokumentujú archeologické náleziská. Prvý štátny útvar Slovanov - Veľká Morava - bol vytvorený na tomto území v 6. storočí, súčasťou ktorého bolo Nitrianske kniežatstvo. Ústrednou dominantou najstaršieho slovenského mesta Nitry je **Nitriansky hrad**, postavený na mieste mohutného slovanského hradiska, sídla nitrianskych kniežat a veľkomoravských panovníkov. Postavili ho v 11. storočí a tvorí ho niekoľko stavebných celkov. Jeho jadrom je katedrála s príľahlou biskupskou rezidenciou, románsky Kostol sv. Emeráma, ktorý spolu s Horným a Dolným kostolom vytvára najhodnotnejší objekt hradu – biskupskú katedrálu. Hrad a nálezisko staroslovanského osídlenia, ako aj Diecézna knižnica so svojím historickým fondom, patria k národným kultúrnym pamiatkam. Táto časť s historickým komplexom bola v roku 1981 vyhlásená za mestskú pamiatkovú rezerváciu. Jednou z najvýznamnejších pamiatok z rímskych čias na Slovensku sú predsunuté pevnosti obranného systému nazývaného **Limes Romanus pri obci Iža** neďaleko Komárna. Pevnosť postavili Rimania v 2. storočí n. l. ako tzv. limitnú stanicu stojacu na opačnom brehu rieky Dunaj ako légiový tábor Brigetio. Jej vznik sa podľa nálezcov mincí kladie do obdobia panovania cisára Marca Aurelia. Na juhu Slovenska sa nachádza **komárňanská pevnosť**, ktorá je najväčšou a najvýznamnejšou pamiatkou svojho druhu na Slovensku. Rozmermi a zachovanosťou je unikátom európskeho formátu a vyvíja sa úsilie zaradiť ju do zoznamu pamiatok UNESCO. Pevnosti spolu vytvárali prepracovaný fortifikačný systém bastiónového typu. Dnes sa v Bastióne VI. nachádza verejnosti prístupné rímske lapidárium. Na západnom Slovensku severne od Zlatých Moraviec sa nachádza **obec Topoľčianky s klasicistickým kaštieľom** a rozsiahlym anglickým parkom. Pôvodne tu stál gotický vodný hrad a neskôr renesančná pevnosť. Na mieste južného renesančného krídla bol postavený klasicistický trakt, ktorý sa považuje za jeden z najkrajších na Slovensku. V minulosti bol kaštieľ sídlom Habsburgovcov, po prvej svetovej vojne slúžil ako prezidentské letovisko. Postupne sa tu vybuďovalo múzeum s veľkou knižnicou so 14 tisíc zväzkami, nachádza sa v ňom dobový interiér a vzácny nábytok zo 16. - 19. storočia a so zbierkami keramiky a porcelánu. Západná časť územia okresu Topoľčany je bohatá na historicky významné lokality, ako Bojná, Nitrianska Blatnica či Čertova pec pri Radošine. Kultúrnym, turistickým

a vzdelávacím strediskom Nitrianskeho kraja je **kaštieľ v Mojmírovciach** (obec nachádzajúca sa 15 km južne od Nitry). História kaštieľa sa začala písať po ukončení tureckých vojen, kedy Huňadyovci postavili veľký kaštieľ v barokovom slohu. Neskôr, po požari, bol kaštieľ prestavaný v klasicistickom slohu. Po viacerých rekonštrukciách sa z kaštieľa a bývalého žrebčína stalo moderné hotelové a kongresové zariadenie s komplexnými službami v cestovnom ruchu. K najcennejším pamiatkam regiónu patrí predrománsky **Kostol sv. Juraja v Kostol'anoch pod Tribečom** z 9. storočia so zachovanými románskymi a gotickými nástennými maľbami z 11. storočia, ako aj románskou kamennou krstiteľnicou. Vzácné fresky sú najstaršie na Slovensku, ako aj kostol, ktorý je vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku. Územie NSK je charakteristické množstvom ďalších kostolov, kaštieľov, kúrií, parkov, ktoré sú významnými artefaktmi kultúrneho dedičstva našich predkov i pre ďalšie generácie. Z hľadiska poznávacieho cestovného ruchu významnú úlohu zohrávajú i románske rotundy (v Bíni, Nitrianskej Blatnici, Drážovciach). V Nitrianskom samosprávnom kraji je podľa údajov Štatistického úradu SR – pobočky Nitra k 31. 12. 2008 celkom 518 kostolov. Z tohto počtu je 376 kostolov rímsko-katolíckej cirkvi, 52 kostolov evanjelickej cirkvi a. v., 80 kostolov reformovanej kresťanskej cirkvi, 6 kostolov baptistickej cirkvi, 3 kostoly židovskej cirkvi (synagogy) a jeden kostol Adventistov 7. dňa.

4.7.3 Organizované podujatia

V obciach a mestách Nitrianskeho kraja sú organizované rôzne kultúrno-spoločenské podujatia. Dlhoročnú tradíciu v oblasti kultúry má **krajské mesto Nitra** ako jedno z najdôležitejších centier slovenskej vzdelanosti, kultúry a kresťanského života, kde sú organizované najvýznamnejšie kultúrne podujatia ako sú Pribinove slávnosti, Dni Nitranov a medzinárodný divadelný festival Divadelná Nitra. Okrem tradičnej poľnohospodárskej výstavy Agrokomplex sa v Nitre organizujú veľtrhy a výstavy ako sú Autosalón, Nábytok a bývanie, Medzinárodný strojársky veľtrh, Lignumexpo a iné. **V okrese Komárno** sa tradične organizuje veľké množstvo podujatí. Najvýznamnejším z nich je Medzinárodný festival operných piesní - Lehárov festival, Komárňanské dni, Jókaiho dni, Komárňanský letný festival, Cyrilometodické dni, Harmonia Sacra Danubiana, festival chrámovej hudby, Matičné dni a Ondrejský jarmok v Komárne. **V okrese Levice** sú organizované tradičné podujatia: Levické poľovnícke dni, Levické divadelné dni, Netradičný levický jarmok, Levické hradné slávnosti, Country fest Levice Promenádné koncerty v parku M. R.

Štefánika, Levický jarmok a mnoho ďalších zaujímavých podujatí. **V okrese Šaľa** sa konajú viaceré kultúrne podujatia s celoslovenským významom, ku ktorým patria: Gorazdov Močenok - celoslovenský festival biblie a duchovných hier, Zlatá priadka, Šaľa - Celoslovenská prehliadka divadelných súborov; Šaliansky Matko J. C. Hronského – celonárodné kolo; Divadelné Šaľaniny – prehliadka amatérskych divadelných súborov detských a dospelých z rôznych okresov Slovenska a Dance Groups Močenok – súťaž detských a mládežníckych skupín v modernom tanci. Okrem toho sú najmä v okresnom centre organizované ďalšie významné kultúrno-spoločenské podujatia, spravidla regionálnej a lokálnej úrovne. Okresný úrad v Šali je usporiadateľom podujatia „Slávik Slovenska“, Mestský úrad v Šali organizuje akcie: „Novoročný koncert“, vítanie prvého občana mesta, oslobodenie mesta, oslavy SNP, spomienkové slávnosti. V obciach okresu Šaľa sa počas roka organizujú Dni obce pri príležitosti výročia založenia obce. **V okrese Topoľčany** sa v Dome kultúry každoročne organizuje celoslovenská súťaž moderného a módného tanca TOP DANCING 2010, v tomto roku už XVIII. ročník. Mestské kultúrne stredisko pripravuje podujatie „Stretnutie osamelých“ a Repete – Návraty „S láskou k Vám mamy“ a ďalšie akcie. **V okrese Zlaté Moravce** sa v časti Žitavany organizujú na motokrosovej dráhe podujatia európskeho významu. V Topoľčiankach v Národnom žrebčine sa uchováva tradícia organizovania stretnutia chovateľov tradičných plemien koní pod názvom „Deň otvorených dverí“. Regiónom Zlatých Moraviec prechádza Požitavská cyklotrasa, ktorá úrovňou patrí k najlepším na celom území Slovenska a celková dĺžka vyznačených ciest je 260,5 km.

4.8 Analýza realizačných predpokladov cestovného ruchu

Rozhodujúci význam pre účastníkov cestovného ruchu má supraštruktúra, ktorá pozostáva z ubytovacích zariadení a stravovacích služieb.

4.8.1 Supraštruktúra cestovného ruchu

a) Ubytovacie zariadenia – Nitriansky samosprávny kraj v mestách a obciach poskytoval svojim návštevníkom v roku 2008 ubytovacie služby v 267 ubytovacích zariadeniach cestovného ruchu s celkovým počtom 4 088 izieb s lôžkovou kapacitou 10 892 lôžok. Ich počet medziročne vzrástol o 26. V rámci nich pribudlo 13 hotelov a penziónov.

Z tabuľkového prehľadu, ktorý uvádzame v prílohovej časti vyplýva, že z celkového počtu ubytovacích zariadení Nitrianskeho kraja (267) bolo 107 v okrese Nové Zámky, čo predstavovalo 40,0 %. Z celkového počtu izieb v ubytovacích zariadeniach Nitrianskeho

kraja (4 088) bolo v okrese Nové Zámky v sledovanom roku 1 247 (30,5%) a počet lôžok z celkového počtu 10 892 predstavoval 3 614 lôžok v okrese Nové Zámky, čo je 33,18 %.

Ubytovacie zariadenia v Nitrianskom samosprávnom kraji navštívilo v roku 2008 celkom 258 251 osôb, z toho 150 462 domácich návštevníkov, čo predstavuje 58,3% z celkového počtu a 107 789 zahraničných návštevníkov (41,7 % z celkového počtu). Z počtu prenocovaní 750 119 bolo 394 633 prenocovaní domácich (52,6%) a 355 486 prenocovaní zahraničných návštevníkov (47,4 %). V sledovanom roku 2008 bol priemerný počet prenocovaní 2,9, z toho 2,6 priemerný počet prenocovaní domácich návštevníkov a 3,3 priemerný počet prenocovaní zahraničných návštevníkov, čo predstavuje stagnujúci stav. Tržby v roku 2007 v zariadeniach cestovného ruchu dosiahli 362 459 tis. Sk, v tom tržby za domácich návštevníkov predstavovali 141 914 tis. Sk a tržby za zahraničných návštevníkov boli 220 545 tis. Sk. V roku 2008 dosiahli tržby za ubytovanie celkovú výšku 479 143 tis. Sk, v tom tržby za domácich návštevníkov – 202 883 tis. Sk a za zahraničných návštevníkov 276 260 tis. Sk.

Z územného hľadiska prevažná časť ubytovacích zariadení bola v okrese Nové Zámky (107), Komárno (47) a Nitra (38). V porovnaní s rokom 2007 sa ich počet najviac zvýšil v okrese Nové Zámky (o 18) a Komárno (o 5).

Počet ubytovaných návštevníkov v kraji v porovnaní s rokom 2007 sa zvýšil o 15,6 % na 258 251 osôb pri náraste počtu zahraničných návštevníkov o 8,3 % na 107 789. Návštevníci strávili v ubytovacích zariadeniach v priemere 2,8 dňa, čo predstavuje úroveň vlnajšieho roka, keď priemerný počet prenocovaní domácich návštevníkov mierne poklesol z 2,5 dňa na 2,4 dňa a priemerný počet prenocovaní zahraničných turistov zostal na úrovni roka 2006 (3,3 dňa). Z celkového počtu ubytovaných návštevníkov v kraji najviac – až 32,1 % bolo ubytovaných v ubytovacích zariadeniach v okrese Nové Zámky a 31,3 % v okrese Nitra. Najviac dní strávili v ubytovacích zariadeniach návštevníci v okrese Nové Zámky (3,7 dňa), v tom domáci návštevníci 3,3 dňa a zahraniční 4 dni. Tržby za ubytovanie spolu dosiahli výšku viac ako 15,9 mil. € (479,1 mil. Sk), z toho tržby od zahraničných návštevníkov tvorili takmer dve tretiny. Zo zahraničných návštevníkov ubytovacích zariadení cestovného ruchu v Nitrianskom kraji v roku 2008 tvorili najväčší podiel občania Českej republiky (53,1 %), Nemecka (8,8 %) a Maďarska (7,4 %).

b) Stravovacie služby

V Nitrianskom samosprávnom kraji stravovacie služby zabezpečujú v mestách a strediskových obciach reštaurácie, motoresty, koliby a salaše. V obciach sú to pohostinské odbytové strediská, ktoré poskytujú stravovanie a občerstvenie. Veľkú časť z nich tvoria školské jedálne, reštaurácie, bufety a hostince. Podľa údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky – Mestskej a obecnej štatistiky k 31. 12. 2008 bolo v kraji evidovaných 1 883 pohostinských odbytových stredísk. Túto štruktúru dopĺňajú stravovacie služby poskytované v turistických ubytovniach, penziónoch, ostatných ubytovniach, chatových osadách, na umelých a prírodných kúpaliskách a v kempingoch.

4.8.2 Infraštruktúra cestovného ruchu

a) Turisticko-informačné centrá sú zariadenia cestovného ruchu, zriadené za účelom poskytovania podrobných informácií o ubytovacích, športovo-rekreačných zariadeniach, o príležitostných a pravidelných podujatiach, ako aj za účelom predaja turistických máp, pohľadníc, orientačných plánov miest. Poskytujú i ďalšie informácie zamerané na regionálnu potrebu turistov a návštevníkov miest a obcí. Na území Nitrianskeho samosprávneho kraja sa nachádzajú tieto turisticko-informačné kancelárie:

V krajskom meste Nitra na Štefánikovej ulici má sídlo **Nitriansky informačný systém (NISYS)**, ktorý tvorí mestská a turistická informačná kancelária. Hlavnou činnosťou tejto kancelárie je poskytovanie informácií o kultúrno-historických pamiatkach, ubytovacích a stravovacích zariadeniach, o kultúrnych podujatiach, o športe a relaxe v regióne Nitra. NISYS zabezpečuje o. i. sprievodcovský servis v meste a okolí, celkovú propagáciu mesta doma i v zahraničí vydávaním propagačných materiálov, usporadúvaním tlačových konferencií a vydávaním kultúrno-spoločenského mesačníka Nitra. **Turistická informačná kancelária Dekampo Levice** je súkromná kancelária, ktorá sídli v Leviciach na Ul. sv. Michala. Poskytuje podrobné informácie o ubytovacích, športovo-rekreačných, stravovacích zariadeniach, o taxislužbe, súkromných autobusových dopravcoch, o obchodnej sieti, zariadeniach služieb a iné informácie. **Levická informačná agentúra** sídli v Leviciach na ul. Holubyho a patrí mestu Levice. Prevádzkuje ju Mestské kultúrne a osvetové stredisko. Poskytuje široký rozsah služieb informačného charakteru pre turistov a dovolenkárov, predaj propagačného materiálu v troch jazykových mutáciách, predaj máp, autoatlasov, suvenírov. **Mestská turisticko-informačná kancelária Šahy** má sídlo na Hlavnom námestí v meste Šahy a turistom poskytuje informácie o prírodných dedičstvách, o ubytovacích, reštauračných a rekreačných možnostiach, ako aj o športových a kultúrnych

podujatiach. **Turisticko-informačná kancelária Komárno**, ktorá sa nachádza na Župnej ulici ponúka všeobecné informácie o meste, regióne, pamätihodnostiach, o krásach mesta, prírody a o atrakciách Podunajska. Nasmeruje turistov na prehliadku mesta, Nádvorí Európy, pevnostného systému. Pomocou zaujímavých a hodnotných brožúr pomáha záujemcom spoznať turistické chodníky, prírodné krásy regiónu. Turistické terminály sú na území mesta umiestnené na Palatínovej ulici, Nádvorí Európy, Mestskom úrade – Dôstojníckom pavilóne a Mestskej polícii (vstupná brána do Novej pevnosti). V okrese Nové Zámky sú tri informačné centrá: Informačné centrum mesta Nové Zámky, Turistická informačná kancelária Štúrovo a Informačné centrum Podhájska. (viac v kapitole č. 4.4.4?) V okrese Zlaté Moravce sa nachádza **Informačná kancelária Vieska nad Žitavou**, ktorá bola otvorená na Obecnom úrade za účelom oboznámenia sa s históriou, kultúrou a aktuálnym dňom v mikroregióne Požitavie - Širočina. Druhou informačnou kanceláriou v okrese je **Turisticko-informačná kancelária Zlaté Moravce**, ktorá sa nachádza na Námestí Hrdinov č. 1 a zaoberá sa poskytovaním informácií o okresnom sídle, o stravovacích a ubytovacích zariadeniach.

b) Cestovné kancelárie – v okrese Komárno sa nachádzajú tieto cestovné kancelárie: Center kancelária – Zoltán Furi, Kolárovo, Editatour – Edita Ďuríková Komárno, Pepita tours – Iveta Ferenczi Komárno, Tan-Go Tours Exclusive, a.s. Kolárovo, World Travel, spol. s r. o. Komárno. **V okrese Levice:** Avocado cestovná agentúra – Dana Mesárošová Levice, Škol tour cestovná kancelária Ing. Antónia Kosorínová Levice, Dekampo – Jana Majkútová Levice, Áčko – cestovná agentúra s. s r. o. Levice, Atlantis – dovolenka s. r. o. Kalná nad Hronom, Dekampo – s. r. o. Levice. **Okres Nitra:** Aeolus, s. r. o. Nitra, CA Lagúna travel – Jana Kondéová Nitra, Caravan Travel s. r. o. Žitavce, Cestovná agentúra Cora – Anna Koprďová Nitra, CK Fit travel s. r. o. Nitra, CK Kontakt – Tatiana Kolenčíková Nitra, CK Oxalis – Zuzana La Greca Nitra, CK Zobortrans – Ing. Karol Gašparík Nitra, Dijon, s. r. o. Nitra, Ergo Samuels-Regina Golasová Nitra, Eurocar tour, spol. s r.o. Nitra, Happy Travel, s. r. o. Nitra, Hechter Slovakia, spol. s. r. o. Nitra, Najdovolenka.sk, Onitrans – JUDr. Ondrej Ňorba Nitra, PB Zobor-travel – Peter Blaško Nitra, Profun, s.r.o. Nitra, Sun Travel s. r. o. Nitra, Teleport, s. r. o. Nitra, Turancar, s. r. o. Nitra. **Okres Nové Zámky** – uvádzame v časti 4.8.2. **Okres Šaľa:** Cestovná agentúra Reces, s. r. o. Šaľa, World Wide Travel – Andrea Švihoríková, Šaľa. Z-Travel, s. r. o. Šaľa. **Okres Topoľčany:** Duchonka, s. r. o. Prašice, E-Cestovka – PaedDr. Michal Svorad, Topoľčany, Sahara, s. r. o. Topoľčany, Topstar Travel – Ing. Milan Bobocký, Topoľčany. **Okres Zlaté Moravce:** Maxx Travel – Miroslava Stopková.

Tab. 7

[Počet cestovných kancelárií v NSK]

Okres	Počet CK
Komárno	5
Levice	6
Nitra	20
Nové Zámky	12
Šaľa	2
Topoľčany	4
Zlaté Moravce	1
Kraj Nitra	50

Zdroj: www.zoznam.sk

4.8.3 Všeobecná infraštruktúra cestovného ruchu

a) Obchodná sieť

V rámci Nitrianskeho kraja sú služby návštevníkom cestovného ruchu poskytované v predajniach, obchodných domoch a nákupných strediskách nasledovne: predajne potravinárskeho tovaru (v počte 1 644), predajne nepotravinárskeho tovaru (3 452), obchodné domy a nákupné strediská (69), predajne pohonných látok (108) a predajne motorových vozidiel (97). Ostatné služby zabezpečujú: pošty (256), verejné miesta s prístupom na internet (152), komerčné poisťovne (112), komerčné banky (112), pobočky zahraničných bánk (11) a bankomaty (247).

b) Športovo-rekreačné zariadenia

V kraji sa nachádzajú štadióny, športové haly, plavárne a iné športovo-rekreačné zariadenia.

V okrese Komárno –rekreačný areál Wellnes Patince, krytá plaváreň a termálne kúpalisko v Komárne, zimný štadión na Alžbetinom ostrove v Komárne, športová hala v Komárne, Squash-bowling centrum, tenisové kurty: Dvor Lux na Ul. Jókaiho, Tenisové kurty bašky na Vodnej ulici, Tenisová škola Markovics, Tenis klub Spartak na Ul. Parná, rybolov Zlatá ryba v Zlatnej na Ostrove, Relaxcentrum Kolárovo a ďalšie. **V okrese Levice** možnosti využitia návštevníkom poskytuje krytá plaváreň s dvoma bazénmi a širokou ponukou služieb (sauna, saunový bazén, solárium). Športová hala je využívaná na kolektívne športy ako sú hádzaná, volejbal, minifutbal a basketbal. Jej súčasťou je relaxačné centrum, ktoré

poskytuje služby v oblasti regenerácie v komplexe Sanárium. Obyvatelia Levíc majú možnosť tráviť svoj voľný čas pri vode na termálnom kúpalisku Margita – Ilona, ktoré sa nachádza asi 6 km od mesta Levice. Územím okresu Levice prechádzajú tri cyklotrasy: Pohronská cyklomagistrála (Štúrovo – Pukanec), Ipeľská cyklomagistrála (Štúrovo – Tešmak) a Hontianska cyklomagistrála (Šahy – Plášťovce). **V okrese Nitra** - mestská hala, plavárne v mestskom kúpeli, na Gymnáziu Párovská ul., na Chrenovej, sauna a masáže (Centrum zdravia na Pražskej, Fitness park na Bellovej, Harmónia masážny salón na Braneckého ul. a ďalšie), kúpaliská, fitness centrá, aerobic, squash, tenisové kurty (Tenis Club Slávia SPU AX výstavníctvo, Tenis na antuke – na kurtoch TCN Nitra v areáli futbalového štadióna v pretlakovej hale, Remus športový areál v Krškanoch, tenisové kurty na Jesenského ul., v hoteli Tartuf Beladice, jazda na koni, bowling, futbal, hokej, basketbal, volejbal, motokárové dráhy. **V okrese Šaľa** sú lokalizované športové zariadenia s celoročnou prevádzkou, s regionálnym až nadregionálnym významom. Je to športovo-rekreačný areál Termálneho kúpaliska v Diakovciach – Termálne kúpalisko Horné Saliby, Rekondičné sanatórium, a.s. Duslo v Šoporni, Vodné dielo Kráľová nad Váhom - lokalita Kaskády, športové haly a špeciálne telocvičnice, krytý zimný štadión a krytý bazén v Šali. Okrem športových zariadení nadregionálneho významu a rekreačno-športových areálov termálnych kúpalísk sa tu nachádzajú i ďalšie športové objekty, ktoré majú lokálny až regionálny význam. V obci Selice sa nachádza športový areál s celoročnou prevádzkou, v Močenku športová hala a športový areál s tenisovými kurtmi a futbalovým ihriskom, v Diakovciach volejbalové ihrisko, v Žihárcei futbalové ihrisko, v obci Kráľová nad Váhom futbalové ihrisko s krytou tribúnou. . Okrem využívaného termálneho vrtu v Diakovciach boli skúmané i ďalšie vrty, výdatnosť ktorých dáva predpoklady pre využitie v cestovnom ruchu – ide o vrty vo Vlčanoch, ktorý sa v súčasnosti využíva na poľnohospodárske účely a v Tešedíkove. Ako ďalšie potenciálne lokality pre využitie v kúpeľníctve sú identifikované Vlčany. Územím okresu Šaľa vedú viaceré cyklotrasy s rôznym stupňom obtiažnosti: cyklotrasa okolo Váhu, Vážska cyklomagistrála Šaľa – Komárno, Vážska cyklomagistrála Horné Zelenice – Šaľa a Okruh Podunajskou pahorkatinou. **V okrese Topoľčany** je rekreačne atraktívna časť pod Považským Inovcom, kde sa nachádza stredisko pri vodnej nádrži Duchonka a základňa pre zimné športy v Podhradí. Územie je súčasťou mikroregiónu SOTDUM (Spoločenstvo obcí topoľčiansko-duchonského mikroregiónu). Vhodnými miestami na hipoturistiku je Ranč pod Babicom v Bojnej a Vítkovské stajne v obci Kuzmice. Cyklotrasy v okrese sa nachádzajú na trase: Topoľčany – Duchonka (celková dĺžka 16 km), Jacovce – Tvrdomestice - Kulháň (15,5 km),

Topoľčany – Podhradie (19,3 km) a Jacovce – Duchonka – Kulháň. (19,5 km). **V okrese Zlaté Moravce** sa nachádza Športový areál CALEX, futbalový štadión a tréningové ihrisko ViON. Primerané športové zariadenia sú i pri miestnych školách Na ul. 1. mája vedľa parku je Detské dopravné ihrisko MIDAS. Svoju dlhoročnú tradíciu má TJ Sokol s lezeckou stenou na Štúrovej ulici, ako aj motokros so svojim areálom v Žitavoch. Podmienky pre jazdecký šport vytvárajú Topoľčianky, pre zimné športy Inovec. Rekreačné stredisko Drozdovo, Rekreačné zariadenie Jedliny, Rekreačné centrum Nová Jad'ová a Areál Zdravia v Jedľových Kostol'anoch ponúkajú služby rekreačného, rehabilitačného a športového charakteru.

c) Kultúrno-spoločenské zariadenia

V Nitrianskom samosprávnom kraji pôsobia celkom **3 divadlá** (Divadlo Andreja Bagara v Nitre, Staré divadlo v Nitre a Jókaiho divadlo v Komárne) s počtom sedadiel 1 524. Pre cestovný ruch majú veľký význam pamiatky hnutelného charakteru, ktoré sú sústredené v zbierkach múzeí a sprístupnené širokej verejnosti. Väčšinou sú lokalizované v okresných mestách a spolu s pobočkami je v regióne **42 múzeí**. V krajskom meste Nitra sú to: Nitrianske múzeum, Slovenské poľnohospodárske múzeum, Misijné múzeum, Vlastivedné múzeum v Zlatých Moravciach, ktoré patrí pod Nitrianske múzeum. Súčasťou Podunajského múzea v Komárne je aj lodný mlyn v Kolárove – technická pamiatka. Ďalšie múzeá majú vlastivedný charakter – Vlastivedné múzeum v Nových Zámkoch, Tekovské múzeum v Leviciach s vysunutými expozíciami (vodný mlyn v Bohuniciach, expozícia ľudovej architektúry a bývania v Brhlovciach – je to jedna z desiatich pamiatkových rezervácií v SR), Hontianske múzeum v Šahách, Tribečské vlastivedné múzeum v Topoľčanoch. V zriaďovateľskej pôsobnosti Nitrianskeho samosprávneho kraja je **366 kultúrno-osvetových zariadení** – o i. Krajské osvetové stredisko v Nitre, Tribečské osvetové stredisko v Topoľčanoch, Regionálne osvetové strediská v Nových Zámkoch, Leviciach a Komárne, **13 galérií** spolu s pobočkami – napr. Nitrianska galéria v Nitre a Galéria umenia v Nových Zámkoch. V Leviciach sa nachádza Tekovská hvezdáreň a v meste Hurbanovo (približne 15 km od okresného mesta Komárno smerom do Nových Zámkov) je Slovenská ústredná hvezdáreň, ktorá umožňuje záujemcom verejné pozorovanie astronomických objektov a projekciu videofilmov s astronomickou tematikou. Pamätné izby významných dejateľov môžeme nájsť v Želiezovciach (pamätná izba rakúskeho skladateľa F. Schuberta), v Zlatne (M. Lukniš), v Zemnom (pamätná izba významného slovenského vynálezcu A. Jedlíka), v Žemberovciach (D. Gonda). Ľudovú

architektúru prezentujú ľudové domy v obciach Zemianska Oľča, Leľa, Martovce, Šali. Sieť kultúrnych zariadení dopĺňajú **stále kiná** v počte 35 a počtom sedadiel 10 436 a **prírodné amfiteátre a letné kiná** v počte 42 s počtom sedadiel 34 846. V regióne pôsobí aj široká **sieť verejných knižníc** vrátane pobočiek v celkovom počte 364 s počtom knižničných jednotiek 2 695 817 titulov a s počtom používateľov 60 067 osôb. Nachádza sa tu aj vedecká knižnica (Slovenská poľnohospodárska knižnica v Nitre) s počtom knižničných jednotiek 520 680 titulov a s počtom používateľov 9 580 osôb.

d) Dopravná infraštruktúra

Cestná doprava - Nitrianskym krajom prechádzajú komunikácie vyššieho významu, ktoré umožňujú prepojenie medzi jednotlivými okresmi a v súčasnosti dopravné prepojenie s ostatným územím Slovenskej republiky a susednými štátmi v smere: **východ – západ:**

- cestami I. triedy I/51 a I/65 zaradenými do siete rýchlostných ciest ťahu R1 a súčasť európskeho ťahu E571 v trase Bratislava – Nitra – Zvolen – Rimavská Sobota – Košice s napojením na D1
- cestou I/63 v úseku kraja Trnava/Nitra – Komárno – Štúrovo – napojenie na I/76
- cestou I/75 v úseku hranice kraja Trnava/Nitra – Nové Zámky – hranice kraja Nitra – Banská Bystrica,

sever – juh:

- cestou I. triedy zaradenou do siete rýchlostných ciest ako ťah R3 a súčasť európskeho ťahu E77, v trase štátna hranica Slovenská republika/Maďarská republika – Šahy – Žiar nad Hronom – Dolný Kubín – štátna hranica Slovenská republika/Poľská republika, ktorý tvorí doplnkovú sieť TINA
- cestou I/64 v úseku – štátna hranica Slovenská republika/Maďarská republika – Komárno – Nové Zámky – Nitra – Topoľčany – hranica okresu Nitra/Trenčín s napojením na diaľnicu D1. Ostatnú sieť v Nitrianskom kraji tvoria cesty II. A III. triedy.

Železničná doprava – okresom Nové Zámky prechádzajú v smere sever – juh 3 železničné trate:

- č. 150 Nové Zámky – Kozárovce
- č. 140 Šurany – Chynorany s pokračovaním traťou č. 135 Nové Zámky – Komárno. Uvedené trate 135, 140 a 150 sú v systéme železničnej dopravy uvažované ako regionálne trate.

Na území Nitrianskeho samosprávneho kraja boli v nadväznosti na Európsku dohodu „o najdôležitejších trasách medzinárodnej kombinovanej dopravy a súvisiacich objektoch – AGTC“ zahrnuté do tohto systému nasledovné železničné trate:

- Bratislava – Nové Zámky – Maďarská republika
- Kúty – Bratislava – Nové Zámky – Komárno – Maďarská republika.

Na tieto trate boli v rámci kombinovanej dopravy (TDK) sprevádzkované dva terminály vnútroštátneho významu typu: železnica – cesta a to Terminál „INTRANS“ a.s. v Nitre a Terminál „OZÓN“ s. r. o. v Nových Zámkoch. Z dôvodov veľmi nízkej využiteľnosti verejnosťou bola prevádzka terminálu „OZÓN“ s. r. o. obmedzená.

Cyklistická doprava – v súčasnosti prechádza Nitrianskym krajom najdôležitejšia cyklistická trasa na Slovensku, ktorá má štatút Medzinárodnej podunajskej cykloturistickej trasy. Je vedená po dunajských hrádzach a je to slovenský úsek dunajskej cyklotrasy z Passau v Nemecku cez Viedeň, Bratislavu a Komáro a pokračuje v smere na Budapešť.

**Sumarizácia ukazovateľov primárnej ponuky cestovného ruchu
v Nitrianskom samosprávnom kraji**

Prírodný potenciál	Počet
- národný park	0
- národná prírodná rezervácia	14
- chránená oblasť Natura 2000	20
- chránená krajinná oblasť	3
- prírodná rezervácia	43
- prírodná pamiatka	19
- chránený areál	62
- jaskyňa	2
- rekreačná zóna	19
- termálne pramene	10
- náleziská štrkopieskov	6
- náleziská rašeliny	2
- náleziská tehliarskej hliny	2
Kultúrno-historický potenciál	Počet
- hrady	7
- kostoly	519
- nehnuteľné kultúrne pamiatky	523
- hnutel'né kultúrne pamiatky	1381
- národná kultúrna pamiatka	7

Zdroj: vlastné spracovanie z údajov ŠÚ SR (2010)

**Sumarizácia ukazovateľov sekundárnej ponuky cestovného ruchu
v Nitrianskom samosprávnom kraji**

Supraštruktúra cestovného ruchu	Počet
- ubytovacie zariadenia, v tom:	107
- hromadné ubytovacie zariadenia, v tom:	84
- hotely, motely, botely a penzióny	36
- turistické ubytovne	11
- chatové osady	4
- ostatné hromadné ubytovanie	33
- pohostinské odbytové strediská	1883
Infraštruktúra cestovného ruchu	Počet
- cestovné kancelárie	50
- turisticko-informačné centrá	3
- predajne potravinárskeho tovaru	1644
- predajne nepotravinárskeho tovaru	3452
- múzeá	42
- galérie	13
- divadlá	3
- kiná	35
- prírodné amfiteátre a letné kiná	42
- kultúrno-osvetové zariadenia	366
- zariadenia na voľný čas a záujmovú činnosť	50
- verejné knižnice	364
- vedecké knižnice	1
- kúpaliská	24
- bazény	87
- pošty	256

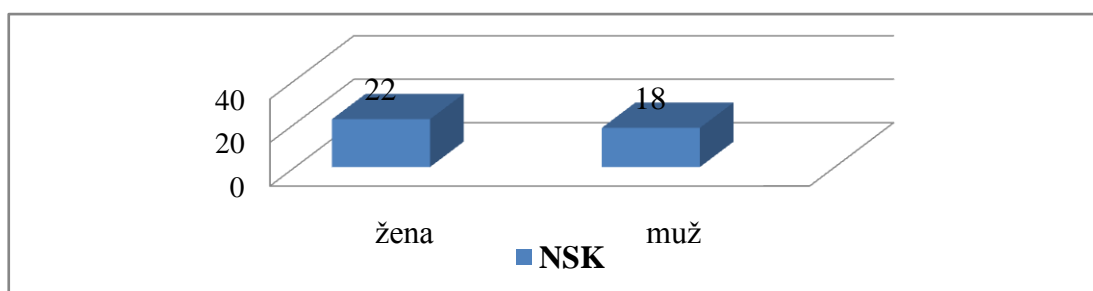
Zdroj: vlastné spracovanie z údajov ŠÚ SR (2010)

4.9 Hodnotenie lokalizačných a realizačných predpokladov rozvoja cestovného ruchu Nitrianskeho samosprávneho kraja návštevníkmi

Za účelom zhodnotenia ponuky cestovného ruchu sme v obciach Nitrianskeho samosprávneho kraja uskutočnili dotazníkový prieskum. Dotazník sa skladal z 13 otázok, z toho tri zisťovali všeobecné údaje o respondentovi a desať otázok súviselo so spôsobom trávenia dovolenky v navštívenej obci. Rozdaných bolo 40 dotazníkov, z ktorých sa nám vrátili všetky dotazníky vyplnené.

Z návštevníkov, ktorí odpovedali na otázky v dotazníkovom prieskume, bolo 22 žien, čo predstavuje 55 % z celkového počtu a 18 mužov, čo je 45 % opýtaných .

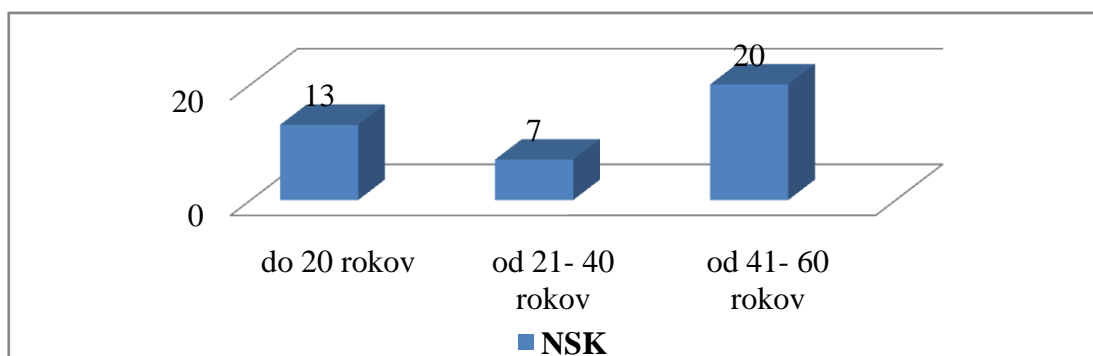
Graf 14: Pohlavie:

Obr. 14 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Z oslovených respondentov z hľadiska veku bolo najviac vo vekovej kategórii od 41 – 60 rokov (50 %), do 20 rokov 32 % a 18 % bolo vo veku od 21-40 rokov.

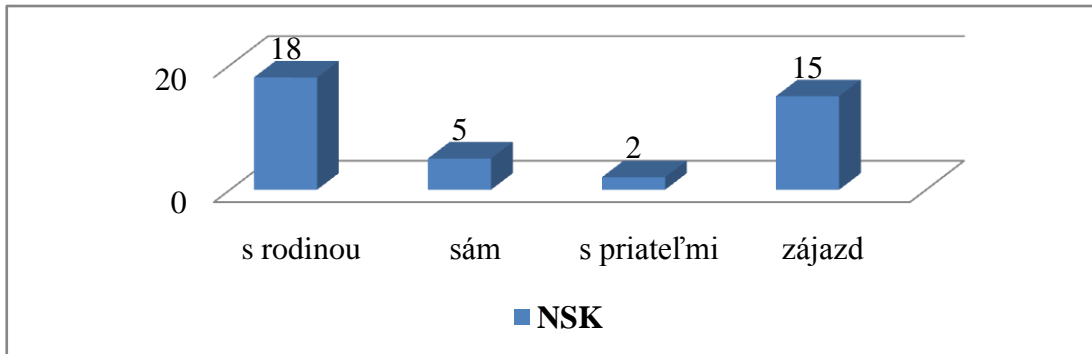
Graf 15: Veková kategória:

Obr. 15 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Najviac ľudí do obce prišlo s rodinou (18), potom so zájazdom (15), najmenej s priateľmi (2).

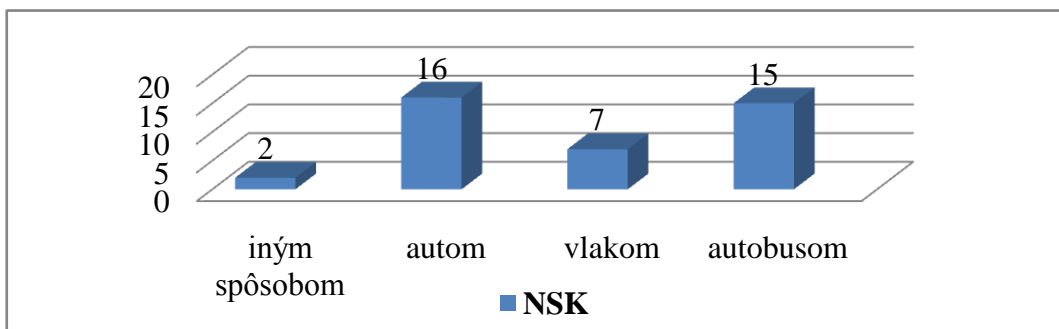
Graf 16: Na dovolenku ste prišli:

Obr. 16 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Z oslovených návštevníkov z obcí Nitrianskeho samosprávneho kraja (16 ľudí) prišlo do obce autom celkom 30 %, autobusom pricestovalo 38 % oslovených návštevníkov, vlakom by pricestovalo 18 % a iným spôsobom by sa dopravilo na miesto rekreačného pobytu 5 % návštevníkov.

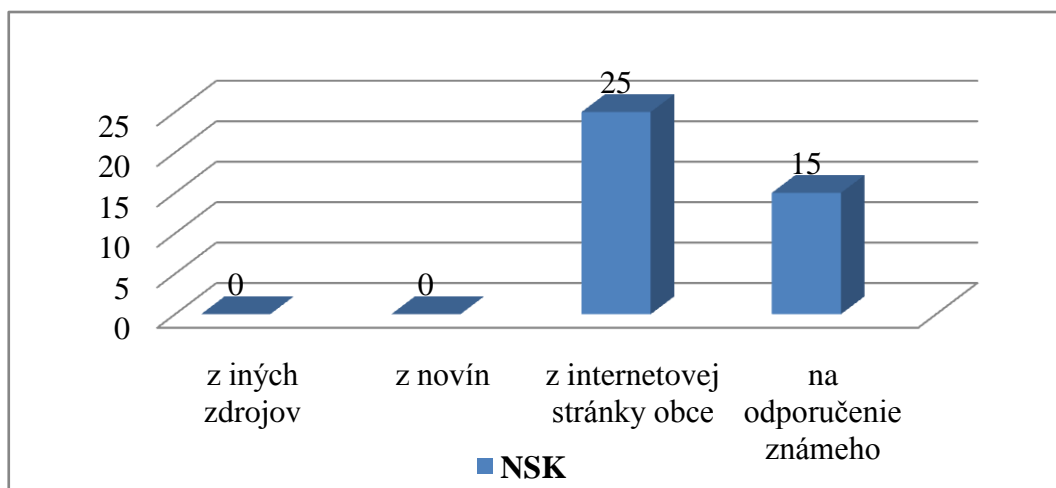
Graf 17: Spôsob cestovania na dovolenku:

Obr. 17 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Viacej ako polovica z celkového počtu opýtaných (62%) sa o možnosti návštevy obce dozvedela z internetovej stránky obce alebo na odporúčenie známeho (38 %).

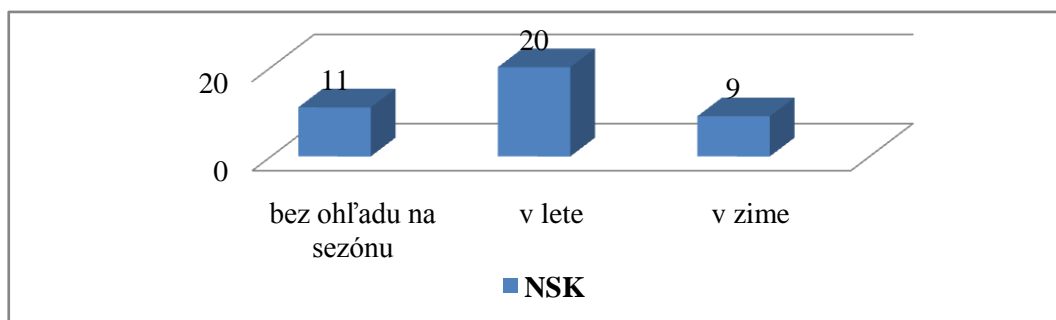
Graf 18: Ako ste sa dozvedeli o možnosti navštíviť túto obec:

Obr. 18 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Najviac opýtaných na otázku – ako často navštevujete toto miesto – odpovedalo, že v lete 50 % ľudí, bez ohľadu na sezónu 28 % a v zime 22 % respondentov.

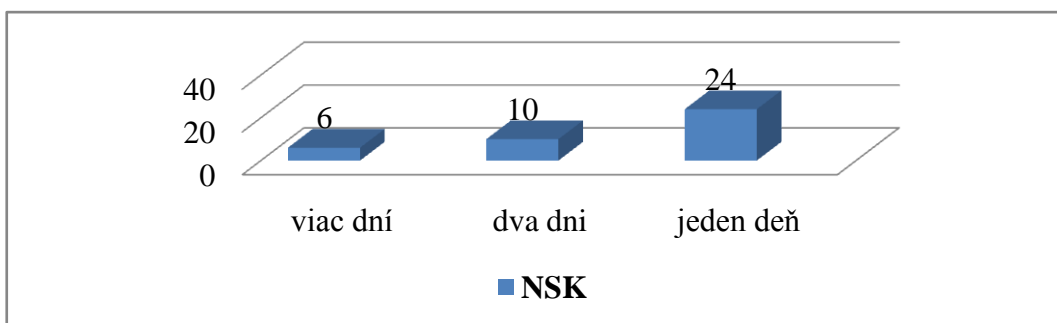
Graf 19: Ako často navštevujete toto miesto:

Obr. 19 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Viac ako polovica opýtaných (60 %) sa v obci zdržala jeden deň (24), desiat tu zostali dva dni (25 %) a šiesti viac dní (15 %).

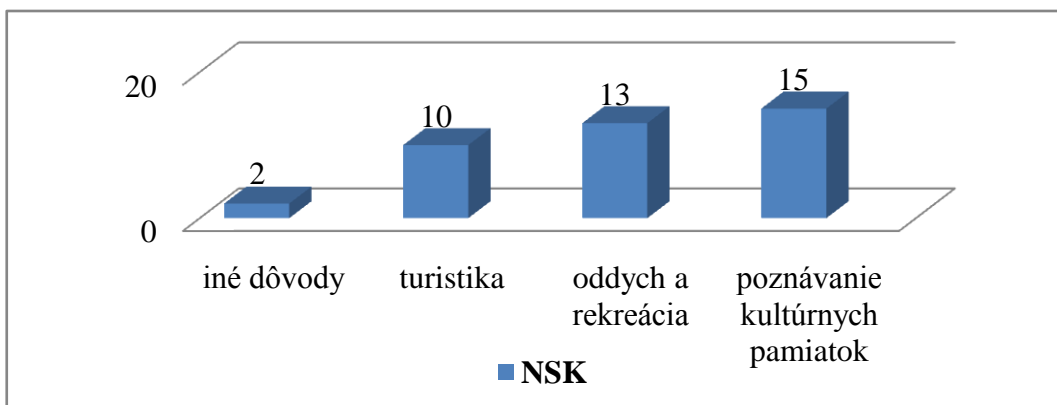
Graf 20: Ako dlho ste sa zdržali v obci:

Obr. 20 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Z dôvodov, pre ktoré návštevníci prišli do tejto oblasti, sa najviac vyskytovala odpoveď – poznávanie kultúrnych pamiatok (38 %), resp. oddych a rekreácia (32%), turistika (25 %) a iné dôvody (5 %).

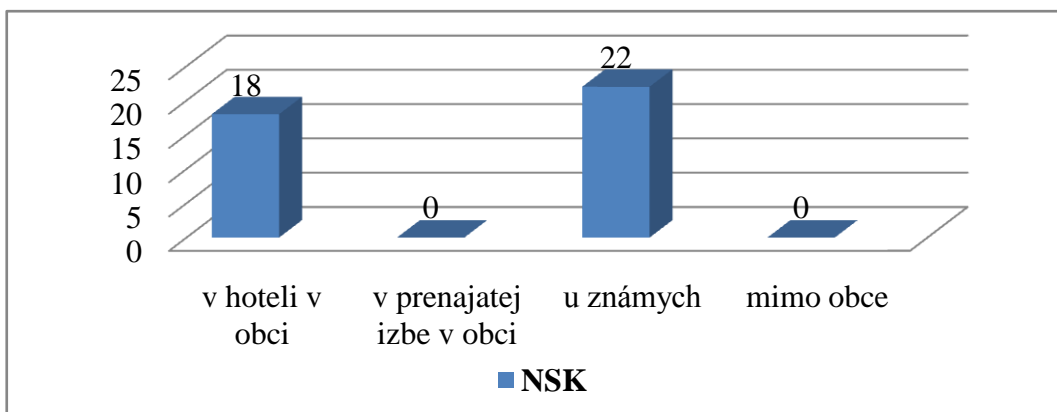
Graf 21: Z akého dôvodu ste navštívili toto miesto:

Obr. 21 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Najviac ubytovaných bolo u známych alebo v hoteli v obci.

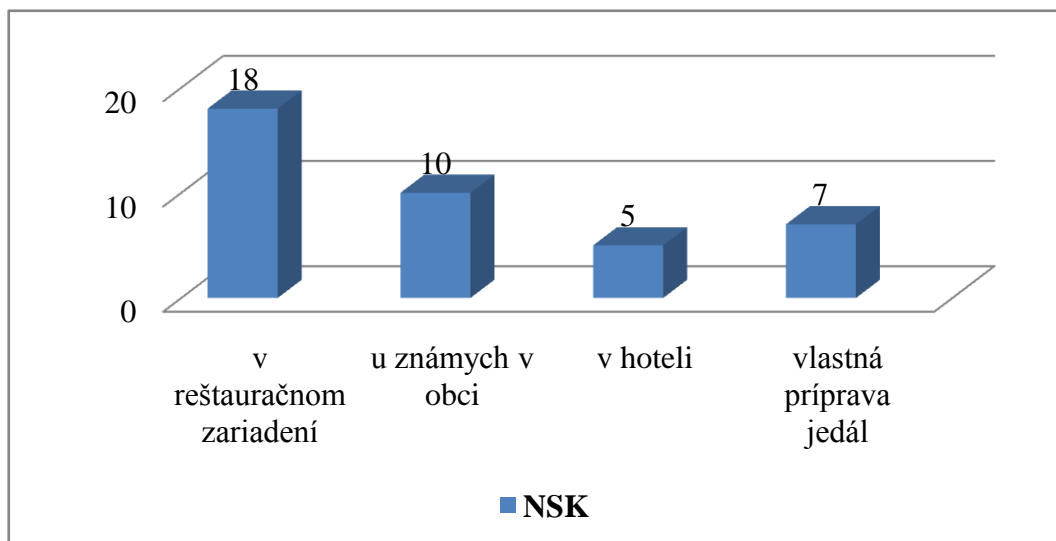
Graf 22: Kde ste boli ubytovaný:

Obr. 22 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Z opýtaných sa 55 % stravovalo v reštauračnom zariadení alebo u známych v obci (25 %)). Vlastnú prípravu jedál zvolilo 18 % a v hoteli sa stravovalo 13 % ľudí.

Graf 23: Kde ste sa stravovali:

Obr. 23 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

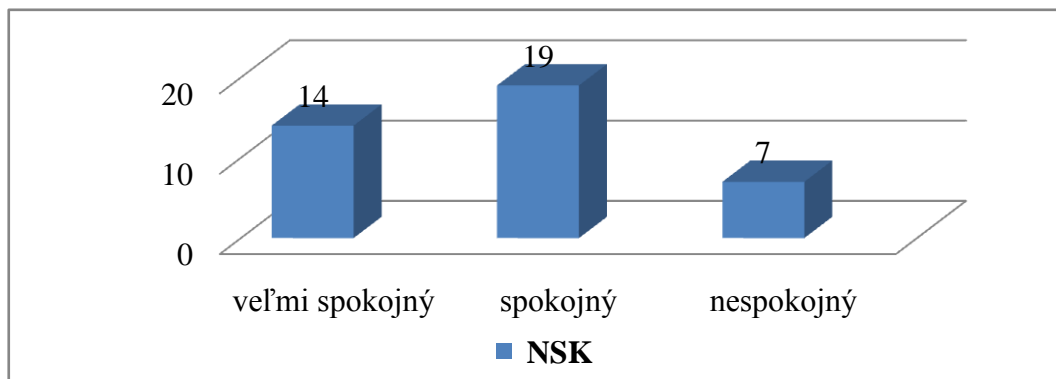
S ubytovacími službami bolo 48 % ľudí spokojných, 35 % bolo veľmi spokojných, 17 % ľudí bolo nespokojných.

So stravovacími službami bolo 54 % ľudí veľmi spokojných, nespokojných bolo 20 %, spokojných bolo 26 % opýtaných.

S ostatnými službami, ktoré poskytujú ubytovacie a stravovacie zariadenia v Nitrianskom samosprávnom kraji, bolo 45 % opýtaných veľmi spokojných, nespokojných bolo 30 % a spokojných bolo 25 %.

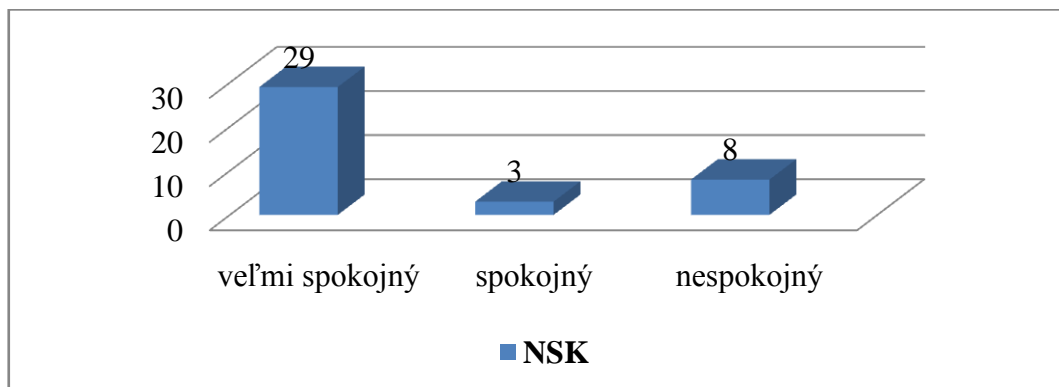
Graf 24: Ako ste boli spokojný s poskytnutými službami:

Graf 24.1: S ubytovacími službami:

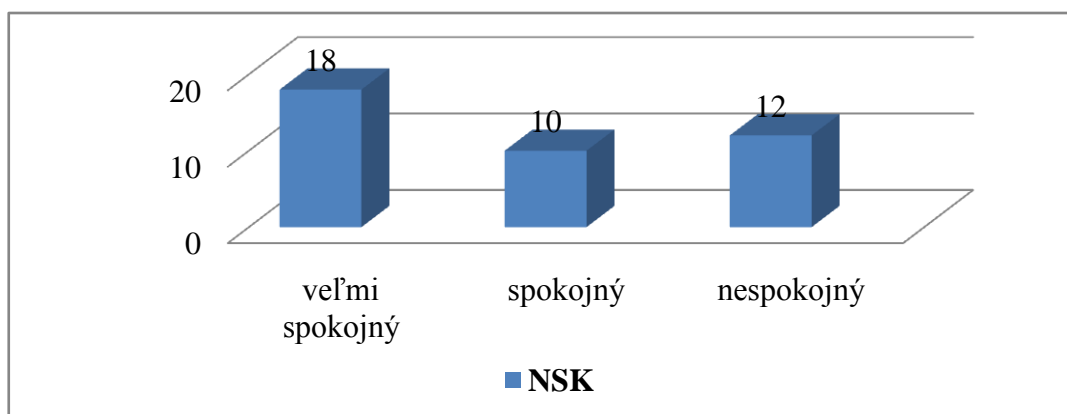
Obr. 24.1 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Graf 24.2: So stravovacími službami:

Obr. 24.2 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Graf 24.3: S ostatnými službami:

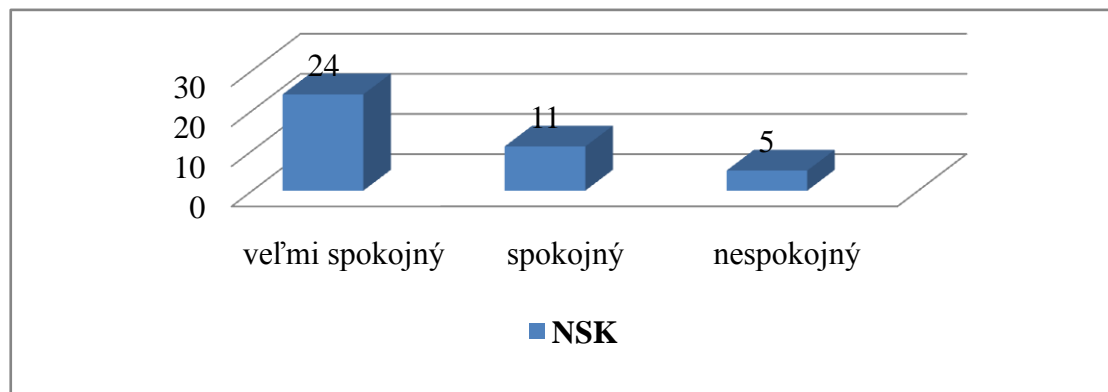

Obr. 24.3 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

S prístupom domáceho obyvateľstva k turistom bolo 44 % návštevníkov veľmi spokojných, ako aj s ubytovacími a stravovacími službami boli veľmi spokojní. S možnosťami športovania bola tiež väčšina opýtaných veľmi spokojná.

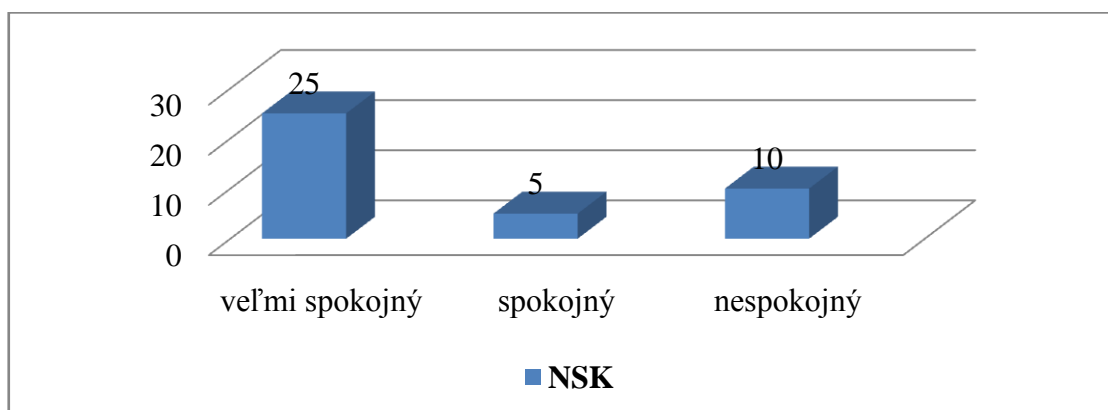
Graf 25: Čo Vás v obci sklamalo:

Graf 25.1: Prístup domácich obyvateľov k turistom:

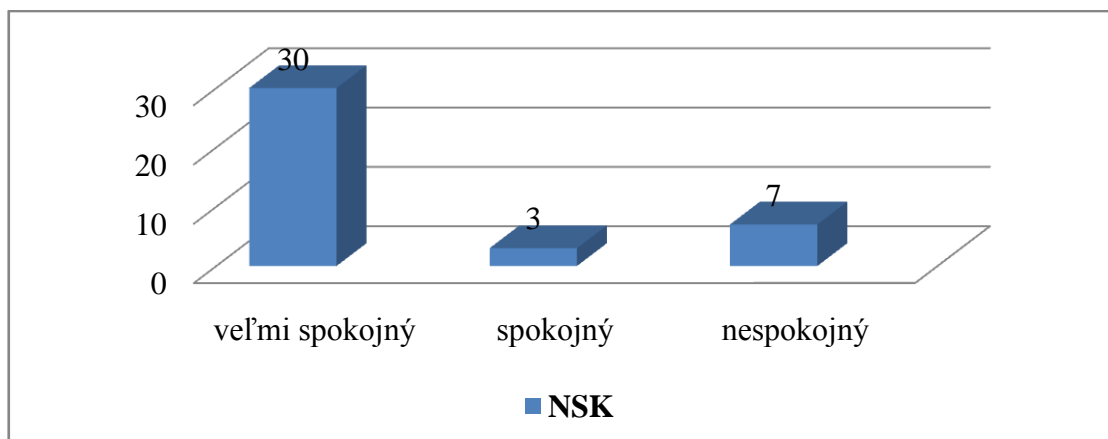
Obr. 25.1 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Graf 25.2: Ubytovacie služby:

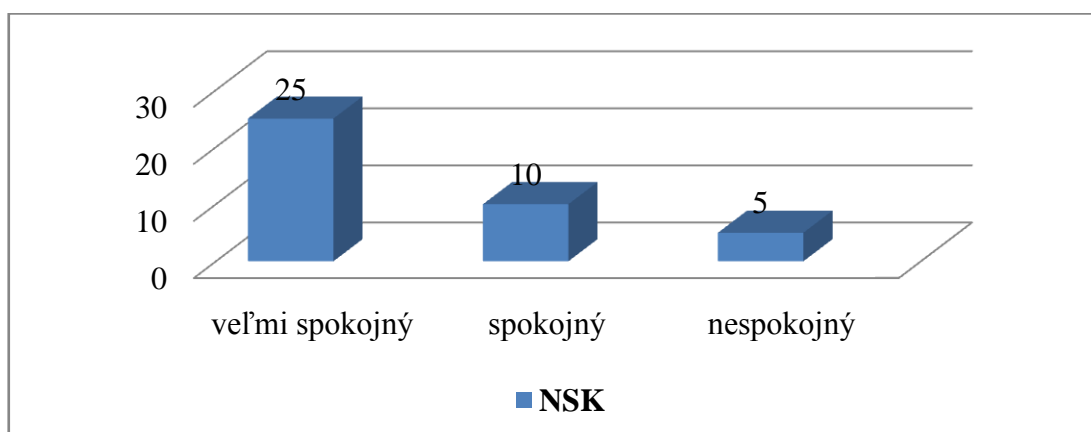
Obr. 25.2 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Graf 25.3 Stravovacie služby

Obr. 25.3 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

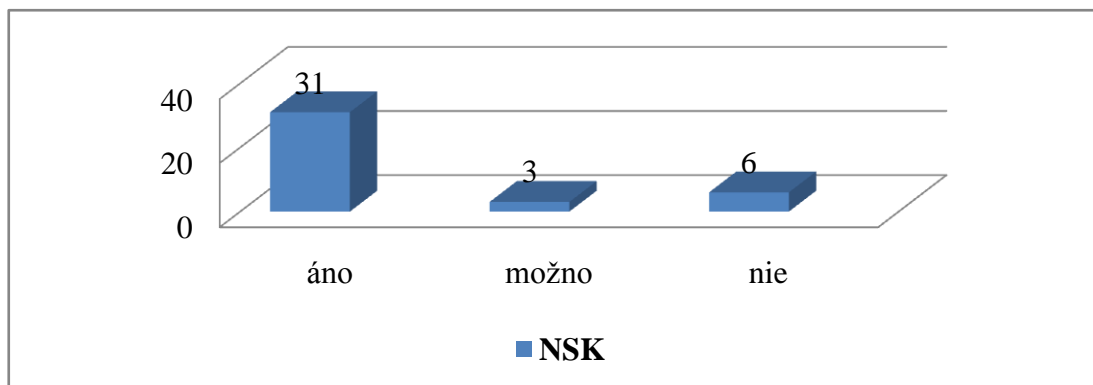
Graf 25.4 Možnosti športovania

Obr. 25.4 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

Do obce sa plánuje v budúcnosti vrátiť 31 opýtaných, čo je viac ako 77 % zo všetkých. Svedčí to o dobrej propagácii Nitrianskeho samosprávneho kraja.

Graf 26: Plánujete sa v budúcnosti do obce vrátiť:

Obr. 26 [dotazníkový prieskum, vlastné spracovanie]

4. 10 SWOT analýza

Silné stránky

- bohaté prírodné prostredie s existenciou minerálnych prameňov (vrtov)
- územie bohaté na kultúrno-historické pamiatky a architektonické bohatstvo
- bohatý kultúrny život a množstvo organizovaných kultúrno-spoločenských podujatí
- záujem českej a maďarskej klientely o termálne kúpaliská
- chránené prírodné rezervácie s výnimočným výskytom fauny a flóry
- veľmi priaznivé klimatické podmienky
- posilňujúci sa vidiecky cestovný ruch a rozširujúca sa ponuka podujatí
- existencia siete športovo-rekreačných zariadení

Slabé stránky

- nedostatočné využívanie zdrojov termálnych vôd
- nízke využívanie existujúcich ubytovacích kapacít mimo letného obdobia
- zvyšovanie celoplošnej zaťaženia komunikácií a znečisťovanie ovzdušia
- absencia celoplošnej turistickej informačnej kancelárie v rámci regiónu
- ohrozená kvalita podzemných vôd v riečnych náplavoch strednej časti rieky Nitra
- nedostatočná informovanosť o službách stravovacích zariadení
- nevyhovujúci stav cestných komunikácií

Príležitosti

- využitie geotermálnych vôd vo väčšom rozsahu
- posilniť pozíciu liečebného termálneho cestovného ruchu vo vzťahu k zahraničiu
- zachovanie jedinečnej fauny a flóry chránených prírodných rezervácií
- rozvoj poznávacieho a kultúrneho turizmu
- zachovanie ľudových tradícií a národného povedomia
- realizovať obnovu kultúrnych a historických pamiatok
- využiť rastúci záujem o jednodňové a víkendové pobyty
- zvýšiť dôraz na rozvoj cezhraničnej spolupráce
- venovať väčšiu pozornosť propagácii služieb regiónu v cudzích jazykoch

Ohrozenia

- rastúca medzinárodná konkurencia na trhu cestovného ruchu
- zvýšenie ohrozenia obyvateľov civilizačnými chorobami (alergie, dýchacie problémy)
- znehodnocovanie kvality pitnej vody zvýšeným obsahom železa
- zvýšenie nezamestnanosti ľudí, pracujúcich v oblasti služieb
- nízka cestovná aktivita turistov prostredníctvom nevyhovujúcich cestných komunikácií
- nedostatočná informovanosť o možnostiach cestovného ruchu
- rastúca intenzita cestovania do zahraničia

5 Komparácia lokalizačných a realizačných predpokladov okresu Nové Zámky a Nitrianskeho samosprávneho kraja

Komparácia primárnej ponuky

	Okres Nové Zámky	Nitriansky samosprávny kraj
Prírodný potenciál		
národný park		
národná prírodná rezervácia		☐
chránená oblasť Natura 2000	☐	☐
chránená krajinná oblasť		☐
prírodná rezervácia	☐	☐
prírodná pamiatka	☐	☐
chránený areál	☐	☐
jaskyňa		☐
rekreačná zóna	☐	☐
termálne pramene	☐	☐
náleziská štrkopieskov	☐	☐
náleziská rašeliny	☐	☐
náleziská tehliarskej hlíny	☐	☐

[Zdroj: vlastné spracovanie]

Prírodné podmienky v sledovaných oblastiach sú priaznivé. Do uvedených území nezasahuje žiadny národný park ani jeho ochranné pásmo. Okres Nové Zámky je orientovaný v maximálnej miere na kúpeľný cestovný ruch z dôvodu existencie prírodných termálnych prameňov a vrtov, ktoré nie všetky sú využívané. Z kultúrno-historického potenciálu v neprospech okresu Nové Zámky svedčí to, že na jeho území sa nenachádza ani jeden hrad. V Nitrianskom samosprávnom kraji evidujeme celkom 7 hradov (Nitriansky, Levický, Topoľčiansky, Oponický, Čierny hrad, Hrad Gýmeš, Hrad Hrušov). Z toho vyplýva, že má všetky predpoklady pre rozvoj turistického cestovného ruchu.

Komparácia sekundárnej ponuky

	Okres Nové Zámky	Nitriansky samosprávny kraj
Supraštruktúra cestovného ruchu		
hotely, motely, botely a penzióny	☐	☐
turistické ubytovne	☐	☐
chatové osady	☐	☐
ostatné hromadné ubytovanie	☐	☐
pohostinské odbytové strediská	☐	☐
Infraštruktúra cestovného ruchu		
cestovné kancelárie	☐	☐
turisticko-informačné centrá	☐	☐
predajne potravinárskeho tovaru	☐	☐
predajne nepotr. tovaru	☐	☐
múzeá, galérie	☐	☐
Divadlá		☐
Kiná, prírodné amfiteátre	☐	☐
kultúrno-osvetové zariadenia	☐	☐
verejné knižnice	☐	☐
vedecké knižnice		☐
kúpaliská	☐	☐

[Zdroj: vlastné spracovanie]

V sledovaných oblastiach je sekundárna ponuka veľmi priaznivá. Je tu široká sieť ubytovacích a stravovacích kapacít. Keď porovnáваме okres Nové Zámky s Nitrianskym samosprávnym krajom z hľadiska infraštruktúry cestovného ruchu prichádzame k záveru, že na území okresu sú všetky možnosti na realizáciu cestovného ruchu okrem profesionálneho divadla a vedeckej knižnice.

6 Návrhy na využitie výsledkov

6.1 Návrhy na využitie výsledkov v okrese Nové Zámky

Na základe hodnotenia lokalizačných a realizačných predpokladov rozvoja cestovného ruchu v okrese Nové Zámky, ako aj po zhodnotení silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození, navrhujeme pre rozvoj cestovného ruchu v tomto okrese nasledovné opatrenia:

-V zmysle ochrany prírody a krajiny zabezpečiť systém ekologickej stability územia na úrovni navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorý zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine.

-V rámci sústavy chránených území členských štátov Európskej únie Natura 2000 zabezpečiť ochranu najvzácnejších a ľudskou činnosťou najohrozenejších druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov.

-V súvislosti s Ramsarským dohovorom o mokradiach realizovať opatrenia na území okresu Nové Zámky vo vzťahu k existujúcim mokradiam.

-Zlepšiť spoluprácu medzi samosprávou Nitrianskeho samosprávneho kraja, obecnou samosprávou a štátnou správou v oblasti ochrany životného prostredia.

-Z hľadiska celoslovenského a medzinárodného významu termálnych kúpalísk v okrese zlepšiť úroveň poskytovaných stravovacích a ubytovacích služieb.

-Zvýšiť počet turistických informačných kancelárií a zvýšiť úroveň kvality poskytovaných služieb v existujúcich kanceláriách.

-Zabezpečiť vybudovanie záchytných parkovacích plôch pri turisticky atraktívnych areáloch a ich sprístupnenie aj zdravotne postihnutým osobám.

- Sprístupniť voľný vstup do múzeí a galérií počas významných štátnych sviatkov bez platenia tak, ako je to vo vyspelých európskych mestách a štátoch.

-Zabezpečiť obnovu knižničného fondu vo verejných a vedeckých knižniciach prostredníctvom zakúpenia nových aktuálnych knižných titulov.

-Prostredníctvom zamestnancov kultúrno-osvetových zariadení v obciach realizovať osvetu medzi ľuďmi vo vzťahu k národnému povedomiu, k hrdosti na svoju obec a k prejavovaniu väčšej ochoty pri poskytovaní informácií turistom, ktorí prichádzajú do nášho regiónu.

6.2 Návrhy na využitie výsledkov pre Nitriansky samosprávny kraj

Na základe hodnotenia lokalizačných a realizačných predpokladov rozvoja cestovného ruchu v Nitrianskom samosprávnom kraji, ako aj po zhodnotení silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození, navrhujeme pre rozvoj cestovného ruchu v tomto regióne nasledovné opatrenia:

- Využiť potenciál ďalších minerálnych prameňov, ktoré nie sú v regióne využívané
- Zabezpečiť využívanie ubytovacích kapacít aj mimo letnej sezóny
- vytvoriť turistickú informačnú kanceláriu regionálneho charakteru
- zabezpečiť vyššiu úroveň propagačných materiálov v informačných kanceláriách
- Väčší dôraz zamerať na obnovu miest s historickým jadrom (Nové Zámky – námestie s historickým hviezdicovým pôdorysom, Nitra- Hradný kopec, Topoľčany – námestie M. R. Štefánika – pamiatková zóna, Zlaté Moravce – Župné nám., tr. A. Hlinku) a kultúrno-historických pamiatkových objektov v obciach.
- Vynaložiť maximálne úsilie pri získavaní finančných prostriedkov zo zdrojov Európskej únie prostredníctvom projektov na podporu účelových mikroregiónov a ďalší rozvoj cezhraničnej spolupráce so susednými štátmi.
- V oblasti dopravy zabezpečiť kvalitu cestných komunikácií na takej úrovni, ktorá by zodpovedala významu dopravného prepojenia regiónu so susednými štátmi, ako aj ostatným územím Slovenskej republiky.
- Zabezpečiť rozvoj kvalifikovaných ľudských zdrojov prostredníctvom primeraného vzdelávania zamestnancov orientovaných na sektor kúpeľného, poznávacieho a rekreačného cestovného ruchu, ako aj na tvorbu nových pracovných príležitostí v regióne.

7 Záver

Cieľom predkladanej diplomovej práce bolo zhodnotenie lokalizačných a realizačných predpokladov rozvoja cestovného ruchu v okrese Nové Zámky a Nitrianskom samosprávnom kraji.

Pri analyzovaní lokalizačných predpokladov rozvoja cestovného ruchu v okrese Nové Zámky sme zistili, že územie disponuje obrovským prírodným potenciálom v oblasti minerálnych vôd a termálnych prameňov v Štúrove, v Nových Zámkoch, ale hlavne v Podhájskej. Práve v Podhájskej sa nachádza prameň, ktorý má výdatnosť 50 l/sekundu pri tlaku 4-7 atmosfér – to sú parametre, ktoré nemá žiadny iný prameň na Slovensku. Kúpalisko využívajú návštevníci temer celý rok, v každom ročnom období a Podhájska má medzinárodnú klientelu. Ďalšie zdroje minerálnych prameňov v okrese nie sú využívané a vzácna voda samovoľne odteká. Okres Nové Zámky disponuje veľkým množstvom kultúrno-historických pamiatok ako sú kostoly, kaplnky, kalvárie, ale v dôsledku rozvinutého kúpeľného cestovného ruchu a vybudovaných kapacít termálnych kúpalísk nie je o poznávací cestovný ruch väčší záujem. Na území okresu sa nachádzajú územia európskeho významu Natura 2000. Analýzou realizačných predpokladov pre rozvoj cestovného ruchu v okrese Nové Zámky sme prišli k záveru, že územie poskytuje dostatočný (aj nevyužitý) potenciál pre sekundárnu ponuku.

Nitriansky samosprávny kraj ako celok má zachované prírodné prostredie. I keď na jeho území nie je vyhlásený národný park, do územia zasahujú tri chránené krajinné oblasti Dunajské luhy, Ponitrie a Štiavnické vrchy. Nachádzajú sa tu maloplošné chránené územia, prírodné rezervácie i prírodné pamiatky. Tento potenciál je využiteľný v rámci ekoturizmu s ohľadom na zachovanie ochrany prírody a krajiny. Z národných kultúrnych pamiatok spomenieme Kostol sv. Juraja v Kostol'anoch pod Tribečom (vyhlásený v roku 1970), hrad a nálezisko staroslovanského osídlenia v Nitre (1961), kaštieľ v Topolčiankach (1970) a iné významné objekty. I keď sa v Nitrianskom kraji zatiaľ nenachádza žiadna lokalita zapísaná v Zozname svetového kultúrneho dedičstva UNESCO, v nominácii sú dve lokality: Nitra – horné mesto s hradom a Fortifikačný systém Komárno. Významnou prednosťou kraja je, že disponuje širokou škálou služieb, ktoré sa navzájom dopĺňajú. Je tu veľká ponuka ubytovacích zariadení v rôznych kategóriách, ale koncentruje sa nerovnomerne (najviac v okresných mestách a veľkých obciach). Z pohľadu informačných služieb sú veľké rezervy v tom, že nie je na regionálnej úrovni vytvorené turisticko-

informačné centrum, ktoré by mapovalo celkovú ponuku ubytovacích, stravovacích a ostatných služieb pre potencionálnych návštevníkov.

Územie Nitrianskeho samosprávneho kraja má všetky predpoklady pre ďalší rozvoj turizmu. V budúcom období bude záležať na spolupráci samosprávy, štátnej správy a podnikateľských subjektov pri vytváraní koncepcií rozvoja cestovného ruchu pri rešpektovaní zachovania prírodného a kultúrneho dedičstva.

Zoznam použitej literatúry

- BALÁŽOVÁ, Eva – PAPCUNOVÁ, Viera – JARÁBKOVÁ, Jana. 2007. *Cestovný ruch a samospráva*. Nitra: SPU, 2007. ISBN: 978-80-8069-862-1.
- BOROVSKÝ, J. – SMOLKOVÁ, E. – NIŇAJOVÁ, I. 2008. *Cestovný ruch trendy a perspektívy*. Iura Edition, 2008. ISBN 978-80-8078-215-3.
- FORET, M. – FORETOVÁ, V. 2001. *Jak rozvíjet místní cestovní ruch*. Grada Publishing, 2001. 178 s. ISBN 80-247-0207-X.
- GÚČIK, M. 2000. *Základy cestovného ruchu*. EF UMB Banská Bystrica, 2000. ISBN 80-8055-355-6.
- GÚČIK, M. 2004. *Krátky slovník cestovného ruchu a hotelierstva*. Slovensko-švajčiarske združenie pre rozvoj cestovného ruchu, Banská Bystrica, 2004, ISBN 80-88945-73-9.
- GÚČIK, M. 2004. *Globalizácia a integrácia v cestovnom ruchu*. Banská Bystrica: Slovensko-švajčiarske združenie pre rozvoj cestovného ruchu. 2004, ISBN 80-969261-0-1.
- HABÁN, M. – OTEPKA, P. 2004. *Agroturistika*. SPU NITRA, 2004, ISBN 80-8069-451-6.
- HORNER, S. – SWARBROOKE, J. 2003. *Marketing, tourism, hospitality and leisure in Europe*. London: International Thomson Business Press. 2003. 488 s. ISBN 80-247-0202-9.
- JARÁBKOVÁ, Jana. 2007. *Vybrané kapitoly z cestovného ruchu*. Nitra: SPU, 2007. ISBN 978-80-8069-950-5.
- KASPAR, C. 1995. *Základy cestovného ruchu*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, 1995, 142 s. ISBN 80-901166-5-5.
- KOPŠO, E. a kol. 1985. *Ekonomika cestovného ruchu*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985. ISBN 67-188-85.
- KOPŠO, E. a kol. 1989. *Materiálno-technická základňa cestovného ruchu a spoločného stravovania*, Bratislava, SPN 1989, 258 s., ISBN 80-80-0007-8.
- LOPUŠNÝ, J. 2001. *Geografia cestovného ruchu Slovenska*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta, Univerzita Mateja Bela, 2001. 101 s. ISBN 80-8055-548-6.
- MARIOT, P. 1983. *Geografia cestovného ruchu*. Bratislava Veda, 1983.

MARIOT, P. 2000. *Geografia cestovného ruchu Bratislava – Orbis Pictus Istropolitana* 2000, 104 s. ISBN 80-7158-169-0.

NOVACKÁ, Ľ. 1993. *Marketingový management podnikov cestovného ruchu*. Bratislava: Elita, 1993. 83 s. ISBN 80-85323-30-X.

ORIEŠKA, J. 1998. *Služby cestovného ruchu*. Banská Bystrica: EF UMB, 1998. 260 s. ISBN 80-8055-110-3.

OTEPKA, P. – HABÁN, M. 2007. *Vidiecky turizmus a agroturizmus*. Nitra: Ústav vedecko-technických informácií pre pôdohospodárstvo, 2007. 120 s.

ISBN 978-80-89088-52-2.

PATÚŠ, P. a kolektív autorov. 1997. *Manažment regiónu a strediska cestovného ruchu*. Banská Bystrica: Cestovateľ, 1997. 160 s. ISBN 80-967649-1-8.

SLÁDEK, G. 1997. *Podnikanie v pohostinstve a hotelierstve*. Bratislava: Mračno, 1997. 256 s. ISBN 80-8057-011-6.

SLÁDEK, V. 1997. *Služby a cestovný ruch*. Bratislava: M. Mračno, 1997.

ISBN 80-225-0873-X.

TORMA, P. – DERCO, J. 2007. *Marketing v cestovnom ruchu*. Košice, Technická univerzita Košice, 2007.

Analýza sociálno-ekonomickej situácie Nitrianskeho samosprávneho kraja a okresu Topoľčany a návrhy na zlepšenie v sociálnej a hospodárskej oblasti – 30. Jún 2008

Región Nové Zámky – odvedenie a čistenie odpadových vôd a zásobovanie pitnou vodou, Vodné zdroje Slovakia, s. r. o., Západoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s. Bratislava, marec 2007

Marketingový plán cestovného ruchu pre Nitriansky samosprávny kraj, Nitra. 2008.

Stratégia rozvoja cestovného ruchu Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2007-2013, Nitra, máj 2008.

Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike, 2005.

<http://www.zoznam.sk>

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nové Zámky

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Šurany

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Štúrovo

Nová stratégia rozvoja cestovného ruchu SR do roku 2013, MH SR, 2007

[http:// www.novezamky.sk](http://www.novezamky.sk)

<http://www.surany.sk>

<http://www.sturovo.sk>

<http://www.referaty.atlas.sk>

<http://www.statistics.sk>

8 Prílohy

PRÍLOHA 1 Rozdelenie obcí okresu Nové Zámky

Malé obce		Stredné obce		Veľké obce	
do 499 obyv.		od 500 - 1999 obyv.		nad 2000 obyv.	
Bajtava	382	Andovce	1310	Bánov	3760
Belá	399	Bardoňovo	869	Dvory nad Žitavou	5121
Čechy	305	Bešeňov	1707	Gbelce	2288
Leľa	390	Biňa	1495	Komjatice	4235
Lubá	440	Branovo	573	Maňa	2086
Malá nad Hronom	402	Bruty	655	Nové Zámky	40840
Malé Kosihy	376	Černík	1013	Palárikovo	4440
Pavlová	259	Dedinka	796	Strekov	2156
Sikenička	459	Dolný Ohaj	1617	Svodín	2623
Šarkan	356	Dubník	1737	Štúrovo	10901
Vlkas	318	Hul	1201	Šurany	10445
		Chľaba	708	Tvrdošovce	5314
		Jasová	1211	Veľké Lovce	2037
		Jatov	775	Veľký Kýr	3064
		Kamenica nad Hronom	1361	Zemné	2221
		Kamenín	1516		
		Kamenný Most	1065		
		Kmeťovo	935		
		Kolta	1447		
		Komoča	902		
		Lipová	1610		
		Michal nad Žitavou	700		
		Mojzesovo	1381		
		Mužla	1981		
		Nána	1197		
		Nová Vieska	768		
		Obid	1168		
		Podhájska	1118		
		Pozba	530		
		Radava	808		
		Rastislavice	903		
		Rúbaň	925		
		Salka	1037		
		Semerovo	1415		
		Trávnica	1147		
		Úľany nad Žitavou	1531		
malé obce/11/spolu:	4086	stredné obce/36/ spolu:	41112	veľké obce/15/ spolu:	101531

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky /2007/, Mestská obecná štatistika, Databáza Štatistického úradu, pracovisko ŠÚ v Nite, vlastné spracovanie

PRÍLOHA 2

Základné údaje

Rozloha a percentuálne rozdelenie okresov Nitrianskeho kraja

Územie	Rozloha v km ²	t. j. % z celkového územia SR
Slovenská republika	49 034	100 %
Nitriansky kraj	6344	12,94 %
Okres Komárno	1100	2,24 %
Okres Levice	1551	3,16 %
Okres Nitra	871	1,78 %
Okres Nové Zámky	1347	2,75 %
Okres Šaľa	356	0,73 %
Okres Topoľčany	598	1,22 %
Okres Zlaté Moravce	521	1,06 %

Zdroj: Štatistický úrad SR (2008)

PRÍLOHA 3

Štruktúra pôdneho fondu okresu Nové Zámky k 1. 1. 2007 v ha

Poľnohospodárska pôda	108195	Trvale trávnaté porasty	4285
Orná pôda	95153	Lesné pozemky	10342
Chmeľnice	-	Vodné plochy	4134
Vinice	3588	Zastavané plochy	9085
Záhrady	3086	Ostatné plochy	2896
Sady	2083	Celková výmera	1344651

Zdroj: J. Vilček a kolektív. Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy Bratislava. 2007,

Výmera pôd pripadajúca na 1 obyvateľa v m² (k 1.1.2007)

Okres	Celková výmera	Poľnohospodárska Pôda	Orná pôda	Lesná pôda	Vodná plocha	Zastavaná Plocha
Komárno	9790	7700	6739	615	501	572
Levice	12924	9366	7786	2422	192	647
Nitra	5342	4187	3767	541	84	407
Nové Zámky	88243	7100	6244	679	271	596
Šaľa	6591	5492	5161	271	181	515
Topoľčany	8075	5124	4579	2283	113	382
Zlaté Moravce	11868	5968	4370	5153	97	491
Kraj spolu	8922	6599	5720	1352	221	530

Zdroj: J. Vilček a kolektív. Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy Bratislava. 2007,
Poľnohospodárska pôda regiónov Slovenska v kocke.

PRÍLOHA 4

Možnosti ubytovania v obci **Podhájska**

Ubytovacie zariadenie	Kapacita
Penzión Quatro I, II, III, IV	160 lôžok
Vila Daiva	23 lôžok
Penzión Max	35 lôžok
Penzión Grófka	44 lôžok
Penzión Royal	42 lôžok
Penzión Belek***	28 lôžok
Penzión Minerál	29 lôžok
Apartmánový dom Euro	49 lôžok
Penzión Alfa	30 lôžok
Penzión Karen	30 lôžok
Apartmány Magnólia	40 lôžok
Penzión Adria	18 lôžok
Penzión Prima	48 lôžok
Penzión Castel	16 lôžok
Energy I.	60 lôžok
Energy II.	53 lôžok
Ubytovacie zariadenie Relax	15 lôžok
Penzión Pulse	45 lôžok
Penzión Jople	20 lôžok

Zdroj: vlastné spracovanie

Cestovné kancelárie v okrese Nové Zámky

Názov CK	Obec	Sídlo
Atlas – Silvia Zálezáková	Nové Zámky	Komárňanská 12
CK Esso tour – Erika Konecsná	Nové Zámky	Podzámska ul. 29
Delia tour, s. r. o.	Nové Zámky	Majzonovo nám. 2A
Fortuna CK – JUDr. J. Valent	Nové Zámky	Banskobystrická 4
Gábatour, s. r. o.	Nové Zámky	M. R. Štefánika 9
Greco, s. r. o.	Nové Zámky	Dvorská cesta 2316/25
H-zdravie s. r. o.	Tvrdošovce	Železničná 8
King Tours – M.Tolgyesiová	Štúrovo	Hlavná 10
Mária Valéria Tour, s. r. o.	Štúrovo	Hlavná 56
Merkurius Company s. r. o.	Nové Zámky	Tichá 8
Sicília Travel – M.Križanovičová	Štúrovo	Štefánikova 44
Slovturist, s. r. o.	Nové Zámky	Komárňanská 16

Zdroj: www. zoznam. sk

PRÍLOHA 5

Návštevnosť ubytovacích zariadení v Nitrianskom kraji k 31. 12. 2008

Územie	Počet návštev. spolu	v tom: domáci návštev.	zahraniční návštev.	Počet prenocovaní návštev. spolu	v tom: domáci	zahranič.
Nitriansky kraj	258 251	150 462	107 789	750 119	394 633	355 486
Komárno	25 490	15 752	9 738	61 746	33 952	27 794
Levice	32 043	18 396	13 647	784 570	40 914	43 656
Nitra	69 988	45 626	24 362	136 084	83 228	52 856
Nové Zámky	71 604	34 826	36 778	263 535	115 431	148 104
Šaľa	5 798	2 428	3 370	19 677	6 439	13 238
Topoľčany	11 646	9 423	2 223	22172	16 004	6 168
Zlaté Moravce	17 979	10 871	7 108	43 722	24 318	19 404

Zdroj: Bulletin Štatistického úradu Slovenskej republiky, pracovisko ŠÚ SR v Nitre, rok 2008.

PRÍLOHA 6

Stravovacie zariadenia v meste Nové Zámky

Názov stravovacieho zariadenia	Ulica
Ajax – reštaurácia a pub	Michalská bašta 29
Ázijská kuchyňa	L. Kassáka 4
Berek – reštaurácia	Tatranská 177
Blues Pub – Pizzeria	Gúgska 14
Buldog – piváreň	Tabaková 4
Café Terasa Thendara	Bitúnkova 10
Country City Pub	M. R. Štefánika 4
Chilli Pub	S. H. Vajanského 74
Fast Vega	M. R. Štefánika 11
Fajka – hostinec, záhradná piváreň	Žerotínova bašta 7
Gordons – reštaurácia	Pri gymnáziu 20
Grand – reštaurácia	Pribinova 19
Hubert – reštaurácia	Budovateľská 2
Irish Castle Pub Restaurant	Majzonovo námestie 2/B
Junior – mládežnícke centrum	Nám. P. O. Hviezdoslava 3
Koliba – Dolina – reštaurácia	Športová 4
Kolónia – hostinec	Detvianska 2
Koruna – reštaurácia	J. Kráľa 23
Korzo – reštaurácia	F. Rákocziho 12
La Cubana – restaurant, lounge cocktail Bar	M. Oláha 10
Lahôdky – reštaurácia na poschodí	L. Štúra 30
Lucinka – reštaurácia	Podzámska 4A
Mekka café cocktail bar	Čižmarska 2
Milénium – reštaurácia	Jiráskova 25
Mladosť – mládežnícke centrum	Bratov Baldigoriovcov 14
Mlyn – reštaurácia	Medzimlynie 9
Montreal – vináreň	Bratislavská 1
Panoráma – reštaurácia	Hlavné námestie 7
Papa Joe – reštaurácia	Komárňanská 12
Perla – reštaurácia a pizzeria	F. Kapisztóryho 42
Pizza Pub Palladio	M. R. Štefánika 35
Pri kríži – pohostinstvo	Gúgska 20
Royal Restaurant	T. G. Masaryka 31
Stardust – reštaurácia	Komárňanská 3

Zdroj: vlastné spracovanie

PRÍLOHA 7 Dotazník pre účastníka cestovného ruchu v obci

Dotazník pre účastníka cestovného ruchu v obci

Vážení respondenti.

Dovoľujem si Vás požiadať o vyplnenie dotazníka, ktorý bude použitý v diplomovej práci so zameraním na potenciál a predpoklady rozvoja cestovného ruchu v obciach okresu Nové Zámky (Nitrianskeho samosprávneho kraja). Dotazník je anonymný a údaje v ňom nebudú použité na iné účely. Za poskytnuté informácie a Váš čas ďakujem.

1/ Pohlavie: a/ žena b/ muž

2/ Veková kategória: a/ do 20 rokov
b/ od 21 – 40 rokov
c/ od 41 – 60 rokov

3/ Na dovolenku ste prišli:

a/ s rodinou c/ s priateľmi
b/ sám d/ so zájazdom

4/ Spôsob cestovania na dovolenku:

a/ autobusom c/ autom
b/ vlakom d/ iným spôsobom

5/ Ako ste sa dozvedeli o možnosti navštíviť túto obec?

a/ na odporúčenie známeho c/ z internetovej stránky obce
b/ z novín d/ z iných zdrojov

6/ Ako často navštevujete toto miesto?

a/ bez ohľadu na sezónu c/ v zime
b/ v lete

7/ Ako dlho ste sa zdržali v obci?

a/ jeden deň

b/ dva dni

c/ viac dní

8/ Z akého dôvodu ste navštívili toto miesto?

a/ poznávanie kultúrnych pamiatok

c/ turistika

b/ oddych a rekreácia

d/ iné dôvody

9/ Kde ste boli ubytovaný?

a/ v hoteli v obci

c/ u známych

b/ v prenajatej izbe v obci

d/ mimo obce

10/ Kde ste sa stravovali?

a/ v reštauračnom zariadení

c/ v hoteli

b/ u známych v obci

d/ vlastná príprava jedál

11/ Ako ste boli spokojný s poskytnutými službami? (škála od 1-3: veľmi spokojný – spokojný – nespokojný)

a/ s ubytovacími službami

b/ so stravovacími službami

c/ s ostatnými službami

12/ Čo Vás v obci sklamalo?

a/ prístup domácich obyvateľov k turistom

c/ stravovacie služby

b/ ubytovacie služby

d/ slabé možnosti športovania

13/ Plánujete sa do obce vrátiť?

a/ áno

b/ nie